

Samrådsredogörelse Detaljplan för fastigheten Sothönan 3 m.fl. i stadsdelen Aspudden, S-Dp 2016-09481

Innehåll

Sammanfattning	2
Bakgrund.....	4
Förslagets syfte och huvuddrag.....	4
Hur samrådet bedrivits.....	5
Inkomna synpunkter från remissinstanser och stadsbyggnadskontorets ställningstagande.....	5
Länsstyrelsen.....	5
Region Stockholm, Trafikförvaltningen	9
Storstockholms Brandförsvaret.....	10
Trafikverket	10
Luftfartsverket	10
Lantmäterimyndigheten	11
Stadsdelsnämnden	12
Miljö- och hälsoskydds nämnden.....	13
Trafikkontoret.....	15
Kulturförvaltningen - Stockholms stadsmuseum	16
Rådet till skydd för Stockholms skönhet.....	19
Stockholm Vatten AB.....	20
Ellevio	23
Stockholm Exergi.....	23
TeliaSonera Skanova Access AB.....	23
Naturskyddsföreningen.....	23
Yimby.....	24
Samfundet S:t Erik.....	25
Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadskontorets ställningstaganden.....	26
Allmänt om förslaget och utvecklingen	27
Allmänt om samrådet och planprocessen.....	33
Arkitektur, gestaltning och kulturmiljö	36

Stadsbyggnadskontoret

Fleminggatan 4
Box 8314
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 27 300
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se
stockholm.se

Olägenheter för grannar	43
Parker och grönområden	45
Gator, torg och trafik	47
Teknisk försörjning	55
Hälsa och säkerhet	57
Miljö- hållbarhets- och klimataspekter	59
Övriga frågor	63
Stadsbyggnadskontorets sammanvägda ställningstagande	64
Föreslagna förändringar.....	64
Inkomna synpunkter	66
Sakägare enligt fastighetsförteckning	66
Övriga, ej sakägare.....	103

Sammanfattning

Planen syftar till att i enighet med översiktsplanen komplettera Aspudden med bostäder samt utveckla och stärka Aspudden som lokalt stadsdelscentrum. Planen syftar även till att utöka det upplevda centrumområdet från 1900-talets början såväl strukturellt som arkitektoniskt. Förslaget innebär att villafastigheter inom kvarteret Sothönan samt naturmark norr därom omvandlas till tät stadsbebyggelse innehållande totalt 270 bostäder, lokaler för verksamheter, ett torg samt nya rörelsestråk och gator i ett mycket kollektivtrafiknära och servicenära läge. Planförslaget sändes ut på samråd 2020-12-01 - 2021-01-18. Under samrådet har 151 yttranden inkommit varav 17 yttranden från remissinstanser och 134 yttranden från privatpersoner och bostadsrättsföreningar. Kontoret kan konstatera att flera remissinstanser och privata yttranden är kritiska till förslagets omfattning av tillkommande exploatering. En omarbetning av förslaget, med justering av exploateringsgraden bedöms därför vara nödvändig. Bearbetningen måste ske inom projektets ekonomiska ramar som kostnadsbärare av ny allmän plats ger förutsättningar för. Kontoret föreslår med anledning av detta att planförslaget revideras med ca 10% minskning av exploateringsgraden jämfört med samrådsförslaget.

Remissinstanser har haft synpunkter framför allt avseende byggnadsvolymer, kulturmiljö, markföreningar, ekologisk kompensation samt. dagvatten/skyfall, 134 yttranden inkom från privatpersoner under samrådet. Dessa berör främst arkitektur och byggnadshöjder för ny bebyggelse, intrång i Varnhemsparken, att större delen av Erik Segersälls väg utformas som gångfartsområde,

att garageutfarter mot Erik Segersälls väg bör utgå. samt anpassning till befintlig kulturmiljö.

Med anledning av de synpunkter som framförts under samrådet kommer främst följande frågor att studeras vidare i det fortsatta planarbetet:

- Bättre anpassning till områdets karaktär.
- Vilka naturvärden i Varnhemsparken som bör värnas.
- Solljusförhållanden och dagsljus
- Skyfallshantering
- Vattentillförsel till ek
- Geoteknik
- Markföroreningar

Kontoret föreslår att förslaget i Norra och Västra delarna ändras så att:

- Bättre naturanpassning och minskat intrång i Varnhemsparken genom att en byggnadsvolym samt garagedelen mellan byggnaderna utgår.
- Takterrasserna ersätts med sadeltak.
- Byggnadshöjderna sänks.
- Byggnadsvolymens utbredning minskar.
-

Kontoret föreslår att förslaget i Centrala delen ändras så att:

- Exploateringsgraden minskas med ca 10% genom att de bakre delen av kvarteren sänks med ett våningsplan
- Takkuporna dras tillbaka mot Erik Segersälls väg/Schlytersvägen.
- Rumshöjden sänks från 3,0 till 2,7 m mot Erik Segersälls väg/Schlytersvägen
- Taket utförs som brutet även mot innergårdarna

Kontoret bedömer att det utifrån föreslagna bearbetningar är möjligt att forma ett förslag som med respekt för Aspuddens befintliga värden tillför nya tillägg av hög kvalitet, till gagn för Aspudden som helhet. En hög ambitionsnivå när det gäller byggnadernas gestaltning är en förutsättning för att den omfattande bebyggelsen ska upplevas som attraktiv. Kontoret avser att arbeta vidare med gestaltningen i den fortsatta planprocessen. Kontoret bedömer också att de tekniska frågorna såsom markföroreningar och dagvatten kan hanteras inom ramen för projektet, till granskningen av planen.

Bakgrund

Förslagets syfte och huvuddrag

Detaljplanen syftar till att:

- I enlighet med översiktsplanen komplettera Aspudden med bostäder i ett kollektivtrafikhögt och servicenära läge samt utveckla och stärka Aspudden som lokalt stadsdelscentrum.
- Utöka det upplevda centrumområdet från 1900-talets början såväl strukturellt som arkitektoniskt genom att anpassa kvarterens form och gestaltning efter befintlig bebyggelse i fråga om arkitektoniskt uttryck, fasadkulörer, taksiluett och materialval.
- Skapa en variationsrik gatumiljö med levande bottenvåningar. Fasad till bottenvåning mot allmän plats ska utformas med högsta arkitektoniska kvalitet avseende gestaltning och materialval och utgångspunkt ska vara mänsklig skala och upplevelserikedom.
- Utformningen ska förhålla sig till respektive delområdes gestaltungsprinciper och ska i byggnadshöjd underordna sig befintliga punkthus inom kvarteren Skrattmåsen m fl.
- Prioritera för gång och vistelse, skapa gena rörelsestråk samt ett trivsamt och livligt torg med tillhörande trappstråk.
- Tunnelbanans anläggning ovan mark ska integreras i torgmiljön, utformas som vistelseyta och vara allmänt tillgänglig.

Centralt i kvarteret Sothönan omvandlas åtta villatomter till två halvslutna stadskvarter med cirka 200 bostäder. Mellan stadskvarteren bildas ett nytt torg där planen syftar till att skapa en livlig och trivsam mötesplats kringbyggd av aktiva bottenvåningar. Kvarteren skiljs av ett trappstråk som tar upp nivåskillnaden och förbinder torget med den nya angöringsgatan norr om kvarteret Sothönan. Gestaltningen av kvarteret hämtar inspiration från Aspuddens tidiga förstadsbebyggelse genom exempelvis branta takfall, takkupor och putsade fasader.

I västra delen av kvarteret Sothönan ersätts två villor av ett flerbostadshus med cirka 35 bostäder. Norr om kvarteret Sothönan skapas ett nytt bostadskvarter med två flerbostadshus som sammanlänkas av en lägre garagebyggnad. Norra delen innehåller sammanlagt cirka 35 bostäder. Norra och Västra delen har ett släktskap i typologi och gestaltning. Byggnaderna placeras med gavlna mot ny angöringsgata och trappar uppåt i terrängen. De trappade gavelställda byggnaderna med flacka tak tillför ytterligare variation till områdets redan varierande bebyggelsestypologi.

Hur samrådet bedrivits

Plansamråd för aktuell detaljplan pågick under perioden 2020-12-01 - 2021-01-18. Information om samrådet skickades ut enligt sändlista till remissinstanser och berörda sakägare enligt fastighetsförteckningen. Samrådsförslaget visades i Tekniska Nämndhuset, i foajén på Telefonvägen 30 vid Telefonplan, Aspuddens bibliotek samt på stadsbyggnadskontorets hemsida, www.stockholm.se/detaljplaner. Annons om samråd publicerades i lokaltidningen Mitt i lördagen 2020-12-05. Med anledning av rådande pandemi har Stadsbyggnadskontoret beslutat att tills vidare inte hålla publika samrådsmöten under samrådstiden.

Inkomna synpunkter från remissinstanser och stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Läsanvisning

Nedan redovisas inkomna synpunkter från remissinstanserna. Stadsbyggnadskontorets kommentarer och ställningstagande redovisas i kursiv stil. För yttrandena i sin helhet hänvisas till planakten för projektet, dnr 2016-09481. Planakten för ärendet finns tillgänglig i Tekniska Nämndhuset på Fleminggatan 4.

På grund av mängden inkomna yttranden från boende, 134 yttranden, så sammanfattas och besvaras de boendes synpunkter ämnesvis efter remissinstanserna. Här redovisas även kortfattat remissinstansernas synpunkter som är relevanta att synliggöra tillsammans med de boendes synpunkter. Stadsbyggnadskontorets bemöter endast de boendes yttranden under den ämnesvisa sammanfattningen.

Statliga och regionala myndigheter och förbund

Länsstyrelsen

Länsstyrelsens ställningstagande

Länsstyrelsen bedömer utifrån våra prövningsgrunder enligt 11 kap. 10 § PBL att planförslaget behöver förtydligas vad gäller översvämningsrisken. Kommunen behöver inför granskningskedet redovisa att omgivningen inte påverkas negativt av planens genomförande vid ett 100-årsregn.

Länsstyrelsen framför även rådgivande synpunkter kopplade till kulturmiljö, vibrationer från tunnelbanan, markföreningar och social hållbarhet.

Prövningsgrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Översvämningsrisk

Kommunen redovisar att avrinning vid ett 100-årsregn sker mot Schlytervägen i söder och mot Erik Segersälls väg i sydsväst. Det saknas dock en beskrivning av om ytorna har den kapacitet som krävs för att ta hand om vattnet. Lågpunkten vid Erik Segersälls väg ansamlar enligt planbeskrivningen redan idag stora mängder vatten. Kommunen behöver därför inför granskningsskedet beskriva och säkerställa att planens genomförande inte påverkar omgivande bebyggelse och infrastruktur negativt vid ett 100-årsregn.

Råd om tillämpning av 2 kap. PBL

Kulturmiljö

Kommunen anger att en antikvarisk konsekvensanalys ska tas fram efter samrådsskedet. Länsstyrelsen anser att kommunen borde ha utfört en sådan analys inför samrådet. Att för sent i processen utföra en antikvarisk utredning försvårar möjligheterna att följa kraven i 2 kap. 6 § PBL. Länsstyrelsen så väl som allmänhetens möjligheter att ta del av och bedöma konsekvenserna av planförslagets påverkan på kulturmiljön begränsas påtagligt när staden avstått från att redovisa de kulturhistoriska värden och konsekvenserna.

Inför granskningsskedet bör kommunen ha identifierat platsens kulturhistoriska värden samt tydligt ange på vilket sätt hänsyn och varsamhet har tagits samt vilka konsekvenser som planens genomförande får på platsens kulturhistoriska värden.

Vibrationer från tunnelbanan

Kommunen har infört en planbestämmelse som reglerar maximal stömljudsnivå i bostadsrum inom kvarter två. Länsstyrelsen delar Trafikförvaltningens synpunkt att bestämmelsen bör omfatta hela planområdet alternativt att kommunen bör förtydliga varför planbestämmelsen inte krävs för samtliga delar av planområdet.

Markföroreningar

Länsstyrelsen anser att kommunen bör förtydliga i planbeskrivningen att det på angränsande fastigheter finns misstänkt förorenade områden samt om dessa kan påverka planområdet eller inte. Länsstyrelsen instämmer vidare i den kommunala tillsynsmyndighetens bedömning att en översiktlig markundersökning kan behöva utföras för att säkerställa planens lämplighet. Markundersökningar utförs i samråd med den kommunala tillsynsmyndigheten.

Barnperspektivet

Av planförslaget framgår att innegårdarna blir relativt små. Kommunen anger att det är en brist ur ett barnperspektiv men att gårdarna kan nyttjas av de allra minsta barnen samt att de föreslagna takträdgårdarna går att använda som friytor.

Länsstyrelsen anser att kommunen bör se över om friytorna kan utökas inom planområdet för att förbättra för barnens närmiljö. En takträdgård kan enligt Länsstyrelsens mening inte utgöra en kompensation för brist på friyta för barn eftersom vistelser på tak kan innebära hinder för barn att röra sig fritt på egen hand.

Bostadsförsörjning

Det framgår av planbeskrivningen att planförslaget inte kommer innehålla några hyresrätter. Länsstyrelsen anser att kommunen bör redogöra för hur planförslaget förhåller sig till stadens övergripande mål gällande bostadsförsörjning och andra strategiska bostadsmål.

Frågor för planens genomförbarhet.

Planbestämmelser

Kommunen bör se över utformningsbestämmelserna då det förekommer vissa otydliga formuleringar och hänvisningar till planbeskrivningen. En planbestämmelse ska uppfylla tydlighetskravet i 4 kap. 32 § PBL och inte öppna upp för tolkning. Kommunen kan därför med fördel samråda med sin bygglovsavdelning för att säkerställa att planbestämmelserna kommer kunna tolkas korrekt vid genomförandeskedet.

Solljus

Kommunen anger att ungefär 80 rum i de planerade byggnaderna inte klarar dagsljuskraven för vistelserum enligt vad som anges i avsnitt 6:3 i Boverkets byggregler, BFS 2011:6 BBR. Kommunen anger vidare att detta kan förväntas när det byggs slutna/halvslutna kvarter av den här storleken. Länsstyrelsen anser att kommunen bör se över om planförslaget kan omarbetas så att samtliga bostadsrum uppfyller dagsljuskraven i BBR för att inte försvåra genomförandet av planen.

Undersökning om betydande miljöpåverkan

Länsstyrelsen delar kommunens bedömning att detaljplanens genomförande inte kan förväntas medföra betydande miljöpåverkan.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Översvämningsrisk: Frågan kommer att utredas och säkerställas till granskningen i linje med Länsstyrelsens synpunkter.

Kulturmiljö: En kulturmiljöutredning inklusive antikvarisk konsekvensanalys har genomförts omedelbart efter samrådet (Nyréns, 2021-03-29). Staden reviderar planförslaget och tydliggör anpassningen till kulturvärdena till granskningen av planen.

Vibrationer från tunnelbanan: Planbestämmelsen ändras till att omfatta hela planområdet.

Markföreningar: En översiktlig markföreningensutredning ska genomföras för samtliga delar av planområdet till granskningen av planen.

Barnperspektivet: Staden avser att till granskningen av planen utreda ett iordningsställande av Varnhemsparken med ytor som även kan fungera som närområdespaker för boende i planområdet samt övriga delar av Aspudden. Stadsbyggnadskontoret bedömer möjligheterna som små att utöka den privata delen av kvartersgårdarna men att det centrala, kollektivtrafiknära läget i Aspudden motiverar att innergårdarna är något mindre än jämförbara projekt i närområdet. Detta under förutsättning att tillgången till allmänna friytor i närområdet kan utföras med god tillgänglighet.

Takträdgårdarna föreslås utgå ur planförslaget.

Bostadsförsörjning: Huvuddelen av planområdet är beläget på privat mark där staden inte styr över bostädernas upplåtelseform. Stadsbyggnadskontorets bedömning är att Aspudden, enligt Stadens egen områdesvisa statistik från 2020, har en nära jämn balans mellan bostads- och hyresrätter. Att planera för bostadsrätter bedöms inte orsaka en obalans i bostadsutbudet.

Planbestämmelser: Planbestämmelserna kommer att genomgå en översyn till granskningen av planen.

Solljus: Det stora flertalet av de rum som inte uppnår dagsljuskravet enligt BBR är i lägenheter i bottenplan samt hörnlägenheter. Möjligheter saknas i praktiken till att förbättra situationen mer än marginellt med annat än att byggnadskropparna bryts upp och byggs som friliggande lamellhus. En sådan typologi innebär en kraftigt minskad exploateringsgrad och säkerställer inte planens genomförbarhet. Det bedöms inte heller uppfylla syftet om ett torg med stadsbyggnadsmässiga värden och inte heller om anpassning till kulturmiljön. Kontoret vidhåller därmed att avsteg från BBR-kravet är ofrånkomligt för att möjliggöra halvslutna kvarter på platsen. Kontoret bedömer att antalet rum som inte klarar kravet kan och ska minskas ytterligare till granskningen samt att fokus i övrigt bör ligga på att minst hälften av rummen i varje lägenhet ska klara dagsljuskravet.

Region Stockholm, Trafikförvaltningen

Region Stockholm, Trafikförvaltningen anser att störningsskyddsbestämmelse som reglerar stomljud kopplat till tunnelbanan bör gälla inom hela planområdet. Vidare förordar Trafikförvaltningen att tunnelbanan ritas ut på plankartan.

Anläggningsarbeten och flytt av ett tryckutjämningschakt kommer att utföras i direkt anslutning till skyddszon för tunnelbanan vilket innebär att försvarsarbeten kommer krävas för att säkerställa SL:s anläggning. Den eventuella omfattningen av dessa kommer att utredas under arbetsplaneskedet ”*Blankett för anmälan av aktiviteter som påverkar kollektivtrafiken*” ska skickas in till Trafikförvaltningen. Denna går att finna på www.sll.se/bygga.

Innan arbeten påbörjas skall samordning ha skett med Trafikförvaltningens utsedda produktionssamordnare och överenskommelser träffats gällande omhändertagande av risker, fastställande av kontroller och kravställning samt begränsningar. Alla kostnader som uppstår för Trafikförvaltningen på grund av intrånget ska bäras av exploitören.

Trafikförvaltningen har träffat en överenskommelse om medverkan på plats med den berörda byggherren. Eftersom anläggningsarbeten kommer att utföras i direkt anslutning till SL:s skyddszon för tunnelbanan måste även ett genomförandavtal tecknas med Region Stockholm.

Övriga punkter:

- Noggrann inmätning av tunnelanläggningarnas läge måste göras främst för att bekräfta läget på befintlig anläggning och förhållandet till den tillkommande anläggningen.
- En utredning om brandlast på tunnelanläggningen bör utföras med beaktande av de tillkommande lasterna.
- Besiktning av trafiktunnlar inklusive eventuell skrotning ska utföras. Detta gäller även stationsutrymmen, rulltrappschakt, ventilationsschakt och övriga bergutrymmen i anläggningen.
- Flöden av Vatteninträngning i tunnelbanan måste utredas och kontrolleras innan och under anläggningsarbeten.
- Region Stockholm behöver säkerställa åtkomst till vertikalschakt för drift och underhåll samt åtkomst brandvattenförsörjning.
- Åtkomst till påfyllning av reservkraft vid vertikalschaktet vid Schlytersvägen behöver säkerställas.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Vibrationer från tunnelbanan: Planbestämmelsen ändras till att omfatta hela planområdet.

Plankartan: Tunnelbanan ritas ut med illustrationslinje på plankartan till granskningen av planen

Övriga punkter: Staden bedömer att nämnda avtal, besiktningar och utredningar utgör en förutsättning för planens genomförande och att det innan planens antagande ska säkerställas att, hur och av vem respektive åtgärd ska genomföras.

Storstockholms Brandförsvär

SSBF ser positivt att det i planförslaget föreslås att samtliga byggnader utrustas med Tr2 trapphus. Det måste säkerställas att avstånden mellan entréer och uppställningsplatser inte överstiger 50 meter. På grund av byggnadskropparnas djup utan tillgång till körbar väg intill byggnadernas entréer finns det även behov att säkerställa tillgång till brandvatten genom anordnandet av nya brandposter på de planerade skaftvägarna. För västra och norra kvarteren anges i plankartan bestämmelsen f5 i samband med anordnandet av takterrasser. Detta innebär att terrassens räcke på maximalt 1,2 meter. För att minska olycksrisken bör det övervägas om högre räcke/sarg bör uppföras.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Exakt avstånd mellan entréer och uppställningsplatser avgörs i projekteringen. Detaljplanen säkerställer möjligheten att klara maximalt avstånd om 50 meter.

Brandvattenposter hanteras i arbetet med systemhandling som framtas innan granskningen av planen. Planbestämmelse f5 och anordnande av takterrasser föreslås utgå ur planen till granskningen.

Trafikverket

Trafikverket har inget att erinra mot detaljplanen.

Luffartsverket

LFV har i egenskap av sakägare för CNS-utrustning inget att erinra mot detaljplanen.

Kommunala nämnder, bolag och förvaltningar

Lantmäterimyndigheten

Lantmäterimyndigheten framför följande synpunkter.

Medverkande - Benämningen lantmäteriet i planbeskrivningen är felaktigt. Lantmäterimyndigheten medverkar i planarbetet som samrådspartner vid framtagandet avhandlingarna.

T1

Lantmäterimyndigheten är positiv till att tunnelbanan anges som kvartersmark i planen (T). Detta bör gälla både för befintlig och planerad ny tunnelbana. Det är en egen användning och anläggning och utgör inte ett mindre tillbehör till en annan anläggning. Anläggningens utförande utgör ett fullständigt ianspråktagande. Med användningsbestämmelsen (T1) kan en 3D fastighet bildas eller upplåtas med officialservitut genom en lantmäteriförrättning. Det bör framgå av beskrivningen att T1 även kan säkerställas genom officialservitut.

P1

En felaktig hantering av användningsbestämmelsen P1 på plankartan upptäckt. P1 är inte höjdbestämd i planen. Planbeskrivningen behöver förtydligas med att den tredimensionella fastighetens avgränsning i höjd provas vid lantmäteriförrättning.

GATA

Av arkiveringstekniska skäl i planmosaikerna bör texten GATA utmed Erik Segersällsväg och Schlytersvägen placeras inom planområdet. Riskerar annars att inte redovisas.

Lantmäterimyndigheten ifrågasätter gränsdragning av planområdesgräns mot Erik Segersälls väg inom planområdet. Sothönan 11 berörs inte av planen och därmed har kvar sina anläggningar i dagens gräns mot gata. För konsekvensens skull borde även denna fastighet beröras om gatan behöver breddas.

Planförslaget ser ut att ta nyttjad tomtmark i anspråk för GATA vid fastigheterna Snöskatan 1 och Skrattnåsen 1. I det fortsatta planarbetet bör möjligheten att anpassa planförslagens gatemark till befintliga förhållanden studeras.

x1

Lantmäterimyndigheten ifrågasätter om det är förenligt med syftet att marken och sittskulpturen ska vara allmänt tillgänglig. Egenskapen x är avsett att användas för allmän

gångtrafik. I planbeskrivningen bör det framgå om tillgängligheten säkras med bestämmelse i planen eller om den kan säkras med avtal? Ett alternativ skulle kunna vara att göra allmän plats av ytan vilket dock kräver en bindande redogörelse av anläggningens utformning.

u

En felaktighet i planbeskrivningens genomförandedel påtalas. Ett markreservat för ledningar (u) på plankartan bör redovisa och kompletteras med att rätt till allmännyttiga underjordiska ledningar kan säkerställas med ledningsrätt eller servitut.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Följande förändringar görs till granskningen av planen i enlighet med Lantmäteriets synpunkter: Lantmäteriet som medverkande stryks. Att T1 kan säkras med officialservitut förtydligas. P1 höjdbestäms. Texten GATA placeras inom planområdet. Text för bestämmelse (u) förtydligas. Bestämmelse (x) förtydligas med att den allmänna tillgängligheten säkras i planen.

Planförslaget tar inte tomtmark av Snöskatan 1 och Skrattmåsen 1 i anspråk utan enbart planlagd parkmark.

Gällande Sothönan 11 vore det teoretiskt önskvärt att inkludera denna fastighet i planen för att bredda Erik Segersälls väg konsekvent. Detta medför dock praktiska svårigheter och bedöms inte vara nödvändigt för att anordna en godtagbar lösning för trottoaren på Erik Segersälls väg.

Stadsdelsnämnden

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd är positiv till planförslaget men bedömer att grönkompensation behöver göras för skyddsvärd ek, en värdefull ek, en värdefull tall samt ytterligare vegetation på mark som tas i anspråk av planförslaget. Förvaltningen deltar gärna i arbetet med att bedöma vilken typ av grönkompensation som kan tänkas vara lämplig. Planförslagets intentioner att bevara den stora eken i planområdets södra del är positivt och eken bör säkras med en skyddsbestämmelse på plankartan.

Förvaltningen månar om tillgängligheten men har förståelse för att de stora topografiska variationerna på platsen försvårar och i viss mån omöjliggör vissa tillgänglighetsaspekter. Positivt är att angöring går att lösa inom 10 meter till entréer till de flesta byggnader och att de byggnader där det inte går så har en korridor i trapphuset mot angöringsgatan ordnats. För att förbättra

framkomligheten bör en trappa anläggas på parkremsan mellan utbyggnaden av Sigfridsvägen och den nya angöringsgatan.

Förtydliganden angående driftsfrågor önskas

Det bör i planbeskrivningens genomförandedel klargöras vem som har driftansvar för trappstråket i detaljplanen centrala del.

Förvaltningen antar att det är trafikkontoret. Det bör även förtydligas vem som har driftansvaret för den tekniska anläggningen med sittplats på det nya torget.

Inga förskolor föreslås i planförslaget. Detta är fallet i flera av Aspuddens nuvarande detaljplaneprojekt då flera av dem är små eller medelstora planförslag. Stadsdelsförvaltningen har ett pågående samarbete med SISAB, exploateringskontoret och stadsbyggnadskontoret för att finna en helhetslösning för det nya förskolebehovet i Aspudden.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Grönkompensation för den naturmark som tas i anspråk av planförslaget ska ske tillsammans med Stadsdelsförvaltningen. Skyddsbestämmelse för eken införs på plankartan till granskningen av planen.

En trappa enligt förvaltningens förslag ska utredas i det fortsatta arbetet. mellan den nya angöringsgatan och Sigfridsvägen vid Skratmåsen/Snöskatan uppe på berget, dvs. en förlängning av i planen föreslaget trappstråk. Ett trappstråk likande det föreslagna mellan de centrala kvarteren är förenligt med stora ingrepp i naturen och höga kostnader. Ett mindre kostsamt och mer naturanpassat alternativ kommer sannolikt väljas om det blir aktuellt.

Genomförandebeskrivningen förtydligas med att driftansvaret för trappstråket och den tekniska anläggningen på torget faller på Trafikkontoret.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden tillstyrker planförslaget under förutsättning att:

1. Grönnytefaktor redovisas för bebyggelse på stadens mark.
2. Förekomst av markföroreningar utreds, riskbedöms och åtgärdas vid behov.
3. Riktvärdet för stömljud ändras till 32 dBA (FAST) i plankartan.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden är sammantaget positiv till planförslaget som ur ett miljö- och hälsoperspektiv har anpassats till

platsen på ett huvudsakligen tillfredsställande sätt. Hänsyn har tagits till den särskilt skyddsvärda ek som finns på platsen med infiltrationsmagasin intill för att säkerställa tillräcklig vattentillförsel och dagvatten föreslås fördröjas och renas i enlighet med stadens åtgärdsnivå.

Nämnden önskar dock se kompletteringar gällande miljö- och hälsofrågorna, naturvärden, markföroreningar samt stomljud.

Naturvärden

Naturmarken bedöms hysa ett påtagligt naturvärde med enstaka träd som kategoriserats som skyddsvärda eller värdefulla. Eftersom marken är kuperad och utgörs av berg väntas intrånget i samband med exploatering att bli omfattande. MHN är positiv till att mer detaljerade studier planeras dessa bör inkludera förslag på ekologisk kompensation inom eller i nära anslutning till planområdet.

MHN saknar en redovisning av grönytefaktorn (GYF) för de delar av planförslaget som innebär bebyggelsen på stadens mark. På privat mark ställer staden inte dessa krav, men byggherrar har möjlighet att tillämpa GYF frivilligt vilket MHN vill uppmuntra.

Markföroreningar

I det norra planområdets närhet (fastighet Snöskatan 1) har det bedrivits grafisk industri. Denna typ av verksamhet använder sig av tungmetaller och lösningsmedel som kan leda till föroreningar i mark och vatten. Verksamheterna kan även ha använt sig av klorerande lösningsmedel som har hög spridningsförmåga och är svårnedbrytbara och som därför kan leda till omfattande påverkan under en längre tid.

Platsens lämplighet för bostäder behöver säkerställas med en översiktlig provtagning av markföroreningar. Om föroreningar påträffas behöver utredningen kompletteras med en riskbedömning samt förslag på eventuella åtgärder.

Stomljud

MHN instämmer med rekommendationerna att undvika boningsrum i första våningsplanet vilket minimerar risk för stomljudsstörningar som annars kan komma att innebära komplexa och fördyrande åtgärder. Den planbestämmelse som införts på plankartan för att säkerställa maximal stomljudsnivå bör ändras från tidigare riktvärde på 30 dBA (SLOW) till 32 dBA (FAST) i linje med Trafikverkets rekommendationer.

Övriga synpunkter

Bebyggelsens utformning i två halvslutna kvarter innebär försvårande möjligheter att klara BBRs allmänna råd för dagsljus.

Nämnden anser att majoriteten av bostäderna bör ha tillgång till åtminstone ett rum där dagsljustillgången klaras. Från planhandlingarna framgår inte hur stor andel av lägenheter som inte klarar kraven i något av bostadens rum.

Vidare innebär genomförandet av planen att byggarbete kommer ske i nära anslutning till befintliga bostäder samt störningskänslig verksamhet såsom förskola och skola. Byggherren bör beakta detta. En vägledande skrift som rör buller från byggplatser har tagits fram av miljöförvaltningen.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Till granskningen av planen ska: 1. Grönytefaktorn ska redovisas för Sothönan norra samt ev. för Sothönan västra och centrala till granskningen av planen, 2. En översiktlig markföroreningsutredning genomförs för hela planområdet, 3. Riktvärdet för stomljus ändras till 32 dBA (FAST) i plankartan.

Planbeskrivningen uppdateras med en redovisning av hur många lägenheter/rum som klarar/inte klarar dagsljuskravet i något rum eller färre än hälften av lägenhetens rum.

Trafikkontoret

Trafikkontorets synpunkter

Kontoret anser att det är positivt att fler bostäder tillskapas i nära anslutning till kollektivtrafik i form av tunnelbana och buss, samt god tillgång till cykelinfrastruktur. Detta bedöms göra möjligheterna att resa med andra färdmedel än bil till goda. Därtill finns ett lokalt serviceutbud inom nära avstånd från planområdet.

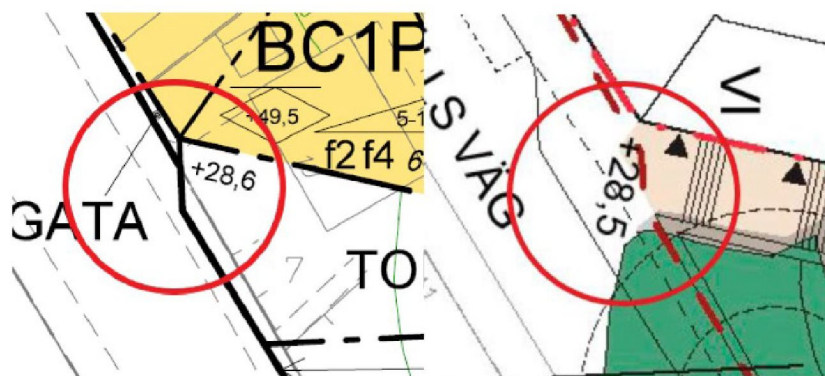
Trafikkontoret anser även att det är positivt att utvecklingen av aktuella fastigheter sker genom ett större grepp, snarare än att utvecklas individuellt inom gällande stadsplan. På det sättet kan planprocessen även inkludera en anpassning av allmän platsmark vilket bättre möter upp mot de nya förhållandena inom kvartersmarken. Det föreslagna torget har potential att bli en uppskattad plats för en större del av Aspudden, då placering och flöden ger goda förutsättningar för attraktiva vistelsezoner och lokallägen.

Planområde och användningsgränser

I planområdets norra del, längs den nya angöringsgatan, anläggs gångbanor som växlar sida. Längs med Sothönan 14 görs en lokal avsmalning av sektionen på den nya angöringsgatan. Om del av Sothönan 14 överförs till allmän platsmark bedömer trafikkontoret att det skulle vara möjligt att anlägga en mer sammanhängande

gånginfrastruktur, samt underlätta åtkomsten till planerad parkering för den norra delen av planprojekten, det som idag är Sothönan 13. Kontoret önskar att möjligheten studeras i det fortsatta planarbetet. Vid Erik Segersälls väg breddas gångbanorna något, för att bättra ta hand om de relativt stora gångströmmar som passerar på platsen.

Vid hörnet på huskroppen på torgets norra sida ser torget ut göra en utbuktning. Kontoret önskar att gångbanan utformas med genomgående bredd och att det inte sker några omotiverade sidoförskjutningar, eller att torgytan ”flyter ut” i gångbanan. Se bilder nedan med förtydligande av vilken plats som avses.

Gator och trafik

Planförslaget genererar inte någon omfattande motorfordonstrafik. Berörda gator bedöms kunna hantera nya fordonsrörelser utan att några fysiska anpassningar genomförs. Trafikkontoret anser att det är positivt att det planförslaget möjliggör för bättre gångbanestandard längs med Erik Segersällsväg och Schlytersvägen. Det saknas sektioner där det framgår hur gatorna är tänkta att disponeras efter att planen är genomförd vilket gör att det är svårt att bedöma gatornas helhet.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Förhandlingar pågår och fortsätter med fastighetsägaren för Sothönan 14 om möjligt markköp för att ordna en bättre situation för den nya angöringsgatan.

Gräns mot gata på Erik Segersälls väg justeras enligt angiven synpunkt.

Förtydligande sektioner tas från till granskningen av planen.

Kulturförvaltningen - Stockholms stadsmuseum

Stadsutvecklingsenheten anser att förslaget till detaljplan innebär en sådan omfattande förändring och påverkan på stadsbilden och kulturmiljön i Aspudden och det är därför nödvändigt med en

fördjupad kulturmiljöanalys och en antikvarisk konsekvensanalys. I nuläget saknas underlag som utreder och bedömer konsekvenserna. När sådana underlag finns på plats blir konsekvenserna tydligare.

Stadsutvecklingsenheten anser att förslaget riskerar för den så kallade Centrala delen vara för storskalig i relation till kvarterstaden i Aspuddens centrala delar och skulle därmed påverka stadsbilden och det kulturhistoriskt värdefulla området utpekade i översiktsplan i för hög utsträckning. Även punkthusen norr om kvarteret i Sothönan inom fastigheterna Skrattmåsen, Snöskatan m.fl. kan komma att påverkas negativt av förslaget.

Vidare informerar stadsutvecklingsenheten om platsens historia, nuläge, kulturmiljövärden samt stadsutvecklingens synpunkter i samband med behovsbedömningen 2016.

Historik och nuläge

Aspudden präglas av två utbyggnadsfaser: det tidiga 1900-talets byggande med stenhus i delvis slutna kvarter, samt 1930–40-talens ideal med smalhus eller punkthus i park. Byggandet av Aspudden inleddes i början av 1910-talet i samband med att spårvägen drogs fram till Liljeholmen. Aspudden räknas som en av Stockholms första hyreshusförstäder. Per Olof Hallmans terränganpassade stadsplan utgör grunden för Aspuddens utformning. Bebyggelsen i anslutning till Aspuddens tunnelbana består både av förstadsbebyggelse med slutna kvarter, lamellhus i park, punkthus i olika former och villabebyggelse. Fram till 1900-talet bestod områdets bebyggelse huvudsakligen av torp samt gårdar med tillhörande åkermark. I dag karaktäriseras Aspudden ofta utifrån sina synliga årsringar där kvarter med jugendhus från det tidiga 1900-talet övergår eller möter kvarter med mer sentida arkitektur.

Det aktuella området i kvarteret Sothönan består i huvudsak av villabebyggelse i en till två våningar från 1930- och -40-talen. Ursprungligen fanns tretton villor i området. Av dessa har tre omvandlats och bebyggts med flerbostadshus inom ramen för stadsplan Pl 124A. Bevarade villor har byggts om i varierande grad. Planen från år 1918, utformad av Per Olof Hallman, anger att de delar som berör kvarteret Sothönan får bebyggas med ”öppet eller kopplat byggnadssätt” vilket kan tolkas som att området var tänkt för friliggande villor eller parhus.

Varnhemsparken anlades under 1940-talet och är ett typiskt exempel på modernismens banbrytande landskaps- och parkideal, den så kallade Stockholmsstilen. Grönområden och parker skulle ge stadsbor tillgång till naturen och vara en plats för lek och rekreation. Mälarlandskapets naturmarkspartier och berg i dagen bevarades

som inslag i stadsbilden. Direkt angränsande till denna östra del av planområdet finns inom kvarteren Snöskatan och Skrattmåsen lägre punkthus i röd spritputs placerade på en höjd. Varnhemsparken beskrivs i Kulturmiljöanalys – Del av Aspudden 2:1 (White Arkitekter, 2020-06-14) som tagits fram inom arbetet med förslag till detaljplan för Aspudden 2:1, S-Dp 2015-17932. Någon antikvarisk konsekvensanalys av förslaget till detaljplan för Sothönan 3 m.fl. har dock inte tagits fram, och därför inte heller för den del av förslaget som berör Varnhemsparken.

Kulturhistoriska värden

De aktuella fastigheterna inom kvarteret Sothönan har gulklassificerats av Stadsmuseet. Detta innebär att de är av positiv betydelse för stadsbilden och/eller är av visst kulturhistoriskt värde. De delar som berör Varnhemsparken ligger i anslutning till kvarteren Snöskatan och Skrattmåsen, som även de är gulklassificerade.

Planområdet angränsar direkt till det kulturhistoriskt värdefulla området Aspuddens centrala delar, utpekat av Stadsmuseet och i översiktsplan för Stockholms stad. Enligt klassificeringen berättar området om stadens tidiga expansion utanför tullarna och om denna periods bostadsförsörjning. Aspuddens centrala delar har stora miljömässiga kvaliteter och stora kulturhistoriska värden

Remissvar i samband med behovsbedömningen

Stadsutvecklingsenheten skriver att de i samband med behovsbedömningen år 2016 anförde att en fördjupning av den kulturmiljöutredning (Nyréns Arkitektkontor, 2012-03-15) tillhörande Program för Aspudden och Midsommarkransen bör tas fram om förslaget skulle innebära en omfattande förändring och påverkan på kulturmiljön i Aspudden. De ansåg vidare att det är möjligt att göra förändringar i kvarteret Sothönan men att det är viktigt att eventuell ny bebyggelse förhåller sig till Aspuddens karaktärsdrag. De ansåg även att bebyggelsen i kvarteret ligger relativt högt i förhållande till omgivande gator och kvarter och att det är viktigt att eventuella nya hus inte dominerar över äldre bebyggelse. Detta skulle innebära negativ påverkan på det särskilt kulturhistoriskt värdefulla området söder och väster om kvarteret. Villorna i sig bedömdes inte ha sådana kulturhistoriska värden i sig att de bör bevaras av kulturhistoriska skäl, men med hänvisning till Per Olof Hallmans stadsplan bör ett ”relativt luftigt byggnadssätt bör vara utgångspunkt [...] vid en eventuell ny planläggning av området”.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

En kulturmiljöutredning inklusive antikvarisk konsekvensanalys har genomförts omedelbart efter samrådet (Nyréns, 2021-03-29).

Staden reviderar planförslaget och tydliggör anpassningen till kulturvärdena till granskningen av planen.

Rådet till skydd för Stockholms skönhet

Skönhetsrådet tillstyrker huvuddelen av förslag till detaljplan med nedanstående erinran, samt avstyrker den norra respektive västra delen. Sammantaget innebär rådets förslag att merparten av samrådsförslagens bostäder kan uppföras. Rådets avstyrkan och föreslagna bearbetningar syftar till en ökad respekt för närliggande bostäders skala och karaktär, bergsformationen och natursambandet.

Rådet skriver att bebyggelsemiljön i Aspudden huvudsakligen består av två typer dels en stenstadskaraktär med slutna eller halvslutna kvarter dels fristående bebyggelse placerade i natur. Karakteristiskt för stadsdelen är också inslaget av villabebyggelse.

Den centrala delen

Skönhetsrådet anser att den centrala delen av planförslaget är väl motiverad. Denna del upplevs som en naturlig utvidgning av den ordnade stenstadsbebyggelsen i Aspudden, rymmer huvuddelen av bostäderna och har direkt anslutning till tunnelbanan. Ur ett stadsplaneperspektiv finner rådet de två hästskoformade kvarteren med en mellanliggande centraltrappa samt ett torg välfunnet. Centraltrappan tar upp de stora nivåskillnaderna och kopplar den förlängda Olof Skötkonungs väg till det nya torget.

Vidare menar skönhetsrådet att illustrationen i planbeskrivningen om hushöjder kan upplevas som missvisande då omgivande bebyggelse är med ett undantag 3-4 våningar. För en bättre anpassning i skala anser rådet att det är angeläget att det centrala områdets byggnader generellt sänks med en våning till 4-5 våningar samt att på gårdssidan bör takvåningen få samma uttryck som på gatusidan, dvs med brutet tak. Därmed kan upplevelsen av husens höjd minska.

Rådet anser att den eken vid Erik Segersälls väg ska ges skydd i detaljplanen.

Den norra delen

Rådet avstyrker den norra delen av planförslaget. De tre huskroppar i kransen av planområdet skulle alltför kraftigt intervensera i stadsdelens identitet där landskapet och den angränsande småhusbebyggelsen har en viktig roll. Den norra delen

med två trappade huskroppar i 3-5 våningar skulle innebära att en stor del av berget sprängs bort och natursambandet runt bergsformationen bryts. Enligt utförd ”Naturvärdesinventering” utgör hela detta område ”ett naturvärdesobjekt som bedöms ha påtagliga naturvärden”. I nämnda program för Aspudden och Midsommarkransen anges även att de ekologiska sambanden ska bevaras. Den norra delen bör därmed lämnas orörd.

Den västra delen

Den västra delen av planområdet avstyrks i nuvarande form. Den i sammanhanget höga flerbostadshuset inklämd mellan villor anser rådet inte som rimlig. Eventuellt kan en mer småskalig bebyggelse prövas. Sambandet mellan befintliga villor eller en tillkommande småskalig bebyggelse i denna västra del och den småhuskrans som löper vidare i nordväst utanför planområdet, bör således behållas.

Rådet tillägger att det får anses som självklart att en kulturmiljöutredning för de småhus som avses rivas bör ingå i samrådsmaterialet och att det är meningslöst med en baklängesplanering som innebär att den antikvariska konsekvensanalysen tillförs efter samrådsskedet.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Byggnadernas skala och gestaltning ses över till granskningen av planen. Översynen behöver förutom de stadsplane- och kulturmiljömässiga aspekterna säkerställa planens genomförande ur teknisk och ekonomisk synpunkt.

Brutet tak införs även mot innergårdarna på de centrala kvarteren.

Kontoret vidhåller att Sothönan norra är ändamålsenligt på platsen men avser att revidera skalan samt minimera det avtryck på marken och det intrång i naturmarken ”Varnhemsparken” som kvarteret utgör.

En kulturmiljöutredning inklusive antikvarisk konsekvensanalys har genomförts omedelbart efter samrådet (Nyréns, 2021-03-29). Staden reviderar planförslaget och tydliggör anpassningen till kulturvärdena till granskningen av planen.

Övriga remissinstanser

Stockholm Vatten AB

Från Va-teknisk synpunkt anförs att eftersom samtlig bebyggelse inom detaljplaneområdet är planerat att byggas så pass höga

kommer fastigheterna att anslutas till drickvattenledning inom högzonen. För att möjliggöra detta behöver det befintliga högzonsnätet byggas ut.

Den planerade angöringsgatas höjdsättning kan behöva ses över. Lägsta vattentryck i förbindelsepunkt motsvarar nivå +90 m vilket kan innebära att intern tryckstegring erfordras för tappställen över nivån +70 m.

Genomförd kapacitetskontroll visar att drickvattennätet har kapacitet för den planerade exploateringen. Det kombinerade ledningsnätet nedströms exploateringen har inte kapacitet för det tillkommande flödet från exploateringen, marköversvämningar kan uppstå nedströms för den kombinerade ledning som tar emot flödet från området för exploateringen.

Svoa ger i remissvaret även specifik information, en beskrivande bild av kapacitetsproblematiken, kring dagvatten, spillvatten, dricksvatten, anslutningspunkter samt utbyggnad och anläggning av ledningar.

Vidare önskar SVOA se en förtydligande text i dagvattenutredningen kring hur den lågpunkt strax nedanför planområdet, korsningen Erik Segersälls väg-Hägerstenvägen, kommer att påverkas. Platsen riskerar större mängder stående vatten vid skyfall enligt Stadens skyfallsmodell. Riskerar denna lågpunkt få ytterligare problem med stående vatten då ytor inom den planerade bebyggelsen hårdgörs?

I planunderlaget lyfts framtida vattentillförsel till en skyddsvärd ek fram och beskrivs i PM Vattenströmning mot ek (Structor, juni 2020). I detta PM samt dagvattenutredning föreslås att vatten från både planerad passage (allmän platsmark) samt från ett kvarters tak avvattnas mot eken. Stockholm Vatten och Avfall vill framföra att då fastigheten ligger inom verksamhetsområde för dagvatten kommer en servis att erbjudas oavsett till Stockholm Vatten och Avfalls ledningsnät och att man i första hand förordar omhändertagande av kvarterets dagvatten inom den egna kvartersmarken i enlighet med stadens riktlinjer för dagvattenhantering på kvartersmak samt åtgärdsnivå. Det samma gäller även den centrala delen (östra kvarteret), som även det föreslås kunna avvattnas mot eken belägen i den allmänna platsmarken om ökad vattentillförsel behövs.

Vidare anser SVOA att om vägdagvatten från kvartersgator skulle vara olämpligt att avleda till eken på grund av dess högre

föreningens innehåll jämfört med kvartersdagvatten bör detta motiveras tydligare. I staden finns på flera platser gator vars avvattnings sker till skelettjordar med träd.

En i staden centralt ifrån beställd utredning kring denna typ av ”lån av vatten” på allmän platsmark kommer att tas fram i närtid men om resultatet av den inte är framme innan denna plan ska genomföras är Stockholm Vatten och Avfalls förhållningssätt följande:

- Stockholm Vatten och Avfall ser att om ekens bevattning ska säkerställas med avrinning från kvartersmark kan ett avtal behöva tecknas mellan staden och berörd fastighetsägare som reglerar vattentillförseln mot eken från kvartersmarken. Berörd part i staden (troligen stadsdelsförvaltning eller trafikkontoret) är den part som enligt Stockholm Vatten och Avfall ansvarar för föreslagen infiltrations-/bevattningsanläggning och tillhörande ledningar och brunnar. Stockholm Vatten och Avfall ser sig inte som ansvarig för denna infiltrations-/bevattningsanläggning eller tillhörande ledningar och brunnar, men om så behövs kan anslutning från anläggningen göras till Stockholm Vatten och Avfalls ledningsnät för att motta eventuellt överskottsvatten.

Restriktioner kring underjordiska garage. SVOA hänvisar till Riktlinjer för garage och parkeringshus som återfinns på <https://www.stockholmvattenochavfall.se/tips-och-riktlinjer/for-foretag-om-vatten--och-avloppsfragor/bilvard>

Avfall

SVOA ser positivt på att det planeras för miljörum inom 50 meter från samtliga entréer. Det rekommenderas att planera för sortering av samtliga förpackningsslag och tidningar, men det ska även finnas plats för insamling av grovavfall och matavfall utöver restavfallet.

SVOA rekommenderar att maskinell insamling övervägs i det fortsatta planarbetet. Mobil sopsug används till exempel i flera grannkvarter i Aspudden.

Beroende på insamlingssystem finns olika krav på angöring. Se Projektera och bygg för god avfallshantering för närmare riktlinjer och krav. Där finns bland annat riktlinjer för backning och vändning som kan vara användbara för planeringen av angöring vid Sigfridsvägen där det i nuläget ser ut att krävas backning vilket bör undvikas.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Synpunkterna beaktas i det kommande arbetet med att framta en systemhandling för projektet till granskningen av planen.

Ellevio

Ellevio anför att befintligt elnät fram till planområdet kommer att behöva förstärkas samt att befintlig nätstation vid Lilla Aspudsvägen 5 behöver bytas till modell med större kapacitet. Ellevio har befintliga ledningar i planområdet som hamnar i konflikt med ny tunnelbaneuppgång. Runt planområdet finns ledningar i allmän mark, som i flera lägen kommer beröras av markarbeten och måste beaktas och kommer behöva omförläggas eller flyttas.

Ellevio önskar bli kallade till ledningssamordning så att konsekvenser i elnätet kan utredas och planeras i tidigt skede. Åtgärder i Ellevios befintliga anläggningar utförs efter beställning till Ellevio samt bekostas av beställare.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Synpunkterna beaktas i det kommande arbetet med att framta en systemhandling för projektet till granskningen av planen.

Stockholm Exergi

Stockholm Exergi har ingen erinran kring fjärrvärme/fjärrkyla eller undermarksanläggningar.

TeliaSonera Skanova Access AB

Skanova har inget att erinra mot detaljplanen.

Tvingas Skanova vidta undanflyttningsåtgärder eller skydda telekablar för att möjliggöra exploatering förutsätter Skanova att den part som initierar åtgärden även bekostar den. Om så önskas kan ledningarna skickas digitalt i dwg-format för att infogas på plankartan.

Naturskyddsföreningen

Naturskyddsföreningen ifrågasätter det Norra delområdet.

Föreningen anser att de delar av berget där en skogsek klass 2 och en tall klass 3 växer ska sparas och förslaget ska anpassas efter det. Att skogsek klass 2 sparas bedömer föreningen vara särskilt viktigt eftersom den utgör livsmiljö för en rödlistad vedsvamp, ekticka. Berg med naturformer utgör ett värdefullt tillskott i stadsbilden och det är i linje med miljöbalken och Stockholms miljömål att behålla

berg med naturmark och naturskyddsföreningen anser därför att Stadsbyggnadskontoret bör undersöka möjligheten att istället för att bygga på berget omvandla fler villor i samma område. Att bygga på urberget innebär irreversibla skador.

Bebyggelsen nedanför berget har föreningen inget speciellt att erinra om även om det sannolikt finnas gamla frukträd med ekologiska värden.

Föreningen anser att kommunen med god marginal bör freda den större ek som växer utmed Erik Segersälls väg. Mycket viktigt att ekens vattentillförsel inte rubbas och att ekens rötter inte skadas på något sätt.

Föreningen har inte funnit någon som helst skrivning om ekologisk kompensation (grönkompensation) i planbeskrivningen eller StartPM. Föreningen ser allvarligt på det då det rimligen måste vara ett krav inom Stadsbyggnadskontoret att formulera sig om ekologisk kompensation. Föreningen anser att aktuell exploatering i sin nuvarande form kräver en omfattande ekologisk kompensation. Bara kompensation som gör nytta för naturmiljön bör prioriteras. Övrig kompensation bör ligga utöver ekologisk kompensation.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Kontoret vidhåller att Sothönan norra är ändamålsenligt på platsen men avser att revidera skalan samt minimera det avtryck på marken och det intrång i naturmarken "Varnhemsparken" som kvarteret utgör.

Skyddsbestämmelse för eken införs på plankartan till granskningen av planen.

Grönkompensation för den naturmark som tas i anspråk av planförslaget ska ske och beskrivas till granskningen av planen.

Yimby

Yimby ser väldigt positivt på stadsmässig och tät bebyggelse i centrala och kollektivtrafiknära lägen, och att denna plan är ett bra exempel på en sådan. Yimbys föreslår två mindre förändringar:

- "Parksnutten" i slänten mellan Skrattnåsen 1 och den nya trappgatan föreslås få en fortsättning av trappgatan hela vägen upp för att ansluta till Sigfridsvägen för att öka orienterbarheten i gatunätet och centraliteten för det nya torget som byggs närmast tunnelbanan. Alternativet är att en

tydligt markerad parkstig/parktrappa fortsätter hela vägen upp för att ansluta till Sigfridsvägen vid Skrattmåsen 1.

- Yimby anser att det vore positivt om detta projekt byggdes så att ett slutet kvarter i framtiden kan möjliggöras. Yimby föreslår därför att den av Västra Delens väggar som vetter mot Södra delen ska byggas som brandvägg för att möjliggöra ett framtida slutet kvarter som innefattar även Sothönan 11 och 14.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Staden ska i det fortsatta arbetet studera möjligheten att förlänga trappstråket upp till höjden vid Sigfridsvägen. Ett trappstråk likande det föreslagna mellan de centrala kvarteren är förenligt med stora ingrepp i naturen och höga kostnader. Ett mindre kostsamt och mer naturanpassat alternativ kommer sannolikt väljas om det blir aktuellt.

Byggnaderna på Sothönan 11 och 14 är så pass nya att dess livslängd är jämförbar med de byggnader som föreslås i planförslaget. Brandväggar bedöms därmed som onödigt och som dessutom försvårar och fördyrar en god utformning av gavlarna och gavellägenheterna. Många av fördelarna med slutna kvarter såsom tydliga gränser mellan allmänt-privat, bullerdämpande etc. bedöms även uppnås med föreslagna halvslutna kvarter då kvarterens öppningar vetter mot fastighetsgräns och ej mot allmän plats.

Samfundet S:t Erik

Samfundet S:t Erik anser att den södra delen med flerbostadshus i anslutning till T-banan kan bli en bra form av förtätning av Aspudden och att den har en karaktär som på ett bra sätt ansluter till intilliggande befintlig kvartersbebyggelse. Samfundet tillstyrker södra delen under förutsättning att bebyggelsen sänks en våning samt att fasaderna mot gårdarna ges samma uttryck som mot gatan (med en neddragning av takbeklädningen vid det översta våningsplanet för att inte upplevas som onödigt höga). Vidare anser samfundet att det är väsentligt att den centrala trappan mellan bostads volymerna bibehålls. är allmän platsmark och att garantier för detta införs i planbeskrivningen samt att eken på torget bevaras.

Samfundet S:t Erik anser att de föreslagna norra och västra delarna av planförslaget i sin gestaltning på ett negativt sätt tillför en ny typologi. Samfundet S:t Erik avstyrker föreslagen bebyggelse i den norra delen på naturmarken som de anser innebär ett brutalt ingrepp

i naturmarken där marken mellan de föreslagna byggnadskropparna byggs igen och ges ensamhängande front mot gatan istället för en karaktär av hus i naturmark, vilket också begränsar kontakten med Varnhemsparken. De anser att den norra delen inte bör bebyggas.

Samfundet S:t Erik anser att den västra delen kan bebyggas för bostadsändamål, men högst i en skala och med en typologi som ansluter till de båda intilliggande små flerbostadshusen.

Slutligen anser samfundet att då det pågår ett flertal planprojekt i Aspudden parallellt så vore det av stort värde att omgivande pågående planprojekt också visas för att tydligare kunna bedöma föreliggande planförslag.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Byggnadernas skala och gestaltning ses över till granskningen av planen. Översynen behöver förutom de stadsplane- och kulturmiljömässiga aspekterna säkerställa planens genomförande ur teknisk och ekonomisk synpunkt.

Kontoret vidhåller att Sothönan norra är ändamålsenligt på platsen men avser att revidera skalan samt minimera det avtryck på marken och det intrång i naturmarken "Varnhemsparken" som kvarteret utgör.

Omgivande planprojekt ska på ett tydligare sätt visas i illustrationerna till planen.

Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadskontorets ställningstaganden

Läsanvisning

På grund av mängden inkomna yttranden från boende, 134 yttranden, så sammanfattas och besvaras de boendes synpunkter ämnesvis nedan. Här redovisas även kortfattat remissinstansernas synpunkter som är relevanta att synliggöra tillsammans med de boendes synpunkter. Stadsbyggnadskontorets bemöter endast de boendes yttranden. Se ovan för stadsbyggnadskontorets bemötande av remissinstansernas synpunkter.

Stadsbyggnadskontorets kommentarer och ställningstagande redovisas i kursiv stil efter varje ämne. Under rubriken "Allmänt om förslaget och utvecklingen" finns Stadsbyggnadskontorets samlade svar på den allmänna kritiken mot att bygga i planområdet.

I nästa avsnitt ”Inkomna synpunkter” redovisas alla inkomna yttranden från boende sammanfattade.

Allmänt om förslaget och utvecklingen

Flertalet anser att området lämpar sig för förtätning men är kritiska till förslaget som de menar behöver anpassas bättre till Aspuddens småskaliga och gröna karaktär. Majoriteten anser att föreslagen exploatering är för stor och uttrycker oro för att det småskaliga och unika med Aspudden försvinner, att förslaget är så genomgripande för områdets karaktär att det förändrar själva kärnan av det som är Aspudden. Många anser att föreslagen bebyggelse inte har anpassats till natur och terräng. Flera anser att bebyggelsen bör brytas upp i mindre enheter som bättre kan placeras och anpassas till natur och stadsbild samtidigt som mer grönska bevaras och siktlinjer kan åstadkommas genom bebyggelsen. Många ser hellre punkthus i förslaget, som de menar, bättre kan anpassas till naturmarken och den kuperade terrängen. Några förespråkar att flera men mindre flerbostadshus uppförs på små tomter i likhet med de nyligen uppförda husen på Sothönan 11 och Sothönan 2.

Någon ifrågasätter investerings- och exploateringskalkylen. Vilka antagande om värden har gjorts? Vilka värden skapas och vilka riskerar att påverkas negativt och förstöras? En annan önskar att förslaget utformas med större påverkan från stadsbyggnadskontoret och att det ställs högre krav på byggherrarna, vars ekonomiska marginaler måste vara enorma, vad gäller utformning. En boende menar att de schakt- sprängarbeten som krävs för det norra området innebär stora kostnader vilket leder till att bebyggelsen blir kraftigt överdimensionerad för att uppnå kostnadseffektivitet och anser att det ett skäl till att området ej bör användas för bebyggelse.

Flera är positiva till förslaget och anser att det är lämpligt att det planeras många bostäder intill tunnelbanan och centrum. Flera anser att det är bra att centrum utvidgas med ett nytt torg inramat med stadskvarter och lokaler i bottenvåningarna, att ett trappstråk anläggs och att eken bevaras. Särskilt torget lyft fram som ett positivt tillskott till Aspudden. Några efterlyser ytterligare bostäder i det kollektivtrafik- och servicenära läget och föreslår ökad exploateringsgrad.

Några boende anser att det åligger staden att klargöra hur pågående projekt ska samverka för att utveckla Aspudden och att staden har ett ansvar att tydliggöra långsiktiga villkor för stadsutvecklingen för de boende i området. De oroas över att samma mönster upprepas där privata byggare köper upp delar av Aspudden för att låta det

förfalla i spekulering om ändrade detaljplaner. Nuvarande exploatering med detaljplanering av mycket små områden gör det svårt för boende att förutse stadens intentioner och planera sitt långsiktiga boende.

Några menar att Aspudden riskerar att få ett anonymiserat centrum med utseende som liknar Liljeholmen, Axelsberg eller Örnbergs centrum. Någon anser att förslaget bygger bort den öppenhet som finns i dag kring tunnelbanan och anser det viktigt att kunna se berg och terräng.

Flera anser att torget har goda förutsättningar att bidra till en social mötesplats som fyller bristen på publika ytor i Aspudden. Några tror att torget och trappan, om de utförs bra, kan bli en sevärdhet. Andra ser fördelar med att förslaget skapar stadsbebyggelse istället hög med avseende på närhet till tunnelbana och service. Fördelar både för klimat och invånare.

Många är starkt kritiska till att delar av Varnhemsparken bebyggs och att grönytorna generellt minskar i området.

Flertalet menar att det saknas en helhetssyn för Aspudden då flera närliggande planprojekt pågår samtidigt och de oroas över konsekvenserna av ett ökat antal bostäder och invånare i Aspudden. Förutom trängsel på gator och kollektivtrafik oroas boende för att tillgången till kommunal service såsom skola, förskola och vård försämras samt ett ökat slitage på krympande grönytor.

Flera hänvisar till andra platser som de anser lämpligare att bebygga. Exempel platsen vid nedfarten vid Essingeleden, Shellmacken och bussgaraget, Blommensbergsvägen och Danderyd.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden är sammantaget positiv till planförslaget som ur ett miljö- och hälsoperspektiv har anpassats till platsen på ett huvudsakligen tillfredsställande sätt.

Trafikkontoret anser att det är positivt att fler bostäder tillskapas i nära anslutning till kollektivtrafik i form av tunnelbana och buss, samt god tillgång till cykelinfrastruktur. Därtill finns ett lokalt serviceutbud inom nära avstånd från planområdet. Trafikkontoret anser även att det är positivt att utvecklingen av aktuella fastigheter sker genom ett större grepp, snarare än att utvecklas individuellt inom gällande stadsplan.

Stadsdelsnämnden är positiv till planförslaget men bedömer att grönkompensation behöver göras.

Kulturmiljöförvaltningen anser att det är möjligt att göra förändringar i kvarteret Sothönan men att det är viktigt att eventuell ny bebyggelse förhåller sig till Aspuddens karaktärsdrag. Aktuellt förslag innebär en sådan omfattande förändring och påverkan på stadsbilden och kulturmiljön i Aspudden och det är därför nödvändigt med en fördjupad kulturmiljöanalys och en antikvarisk konsekvensanalys.

Skönhetsrådet anser att den centrala delen av planförslaget är väl motiverad och upplevs som en naturlig utvidgning av den ordnade stenstadsbebyggelsen i Aspudden. Ur ett stadsplaneperspektiv finner rådet de två hästskoformade kvarteren med en mellanliggande centraltrappa samt ett torg välfunnet.

Skönhetsrådet avstyrker den norra delen av planförslaget och den västra delen av planområdet avstyrks i nuvarande form. Rådet föreslår bearbetning som syftar till en ökad respekt för närliggande bostäders skala och karaktär, bergsformationen och natursambandet

Naturskyddsföreningen anser att stadsbyggnadskontoret bör undersöka möjligheten att istället för att bygga på berget omvandla fler villor i samma område. Att bygga på urberget innebär irreversibla skador.

Yimby ser väldigt positivt på stadsmässig och tät bebyggelse i centrala och kollektivtrafiknära lägen, och att denna plan är ett bra exempel på en sådan.

Samfundet S:t Erik anser att den centrala delen med flerbostadshus i anslutning till T-banan kan bli en bra form av förtätning av Aspudden och att den har en karaktär som på ett bra sätt ansluter till intilliggande befintlig kvartersbebyggelse.

Samfundet S:t Erik avstyrker föreslagen bebyggelse i den norra delen på naturmarken som de anser innebär ett brutalt ingrepp i naturmarken där marken mellan de föreslagna byggnadskropparna byggs igen och ges ensammanhängande front mot gatan istället för en karaktär av hus i naturmark. Samfundet anser att den västra delen kan bebyggas för bostadsändamål, men högst i en skala och med en typologi som ansluter till de båda intilliggande små flerbostadshusen.

Samfundet S:t Erik anser att då det pågår ett flertal planprojekt i Aspudden parallellt så vore det av stort värde att omgivande pågående planprojekt också visas för att tydligare kunna bedöma föreliggande planförslag.

Program och andra styrande dokument

Många menar att planförslaget avviker från programmet för Aspudden och Midsommarkransen 2013 då förslaget inte tar hänsyn till redovisade stadsbyggnadsprinciper och att planområdet inte är utpekad som utbyggnadsområde i programmet. Någon undrar, med anledning av den stora avvikelsen med programmet, vad Stockholms stads vision för Aspudden egentligen är?

Någon menar att förslaget även verkar avvika mot stadens egna målsättningar utifrån översiktsplanen och naturvärdesbedömningen. En boende tycker att detta förslag bryter alltför mycket mot den stadsplan som finns i området idag. En annan bedömer att planförslaget inte överensstämmande med översiktsplanen, att avvägning mellan enskilda intressen och allmänna intressen inte är rätt balanserad och att detta även gäller för avvägning mellan olika allmänna intressen.

En person menar att förslaget är ett alldeles för stort byggområde jämfört med den utvecklingsplan som fanns i programmet och det antal bostäder, cirka 100, som redovisades i Start PM.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Staden börjar med att informera om att det högt uppsatta bostadsmålet för staden är ett prioriterat allmänt intresse som väger tungt i de avvägningar som görs mellan enskilda och allmänna intressen eller mellan olika allmänna intressen.

Kontoret noterar att många är positiva till förtätning och utveckling av Aspudden men majoriteten av inkomna synpunkter riktar kritik mot förslaget. Kontoret noterar samtidigt att det inkommit flera synpunkter som ser fördelar med förslaget och att området intill tunnelbanan omvandlas till tätare stad.

Staden anser att den utveckling med flerbostadshus och radhus som skett under de senaste åren och med stöd av den gamla stadsplanen inte gynnar en hållbar utveckling i Aspudden. Omvandlingen har inneburit relativt stora ingrepp i terrängen och stadsbilden och genererat förhållandevis få bostäder. Terränganpassningen har inte varit tillfredsställande med stora terrasserings- och höga stödmurar mot Erik Segersälls väg och Schlytersvägen som resultat. Svårigheten att uppfylla parkeringsbehovet på de kuperade tomtarna har också inneburit att gator och parkmark belastats med parkerade bilar.

Staden ser stora fördelar med ett samlat grepp om utvecklingen i Aspuddens mest centrala område. Betydligt fler lägenheter kan byggas i ett kollektivtrafiknära och servicenära läge. Tillskottet av

bostäder är ett viktigt bidrag till stadens bostadsmål. Kontoret anser att det är en ekonomiskt hållbar utveckling då redan gjorda investeringar i infrastruktur och kollektivtrafik kan nyttjas.

En utveckling och utvidgning av Aspuddens centrum hade inte varit möjligt utan ett större grepp med detaljplanearbete. Med detaljplanen möjliggörs att ytor för torg och trappstråk överförs från privat mark till allmän mark och anläggandet bekostas av byggaktörerna. Torg, krav på lokalytor i bottenvåningar, trappstråk och ny angöringsgata skapar förutsättningar för ett utvidgat och levande centrum med nya mötesplatser och nya gångvägar. Antalet nya bostäder som planeras i närheten av centrum genererar även ett ökat kundunderlag som skapar goda förutsättningar för befintligt näringsliv i Aspudden att utvecklas. Ytterligare en fördel är att parkeringsbehovet kan lösas inom respektive kvarter.

Kontoret delar inte uppfattningen om att Aspuddens centrum riskerar att anonymiseras. Tvärtom anser kontoret att förslaget bidrar positivt till Aspuddens centrum och området närmast tunnelbanan.

Staden motiverar de halvslutna kvarteren i den Centrala delen med att det tillför området fler bostäder än vad exempelvis punkthus hade gjort. Ett annat viktigt motiv är att allmänna ytor kan tillskapas och avgränsas på ett sätt som skapar tydlighet, vilket kontoret anser viktigt i ett så pass centralt läge. Det halvslutna kvarteret tillåter också en mer rationell lösning för parkeringen.

Staden anser att arbetet med detaljplanen tydliggör långsiktiga villkor för stadsutvecklingen för boende och verksamma i området. Men pågående planer är inte en garanti för att övriga närliggande områden i framtiden kan bli aktuella för omvandling och utveckling. I delar av Aspudden gäller fortfarande äldre stadsplaner som möjliggör generösa byggrätter på enskilda privata fastigheter. Staden har inte för avsikt att begränsa enskilda fastighetsägares möjligheter att utveckla sina fastigheter eller sälja till byggaktörer.

Angående exploatering i Varnhemsparken, se svar under rubriken Parker och grönområden.

I nuläget ser staden inget behov av utbyggd kommunal service. Staden har analyserat behov av förskolor och annan kommunal service och gör så regelbundet i samband med att planarbete startas. Stadsdelsförvaltningen, trafikkontoret och trafikförvaltningen är remissinstanser och har möjlighet att lämna synpunkter. Stadsdelsförvaltningen meddelar i sitt yttrande att de

har ett pågående samarbete med SISAB, exploateringskontoret och stadsbyggnadskontoret för att finna en helhetslösning för det nya förskolebehovet i Aspudden. Stadsdelsförvaltningen och trafikkontoret har också varit delaktiga i framtagandet av planförslaget. Trafikförvaltningen som ansvarar för tunnelbanan har inte i sitt yttrande uttryckt oro för trängsel på station eller avsaknad av flera uppgångar. Utan att ha studerat den tekniska möjligheten att anlägga en ny entré till tunnelbanan inom planområdet, så är ny uppgång mycket svår att motivera ekonomiskt i ett läge så nära redan befintlig entré.

Kontoret noterar att några platser nämns som mer lämpliga att exploatera än planområdet. Kontoret anser att aktuellt område är lämplig för exploatering av ovan beskrivna anledningar.

Program och andra styrande dokument

Planområdet redovisas inte i programmet för Aspudden och Midsommarkransen eftersom villatomterna ligger på privat mark. År 2013, när programmet godkändes, fanns inga tecken på den omvandling som skett under senare år på villatomter i anslutning till Aspudden centrum. En utveckling som staden inte ser som hållbar för Aspudden. Detaljplanen, som initierats av byggaktörer, välkomnades därför av staden.

Kontoret har i förslaget haft som avsikt att förhålla sig till de stadsbyggnadsprinciper som redovisas i programmet. Kontoret menar samtidigt att det är generella principer som gäller för både Aspudden och Midsommarkransen. Kontoret anser att det centrala läget, intill tunnelbanan, kan tillåta att avsteg görs från programmet och att i samrådet pröva en högre exploatering. Det är även en ekonomisk avvägning som har gjorts, där staden anser att avvikelser från den befintliga skalan kan motiveras av investeringar i kvalitativa offentliga ytor såsom torg och trappstråk. I programmet fanns inte grönområdet, Varnhemsparken, norr om kvarteret Sothönan med bland redovisade utbyggnadsområden. Området blev aktuellt för exploatering i och med angöringsgatan som anläggs för att angöra de norra byggnaderna inom de Centrala kvarteren. Staden såg därmed möjligheter att tillskapa ytterligare bostäder i anslutning till tunnelbana och centrum, vilket prövas i samrådet.

Kontoret anser att planförslaget överensstämmer med översiktsplanen. Aspudden är i översiktsplanen redovisat som ett stadsutvecklingsområde där omfattande komplettering föreslås. Med anledning av det centrala läget anser kontoret att det finns skäl att pröva en högre exploatering. Det betyder inte att det finns en motsättning mot översiktsplanen skrivelser om att

kompletteringar ska göras med utgångspunkt i kunskap om nuvarande karaktär, kvaliteter och behov. I översiktsplanen ges vägledning för stadens vision med Aspudden.

Syftet med planarbetet är att ersätta delar av den stadsplan som nu gäller i området. Anledningen är som tidigare nämnts att möjliggöra en, enligt staden, mer hållbar utveckling för Aspudden.

Att exploateringen har ökat sedan Start PM antogs har flera anledningar. Under arbetet med Start PM gjordes en försiktig bedömning av antalet bostäder utifrån schematiska skisser. Under arbetet med samrådet har detaljeringsgraden ökat liksom kunskapen om intäkter och kostnader. De allmänna ytor som staden ser som värdefulla tillskott ska bekostas av exploateringen

Allmänt om samrådet och planprocessen

Flera boende ansåg att samrådstiden var för kort och att informationen om samrådet var bristfällig. Samrådstiden påverkades av juledighet och röda dagar ansåg några. Då förslaget är så omfattande för Aspudden så ansåg några att samrådstiden borde förlängts. Flera saknade samrådsmöte med tillhörande diskussion och tillfälle att ställa frågor. Flera menar att staden borde lyssna mer på invånarna, involvera och ta hjälp av de boende i större utsträckning. Några eftersöker en bättre kommunikation från Stockholms stad och en större delaktighet.

Planhandlingar

Följande utredningar/kompletteringar efterfrågas - en antikvarisk konsekvensanalys, riskanalys av sprängningen, social- och barnkonsekvensanalys, kompletterande analys av hur utsikt och dagsljus i den befintliga bebyggelsen kommer att påverkas av den planerade bebyggelsen, placering av ÅVS samt utförlig beskrivning av hur avfallshanteringen ska ske.

Flera anser att solljusstudierna är bristfälliga. Förhållanden före och efter nybyggnation bör redovisas och åtminstone fyra utspridda och för året representativa datum bör redovisas och vid varje datum åtminstone fyra klockslag per dag.

Flera anser att naturvärdesinventeringarna som gjorts bör kompletteras så att hela planområdet inkluderas, framförallt angöringsgatans utbredning. Då områdets naturvärden bedömdes i mars anses den inte kunna bedömas fullt ut och ny mätning bör göras när växter och fåglar är på plats.

I det PM-Trafik som tagits fram har man tagit fram trafikflöden från 2012, det känns som ej aktuella trafikflöden. En säkerhetsanalys av tillgängligheten för räddningsfordon helt saknas i trafikutredningen. Någon saknar handlingen "Undersökning om betydande miljöpåverkan" tidigare kallad behovsbedömning.

Plantekniska frågor

Någon ställer sig frågande till planområdets utformning där vissa fastigheter i kvarteret utelämnats och menar att området inte kommer att få ett helhetsgrepp vilket ytterligare bidrar till en fortsatt osammanhängande bebyggelse.

På plankartan finns en liten flärp som är utmärkt "park". All form av grönska, buskar, träd, är bra, men hur litet kan ett stycke mark vara för att kallas park?

Länsstyrelsen anser att kommunen bör se över utformningsbestämmelserna då det förekommer vissa otydliga formuleringar och hänvisningar till planbeskrivningen.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Samrådstid och kommunikation om samråd är inte reglerat för detaljplaner med standardförfarande, aktuell detaljplan, enligt PBL utan ska anpassas till det enskilda ärendet. Stockholm stad har som regel att samrådstiden ska vara minst fyra veckor vid planer som har allmänt intresse. Med avseende på ledigheter och det förmodade stora allmänna intresset, förlängdes samrådstiden till drygt sex veckor.

För att nå ut till allmänheten med information om samråd i Stockholms stad annonseras alla samråd i lokalpress, detta är inget som regleras för standardförförandet i PBL utan är en extra service. Samråd kan också annonseras via bibliotek/medborgarkontor. Aktuell detaljplan annonserades i lokaltidningen Mitt i Lördagen den 5 december 2020. Detaljplanen visades också på Aspuddens bibliotek samt i foajén till stadsdelsnämndens kontor vid Telefonplan. Rådande pandemirestriktioner innebar begränsade öppettiderna på Aspuddens bibliotek. För att tillgängliggöra samrådsförslaget visades affischerna synliga från bibliotekets skyltfönster. För att ytterligare kommunicera samrådet sattes små affischer upp på strategiska platser och på lägenhetsportar i anslutning till planområdet. Information om samråd skickades även ut till berörda sakägare enligt fastighetsförteckning.

På grund av pandemin kunde inte fysiskt samrådsmöte hållas. Staden förberedde digitalt samrådsmöte för aktuell detaljplan men

det gick inte att genomföra på grund av personuppgiftlagstiftningskäl.

Planhandlingar

Underlaget till undersökning om betydande miljöpåverkan har inhämtats från Miljöförvaltningen, Kulturförvaltningen och Storstockholms brandförsvaret. Handlingarna är offentliga och kan beställas från Stadsbyggnadsexpeditionen på stadsbyggnadsexpeditionen@stockholm.se

En Antikvarisk konsekvensanalys har tagits fram av Nyréns under våren 2021. Den är offentlig och kan beställas från Stadsbyggnadsexpeditionen på stadsbyggnadsexpeditionen@stockholm.se

Inför granskningskedet kommer flertalet utredningar att revideras och kompletteras. Dels med anledning av kommande bearbetningar i förslaget dels med hänsyn till inkomna synpunkter från remissinstanser och boende. Omfattningen av revideringarna och kompletteringarna samt eventuella behov av nya utredningar kommer att diskuteras med sakkunniga inom staden. Synpunkter om utredningsbehov - riskanalys av sprängningen, social- och barnkonsekvensanalys, kompletterande analys av hur utsikt och dagsljus i den befintliga bebyggelsen kommer att påverkas av den planerade bebyggelsen, placering av ÅVS samt utförlig beskrivning av hur avfallshanteringen ska ske.

Flera anser att naturvärdesinventeringarna som gjorts bör kompletteras så att hela planområdet inkluderas, framförallt angöringsgatans utbredning. Då områdets naturvärden bedömdes i mars anses den inte kunna bedömas fullt ut och ny mätning bör göras när växter och fåglar är på plats. Kontoret avser att i första hand minimera intrånget på naturmarken. Om detta inte kan ske mer än marginellt behöver en ny bedömning göras om att komplettera naturvärdesinventeringen.

I det PM-Trafik som tagits fram har man tagit fram trafikflöden från 2012. Kontorets bedömning är att uppgifterna visserligen inte är färskare men att byggnationen i närområdet varit mycket knapp och att trafikmängderna inte har ökat på ett sätt som har betydelse för de bedömningar som gjorts utifrån trafikflödesuppgifterna. En säkerhetsanalys av tillgängligheten för räddningsfordon saknas i trafikutredningen men säkerställs i nära samarbete mellan Räddningstjänsten och Staden.

Ett nytt läge för ÅVS kommer att studeras i närområdet. Flera platser har diskuterats inför samrådet.

Inför granskningskedet kompletteras solljusstudierna med före- och efter bilder, fler relevanta datum samt relevanta klockslag för respektive datum.

Plantekniska frågor

Anledningen till att tre fastigheter utelämnats i planområdet är att de redan är omvandlade och ägs av separata bostadsrättsföreningar. Staden bedömer att dessa fastigheter inte har något att vinna på att involveras i planarbetet.

Den lilla remsan av parkmark som redovisas på plankartan ingår för att säkerställa och tydliggöra att marken ska vara parkmark. För övriga ytor, som inte ingår i planområdet, gäller de äldre detaljplanerna fortfarande.

Arkitektur, gestaltning och kulturmiljö

Cirka 150 synpunkter från boende har inkommit på föreslagen bebyggelse, dess gestaltning, innehåll, och placering. Majoriteten av boende är kritiska till att höjden, tätheten, storleken och gestaltningen på byggnaderna, inom alla tre delområden, inte har anpassats till Aspuddens karaktär. En karaktär som flera anser kännetecknas av småskalig och varierad bebyggelse, mycket grönska och en öppen gatubild.

Flera är starkt kritiska till storleken på bebyggelsen inom Norra och Västra delen som de upplever som en överexploatering av området och sker på bekostnad av områdets karaktär. Någon ifrågasätter lösningen med garage vid Norra delen och menar att en garagevägg med port mellan husen mot gatan inte hör hemma i den stadsbild som finns i området. En boende efterfrågar en utredning om exploaterings påverkan på området. Någon önskar att bredden på huskropparna i östra centrumkvarteret halveras, så att öppningen mot den nyblivna innergården blir större.

Flera boende anser att det är bra att man bygger i tydligt sammanhängande kvartersstruktur som samspelar med byggnadstradition i omgivande kvarter. Flera menar att de inte vill se hus i park/punkthus då det skapar sämre stadsliv och innebär att färre personer kan bo i detta fina läge. Med punkthus försvinner möjligheten att rama in ett torg menar någon. Andra ser fördelar med att förslaget skapar stadsbebyggelse och att exploateringsgraden är hög med avseende på närhet till tunnelbana och service. Fördelar både för klimat och invånare. Några föreslår slutna stadskvarter eller att brandväggar avslutar de halva stadskvarteren så att de kan byggas vidare på i framtiden.

Flertalet är starkt kritiska till byggnadshöjden och anser att den är alldeles för hög och avviker för mycket mot befintlig och närliggande bebyggelse. Flera önskar en mer varierad våningshöjd. Många anser att våningsantalet i förslaget är bra. Någon föreslår att hörnfastigheterna skulle tillåtas stickas upp högre.

Skönhetsrådet anser att för en bättre anpassning i skala är det angeläget att det centrala områdets byggnader generellt sänks med en våning till 4-5 våningar.

Yimby anser att det vore positivt om detta projekt byggdes så att ett slutet kvarter i framtiden kan möjliggöras. *Yimby* föreslår därför att den av Västra Delens väggar som vetter mot Södra delen ska byggas som brandvägg.

Samfundet S;t Erik tillstyrker centrala delen under förutsättning att bebyggelsen sänks en våning samt att fasaderna mot gårdarna ges samma uttryck som mot gatan.

Gestaltning

Många synpunkter handlar om byggnadernas stil, färgsättning och takutformning. Flertalet önskar att den arkitektoniska stilen borde hämta mer inspiration och från sekelskifteshuset längs Hägerstenvägen. En menar att det är en hemsk utformad arkitektur som förstör Aspuddens centrum. Någon anser att den arkitektoniska utformningen känns väl anpassad till området, sparsmakad med intressant och tilltalande. En annan anser att karaktären för den Centrala delen har försökt ta intryck av omgivande befintliga byggnader, vilket är en god intention. Någon förordar större variation i fasad och färgval inom varje kvarter för att öka det dynamiska intrycket. Speciellt gatunivån och någon våning upp behöver utformas mer varierat och dekorativt för att upplevas välkomnande. Några eftersöker nytänkande och inspirerande arkitektur som till och med skulle kunna lyfta områdets karaktär och omgivning. En annan önskar att staden vågar utmana begrepp som pastisch och helt enkelt bidra till arkitektur som är hållbar, tidlöst vacker och populär.

Flera anser att byggnadernas färgsättning borde hämta inspiration från närområdet. Någon vill se tydligare färgsättningskrav i detaljplanen för vissa delar av kvarteren, med beige, gula och något pastelliga färger runt torget. Många reagerar på att takfärgen på illustrationerna är svart och menar att de nya husen bör ha rödfärgade tak, gärna i tegel, för att smälta in i Aspudden.

Många kritiska synpunkter handlar om byggnaderna i Norra och Västra delen som de anser inte har något gemensamt med kringliggande bebyggelse och ger att klosslikande uttryck. Många menar att de takterrasser som föreslås är ett främmande inslag i Aspudden och föreslår att de ersätts med brutna sadeltak som tar större hänsyn till karaktären av närliggande villor och radhus.

Skönhetsrådet menar att på gårdssidan bör takvåningen få samma uttryck som på gatusidan, dvs med brutet tak.

Placering

Flera boende anser att byggnaderna mot Erik Segersälls väg borde placeras indragna från gatan. Dels för att anpassa förslaget till områdets karaktär med grön förgårdsmark dels för att ha möjlighet att bredda vägen och ge plats för träd. Ett indrag skulle även minska upplevelsen av att gatan känns mörk och trång. Någon menar att ett indrag skapar bättre solljus på torget och intilliggande hus. En anser att storlek på innergårdar och förgårdsmark ska anpassas till den rådande skalan i Aspudden.

Många anser att byggnaden i den Västra delen hamnar för nära befintlig trappa vilket skapar en mörk och otrygg miljö. Några anser att den planerade bebyggelsen bör förhålla sig med 4,5 meter till tomtgräns mot trappan för att skapa godtagbara förhållanden.

Några boende anser att avståndet mellan föreslagna hus och befintliga hus är för kort, endast nio meter.

Innehåll

Flera menar att det är välkommet med fler lokaler i Aspudden centrum. En anser att det inte behövs fler affärer i Aspudden när Liljeholmen ligger ett stopp bort med t-banan.

Några tycker det är bra med Skall-formulering om centrumverksamhet kring torget men tycker det bör finnas en ambition att ha lokaler för centrumverksamhet även i övriga delar av föreslagen bebyggelse. En boende tycker att det borde förberedas för en lokal i de övre husen för eventuell barnverksamhet.

Boende har önskemål om bland annat - en större matvaruaffär, kulturhus eller bibliotek som kan inrymma en större föreningslokal, hellre flera små lokaler än få större, bra att ha lokaler i bottenplanet även längs trappan så kallade bokaler, arbetsplatser samt att två gratis publika toaletter byggs in vid fasaderna vid torget.

Några vill se att stora lägenheter, 100 kvadratmeter eller större, prioriteras då det råder stor brist på det i området.

En person undrar om man tänkt på att hemmet ska fungera som en arbetsplats i framtiden där flera jobbar hemifrån under delar av veckan?

Kulturmiljö

Någon anser att det är fel att bygga stora hus i befintlig miljö och riva småhusbebyggelsen då det är kulturhistoriska värden i att behålla den. Några oroas för att områdets kulturhistoriska värden och kulturhistoriska läsbarhet kommer att försvinna. Några vill att krav ska ställas på att ny bebyggelse ska anpassas till befintlig byggnation. Andra menar att områdets karaktär ska bevaras och skyddas. Någon önskar att både villaområde och Varnhemsparken kunde bevaras då båda områdena är viktiga för boende och att det finns ett stort kulturvärde i mixen mellan villaområden och flerfamiljsområden som återfinns i Aspudden.

En person hänvisar till en Landskapsanalys som gjorts över området 2012 där det förespråkas att punkthusen på Sigfridsvägen 11-19, på höjden, inte ska skymmas utan utgöra fondmotiv. En annan anser att husen på höjden helst bör döljas nedifrån då de inte tillför området något.

Samma slutsats och förhållningssätt till nybyggnation som beskrivs i kulturmiljöanalysen (White 2020) för angränsande område med ungdomsbostäder, borde även ska gälla för aktuell detaljplan anser några.

Länsstyrelsen anser att kommunen borde ha utfört en antikvarisk konsekvensanalys inför samrådet. Inför granskningsskedet bör kommunen ha identifierat platsens kulturhistoriska värden samt tydligt ange på vilket sätt hänsyn och varsamhet har tagits samt vilka konsekvenser som planens genomförande får på platsens kulturhistoriska värden.

Kulturmiljöförvaltningen anser att förslaget, i den Centrala delen, riskerar att påverka stadsbilden och det kulturhistoriskt värdefulla området utpekade i översiktsplan i för hög utsträckning. Även punkthusen norr om kvarteret i Sothönan inom fastigheterna Skrattmåsen, Snöskatan m.fl. kan komma att påverkas negativt av förslaget. I samband med behovsbedömningen 2016 ansåg de att det är viktigt att eventuella nya hus inte dominerar över äldre bebyggelse vilket skulle innebära negativ påverkan på det särskilt kulturhistoriskt värdefulla området söder och väster om kvarteret.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Kontoret konstaterar kritiken mot storleken och höjden på föreslagna byggnader är stor. Kontoret anser att flertalet har framfört sakliga och väl underbyggda synpunkter som motiverar en allmän översyn av byggnadsvolymer. Med stöd av inkomna synpunkter och Antikvarisk konsekvensanalys (2021-03-29, Nyréns) ska förslaget bearbetas i syfte att anpassa förslaget bättre till områdets karaktär, minska olägenheter för grannar samt minska intrång i Varnhemsparken.

En mer genomgripande bearbetning föreslås i Norra delen som syftar till att minska intrånget i naturmarken och skapa en större rymd och ett större avstånd till punkthusen vid Sigfridsvägen. I Västra delen syftar bearbetningen främst till att minska olägenheter för grannar och minska byggnadens fotavtryck och öka avståndet till den allmänna trappan. I både Norra och Västra delarna ses volymer dessutom över så att de bättre harmoniserar med- och anpassas till Aspuddens småstadskaraktär. De kritiserade takterrasserna utgår och ersätts med sadeltak.

I den Centrala delen kvarstår strukturen med halva stadskvarter. De enskilda byggnadsvolymer ses över vad gäller slankhet och höjd. Samtidigt som bearbetningar föreslås som minskar exploateringen är det viktigt att bevara kvaliteten på de offentliga ytorna och att gestaltungsambitionen är hög. Detta är en ekonomisk avvägning som staden och byggaktörerna har att förhålla sig till. Dessutom är staden mån om att det tillskapas många bostäder centralt i Aspudden. En sänkning till tre våningar som några föreslår är inte aktuellt av dessa skäl. Det är inte heller aktuellt att höja byggnaderna vid torget, som några andra föreslår, med anledning anpassning till områdets karaktär. Att sluta kvarteren helt funkar inte då de redan små innergårdarna skulle bli än mindre. Det skulle inte heller vara möjligt att halvera huskropparna för att skapa större gård som någon föreslår. Att anlägga brandväggar på gavlarna, för att i framtiden, inte omöjliggöra en fortsättning av kvarteren är något som kommer att studeras i det fortsatta arbetet. Kontoret anser inte att byggnadshöjderna behöver ytterligare variation. Den anpassning till befintliga nivåer som gjorts resulterar i en relativt stor variation. Därutöver ska hörnmotiv och frontespis finnas som ökar upplevelsen av variation ytterligare vid torget.

Gestaltning

De illustrationer som redovisas i planhandlingarna ska i detta skede av planprocessen ses som arkitekternas idéer, tolkningar och förslag på hur den planerade bebyggelsen kan se ut. Detaljplanen reglerar ett antal krav på utformning som staden anser är viktiga

att uppfylla. Staden har generellt inte som avsikt att reglera för mycket genom detaljplaner. Men i detta fall med anledning av det exponerade läget så anser staden att färgsättningen är viktig att reglera. På plankartan redovisas för de centrala delarna att "...färgsättningen ska utgå från den färgskala som karaktäriserar förstadsbebyggelsen i området". Inför granskningsskedet ska staden även se över behovet att reglera färgsättningen inom den Norra och Västra delen.

I ett senare skede, efter planprocessen, ansvarar bygglovhandläggaren för att byggnadernas slutliga utformning överensstämmer med plankartans regleringar och med planens syfte som redovisas i planbeskrivningen. Ett av planens syfte är att "Utöka det upplevda centrumområdet från 1900-talets början såväl strukturellt som arkitektoniskt genom att anpassa kvarterens form och gestaltning efter befintlig bebyggelse i fråga om arkitektoniskt uttryck, fasadkulörer, taksiluett och materialval".

Bygglovhandläggaren ansvarar även för att det som byggs anpassas till områdets karaktär, om inte plankarta och syfte motsäger detta. Däri ligger exempelvis att bedöma vilka färger som är lämpliga, hur variation som utmärker området ska uppnås, vilka takfärger som ska användas etc. En aspekt som behöver beaktas är att fasader mot trappstråk och innergårdar inte bör vara för mörka med anledning av utmaningar med dagsljus i dessa delar av kvarteren.

Placering

Byggnaderna mot Erik Segersälls väg och Schlytersvägen är något indragna från gatan i förslaget. Syftet är att möjliggöra breddning av trottoarer. En ökad breddning har diskuterats med förkastats av flera skäl. Främsta anledningen är att gårdarna skulle bli för små och ett halvt slutet kvarter skulle omöjliggöras. En annan anledning är att de stödmurar som byggs för att åstadkomma omvandlingarna på Sothönan 2 och 11 skulle behöva rivas och fastighetsmark behöva lösas in.

Staden bedömer att eken får god tillgång till solljus och byggnaderna behöver av den anledningen inte placeras längre upp från gatan.

I bearbetningen av förslaget flyttas byggnaden i den Västra delen bort från trappan cirka två meter i syfte att skapa mer rymd kring den allmänna trappan och mer grönska på kvartersmarken.

Staden noterar önskemålet om ökade avstånd mellan föreslagna och befintliga byggnader. Byggnaderna är placerade minst 4,5 meter från närmaste tomtgräns i enlighet med gällande lagstiftning. Att

utöka avståndet resulterar i minskad exploatering och sämre ekonomi i projektet.

Innehåll

Med detaljplanen kan staden skapa förutsättningar för ett visst innehåll men kan inte detaljstyra vilken typ av verksamhet som etableras. Användningen C, centrumändamål, möjliggör för butiker, kaféer, restauranger, bibliotek mindre mataffär m m.

Önskemål om stora bostäder noteras och det är upp till byggaktören att bestämma vad som ska byggas. Med tanke på den stora efterfrågan som råder på stora lägenheter och att kvadratmeterpriset inte skiljer så mycket mellan små och stora lägenheter ser, i dagsläget, förutsättningarna goda ut för produktion av större lägenheter. På frågan om man tänkt att hemmet ska fungera som arbetsplats så ser inte staden några hinder i föreliggande förslag. Ett utvidgat centrum med och ett bredare kundunderlag skapar förutsättningar för lunchrestauranger och annan service i nära anslutning till bostaden. Utformningen av själva bostaden är inget som regleras i detaljplanen.

Kulturmiljö

En kulturmiljöutredning inklusive antikvarisk konsekvensanalys har genomförts omedelbart efter samrådet (Nyréns, 2021-03-29). Staden reviderar planförslaget och tydliggör anpassningen till kulturvärdena till granskningen av planen.

Att behålla villaområdet är inte möjligt, eller önskvärt. Staden är i ständig förändring och de senaste årens höga efterfrågan på bostäder innebär att centrala och kollektivtrafiknära villaområden är högvilt för byggaktörer som vill utveckla och omvandla villor inom ramen för gamla generösa stadsplaner. Staden ser som tidigare nämnts stora fördelar med att området planläggs. I de bearbetningar som föreslås inför nästa skede kommer större hänsyn tas till områdets kulturmiljö.

Ambitionen är punkthusbebyggelsen på höjden även fortsättningsvis ska synas och framhävas. Från gatunivå nere vid tunnelbanan kommer punkthusen att skymmas, men från trappstråket, angöringsgatan, delar av Schlytersvägen och på håll kommer punkthusen fortsatt utgöra fondmotiv. Med den bearbetning som föreslås i den Norra delen ges punkthusen mer rymd och mindre konkurrens.

Den kulturmiljöanalys som utfördes inom ramen för angränsande detaljplan är inte relevant för aktuellt planområde. Slutsatserna gäller bebyggelsen i korsningen Sigfridsvägen/Schlytersvägen.

Aktuell bebyggelse utförs på privat tomtmark i direkt anslutning till tunnelbana och centrum och planarbetet syftar till att utvidga och utveckla Aspuddens centrum. Något som inte låter sig göras med punkthusbebyggelse på platsen.

Olägenheter för grannar

Många synpunkter från boende i planområdets omedelbara närhet handlar om stor oro för olägenheter till följd av föreslagen bebyggelse. Den förlorade utsikten, den ökade upplevelsen av insyn samt mindre solljusinsläpp kommer var för sig att utgöra påtagliga olägenheter anser flera boende. Några oroas för minskat värde på bostaden på grund av sämre utsikt och ljusinsläpp.

Att sänka byggnadshöjden och att öka avståndet till befintliga hus är åtgärder som föreslås av de boende för att minska olägenheterna. Flera menar att takterrasserna orsakar ökad insyn och borde utgå.

Boende på Sothönan 2 vill att huskroppen närmast Schlytersvägen dras tillbaka ytterligare två meter från tomtgräns, att huskropparna i kvarteret görs smalare samt att inga fönster och absolut inga balkonger ska tillåtas på gavlarna mot deras fastighet. Boende på Tärnan 8 anser att avståndet till hens hus borde ökas med tanke på den nya byggandens höjd och utformning. Därtill tillkommer ett flertal utstickande balkonger som krymper avståndet ytterligare.

Byggtid

Det uttrycks även en stor oro för olägenheter under byggtiden såsom sprängningsarbeten, bortforsling av schaktmassor och tung byggtrafik. Många oroas över att bo i en byggarbetsplats i flera år. Boende oroas över trafiksäkerheten under byggtiden då tung trafik kommer att belasta vägarna där många barn rör sig. Boende oroas även för olägenheter såsom buller och damm under byggtiden.

Någon anser att det är viktigt att hänsyn tas till att många vistas i hemmet även dagtid, t ex nyblivna föräldrar och deras små barn, hemarbetande, pensionärer, sjukskrivna och hundar.

Någon undrar hur hanteringen av bergmassor kommer att hanteras i genomförandeprocessen?

Miljö- och hälsoskydds nämnden menar att byggarbete kommer ske i nära anslutning till befintliga bostäder samt störningskänslig verksamhet såsom förskola och skola vid genomförandet.

Byggherren bör beakta detta. En vägledande skrift som rör buller från byggplatser har tagits fram av miljöförvaltningen.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Kontoret förstår oron och kommer i det fortsatta arbetet verka för att minska olägenheterna som uttrycks av boende. De bearbetningar som föreslås syftar till stor del på detta, bland annat takterrasserna som utgår. Men oavsett omfattningen på bearbetningarna så kommer olägenheter att kvarstå i mer eller mindre omfattning. Som boende i staden måste man räkna med förändringar.

I bearbetningen studeras möjligheten att utöka avståndet till fastigheten Tärnan 8. I övriga delar har staden inte för avsikt att öka avstånden mellan nya och befintliga byggnader. Nio meter är ett acceptabelt avstånd anser staden.

Stockholm är en växande stad, en stad i förändring. Alla stockholmare måste vara medvetna om att deras närmiljöer kan förändras. Det allmänna intresset att möta bristen på bostäder gör att ekonomisk kompensation ytterst sällan blir aktuellt när staden byggs ut. Priserna på bostadsrätter har de senaste åren stadigt ökat kraftigt. Sannolikt kommer ett attraktivt centrum med nytt torg och flera butiker kompensera för ändrade solljusförhållanden och ändrad utsikt.

Byggtid

Stadsbyggnadskontoret medger att det finns viss risk för störning vid projektets genomförande. Kvarterets storlek och placering i centrala Aspudden innebär begränsad tillgänglighet för byggtrafik. Detaljplanen och det regelverk den följer möjliggör inte reglering av dessa frågor. Efter att detaljplanen vunnit laga kraft tar andra processer (bygglov, tillståndsprcesser osv) vid för att klargöra bygg - och genomförandefrågor. Störningar under byggtiden regleras i annan lagstiftning och det är byggaktörens och stadens ansvar att se till att byggnadsarbeten utförs i enlighet med lagen. För att minimera störningarna krävs samordning av transporter och leveranser, både i tid och rum. För att inte riskera onödiga störningar måste en genomtänkt organisation upprättas där byggaktör, entreprenörerna och stadens väghållare ingår. Tillfälliga lösningar ordnas under byggnationen i strävan att minimera de negativa effekterna. Det finns inga säkra belägg eller studier som visar på att bostäder intill ett förtätningsprojekt skulle sjunka i värde. Oron för att bostadsrätterna sjunker i värde på grund av att staden växer och utvecklas borde inte stämma vilket prisutvecklingen på bostadsrätter i Stockholm visar. Störningar under byggtiden är trots allt en övergående olägenhet. Det är ofta andra faktorer som tillgång och efterfrågan, inkomster, realräntan, boendekostnad med mera som påverkar priset.

Hanteringen av bergmassor kommer att planeras, utredas och klargöras innan genomförandet av planen påbörjas.

Parker och grönområden

Drygt 40 synpunkter har inkommit kopplade till park och grönområden. Många boende är kritiska till att grönområden minskar i området och oroas över att fler invånare ska samsas på färre grönytor i Aspudden. Flera menar att pandemin har visat vikten av tillgång till bostadsnära natur, frisk luft och strövområden. Några tycker att det är olyckligt att berg och berghällar ska sprängas bort. Några anser att förslaget radikalt kommer att reducera den grönska som frodas i de gamla villatomterna och som utgör en avstressande kuliss i det annars stenbelagda centrumet. Några vill se en betydligt grönare utformning av förslaget med mer grönska mellan husen. Det är viktigt att behålla viss grönska, mellanrum där det kan svalka och där större mängder nederbörd naturligt hinner rinna undan. Flera anser att det borde planteras träd på gatorna som kompensation för de grönytor och villaträdgårdar som försvinner och för bättre luftmiljö. Några vill att pilträdet i östra delen av planområdet, intill Sothönan 2, bevaras.

Stadsdelsnämnden bedömer att grönkompensation behöver göras för skyddsvärd ek, en värdefull ek, en värdefull tall samt ytterligare vegetation på mark som tas i anspråk av planförslaget.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden - Eftersom marken är kuperad och utgörs av berg väntas intrånget i samband med exploatering att bli omfattande. MHN är positiv till att mer detaljerade studier planeras. Dessa bör inkludera förslag på ekologisk kompensation inom eller i nära anslutning till planområdet.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden saknar en redovisning av grönytefaktor (GYF) för de delar av planförslaget som innebär bebyggelsen på stadens mark.

Skönhetsrådet Enligt utförd "Naturvärdesinventering" utgör hela detta område "ett naturvärdesobjekt som bedöms ha påtagliga naturvärden". I nämnda program för Aspudden och Midsommarkransen anges även att de ekologiska sambanden ska bevaras. Den norra delen bör därmed lämnas orörd.

Naturskyddsföreningen ser allvarligt på det då det rimligen måste vara ett krav inom Stadsbyggnadskontoret att formulera sig om ekologisk kompensation. Föreningen anser att aktuell exploatering i sin nuvarande form kräver en omfattande ekologisk kompensation.

Varnhemsparken

Många är starkt kritiska till att Varnhemsparken exploateras, Norra delen, och hänvisar till naturvärdesinventeringen som bedömer att området har påtagligt naturvärde. Flera redogör för iakttagelser av djur i området. Någon anser att Norra delen inte bör byggas eftersom det försvinner så många gröna ytor när den Centrala och Västra delen bebyggs. Några anser att exploatering i Varnhemsparken strider mot stadens antagna Program för Aspudden och Midsommarkransen.

En avyttring skulle innebära att halva Varnhemsparken försvinner, vilket inte är inte lämpligt med avseende på Aspuddens karaktär, boendes tillgång till natur samt ur kulturmiljösynpunkt.

Andra anser att det är överdrivet att kalla Varnhemsparken för ett rekreativområde. De menar att den i dagsläget känns privat och svårtillgänglig men kan med förslaget göras mer tillgänglig tack vare trappan.

Stadsdelsnämnden anser att en trappa bör anläggas på parkremsan mellan utbyggnaden av Sigfridsvägen och den nya angöringsgatan i syfte att förbättra framkomligheten.

Naturskyddsföreningen ifrågasätter det Norra delområdet. Föreningen anser att de delar av berget där en skogsek klass 2 och en tall klass 3 växer ska sparas och förslaget ska anpassas efter det.

YIMBY föreslår att trappstråket får en fortsättning hela vägen upp för att ansluta till Sigfridsvägen i syfte att öka orienterbarheten i gatunätet och centraliteten för det nya torget som byggs närmast tunnelbanan.

Barn och sociala värden

Några menar att den västra delen av Varnhemsparken är särskilt betydelsefull för Aspuddsborna och liknar området med utflyktsmålet badberget i Örnberg. Några menar att Varnhemsparken används flitigt av barn och ungdomar i området inte ligger i linje med barn- och ungdomsperspektivet som betonas i stadens översiktsplan

Länsstyrelsen anser att kommunen bör se över om friytorna kan utökas inom planområdet för att förbättra för barnens närmiljö.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Att villaträdgårdar omvandlas och ger plats för bostäder, offentliga ytor och centrumfunktioner är en naturlig process i en växande stad. Staden påpekar att villatomterna är privata, som oavsett planarbete, riskerar att omvandlas med begränsad grönska som följd.

Kontoret har gjort avväganden mellan olika allmänna intressen och anser bostäder och ett utvidgat centrum väger tyngre än bevarandet av grönska intill Aspuddens centrum och tunnelbana. Med planförslaget minskar upplevelsen av grönt men samtidigt ökar tillgängligheten i området och fler allmänna vistelseytor tillkommer. Trappstråket är tänkt att kantas av grönska och torget möjliggör för mer grönska utöver den stora eken. Kontoret hörnsammar kritiken och oron som framkommit i samrådet och ska i det fortsatta arbetet studera möjligheterna att planera in mer grönska på såväl allmänna som privata ytor. Den bearbetning av förslaget som föreslås syftar även till att minska intrånget i Varnhemsparken och öka möjligheterna för utblickar. Bearbetningen syftar även till att minska byggrätten i den Västra delen till gagn för mer kvartersgrönska. I det fortsatta arbetet studeras lämpliga åtgärder som kan kompensera för de delar av Varnhemsparken som ianspråkats.

Angående synpunkt att Strider mot program för Aspudden och Midsommarkransen, se svar under rubriken Allmänt om förslaget och utvecklingen.

Att bevara pilträdet bedöms svårt med tanke på att garage ska anläggas under kvarteret och att den bebyggelsefria zonen närmast tomtgränsen reserveras för underjordiska ledningar.

Barn och sociala värden

Med ett bearbetat planförslag bedömer staden att tillräckliga ytor kvarstår för att tillgodose barn- och ungdomars behov av lek och rekreation. Staden bedömer även att Varnhemsparken även fortsättningsvis innehåller stora upplevelsevärden och kan ge fina utblickar över staden.

Gator, torg och trafik

Totalt har drygt 70 synpunkter inkommit från boende gällande trafik, gata och torg. Flertalet synpunkter handlar om trafiksäkerhet på Erik Segersälls väg med anledning av föreslagna garageinfarter, önskemål om att utforma större del av Eriks Segersälls väg som gångfartsområde samt oro för ökad trafik på områdets smala gator.

Gator

Flera boende oroas över ökad trafik på områdets små gator och undrar hur biltrafiken kommer att hanteras, dels under byggtid, dels i framtiden.

Flera boende anser att nya planteringar bör finnas utmed gatorna för att kompensera för villatomternas grönska. Detta saknas helt i förslaget. Erik Segersälls väg (gångfartsområdet) samt Lilla Aspuddsvägen lyfts som goda exempel. Några menar att det är viktigt att gatorna, som redan idag är hårt trafikerade, inte blir en trång, instängd och ljudförorenad plats med dålig luft.

En person anser att det behövs fler fasta sittplatser, med ryggstöd och i varierande sitthöjd, längs trottoaren. Någon vill se varierande ljussättning i olika färgtoner där människor rör sig.

Någon undrar hur planerna ser ut för att säkerställa kvaliteten i området överlag vad gäller parkering och trafik?

Erik Segersälls väg & Schlytersvägen

Många boende anser att placeringen av två garageinfarter på Erik Segersälls väg är olämplig med avseende på alla barn som rör sig till- och från skola och förskola. Några föreslår att det bör undersökas om det går att ha endast en in- utfart till garaget under de nya bostäderna och den placeras på Schlytersvägen som inte har lika hög frekvens av gångtrafikanter.

Flera vill att gångfartsområdet förlängs så att hela sträckan, från Hägerstensvägen till trappan vid Olof Skötkonungs väg, blir utformad på de gåendes villkor. Alternativt ända ner till Blomenbergsvägen. Främsta anledningen är att många barn rör sig på väg till- och från skola och förskola. Fler synpunkter har även inkommit om önskemål om bredare trottoarer. Någon anser att en breddning av gatan även kan ge plats för eventuellt en cykelbana och möjlighet att behålla parkeringsplatserna.

En frågar om det räcker med att gatuparkeringen på Erik Segersälls väg byter sida för att bryta det nuvarande rörelsemönstret där den östra sidan är den mest använda? Några vill bevara den naturstensmur som löper längst med Schlytersvägen.

Lantmäterimyndigheten ifrågasätter gränsdragning av planområdesgräns mot Erik Segersälls väg inom planområdet. Sothönan 11 berörs inte av planen och därmed har kvar sina anläggningar i dagens gräns mot gata. För konsekvensens skull borde även denna fastighet beröras om gatan behöver breddas.

Olof Skötkonungs väg

Några menar att staden bör tydliggöra vilka åtgärder som kommer att genomföras för att säkra trafiksituationen på Olof Skötkonungs väg samt närliggande vägar – för bilister, cyklister och fotgängare. Boende menar att tillträde och framkomlighet på Olof Skötkonungs väg måste säkras för räddningsfordon om ytterligare bebyggelse tillförs området. Boende framför att det sker mycket genomfartstrafik genom den branta och farliga Nydalavägen och kräver att denna återigen blir blockerad för genomgångstrafik och byggplanerna genomförs.

Angöringsgatan

I en synpunkt föreslås att tillfart till den nya bebyggelsen sker ifrån en ny väg som anläggs via Schlytersvägen/Sigfridsvägen, stopp av trafiken vid Sothönan 14. I en annan synpunkt föreslås att angöringsgatan förlängs som gång- och cykelväg, från ny vändplan till Sigfridsvägen, för att öka tillgängligheten.

En förlängning av gångbanan på södra sidan av angöringsgatan, enligt trafikutredningen, skulle innebära ett intrång på föreningens mark, något de boende i föreningen idag inte accepterar. Någon anser att angöringsgatan borde gälla för endast gångtrafikanter och cyklister vilket vore mer rättvisande utifrån områdets karaktär med småvillor och radhus.

Trafikkontoret bedömer att det skulle vara möjligt att anlägga en mer sammanhängande gånginfrastruktur om del av Sothönan 14 överförs till allmän platsmark. Kontoret önskar att möjligheten studeras i det fortsatta planarbetet.

Sigfridsvägen

Några är kritiska till att Sigfridsvägen förlängs för att möjliggöra hämtning av avfall. Det kommer att medföra en stor ökning av upplevd trafik, ökat buller och risk för vibrationer i området.

Flera boende anser att möjligheten att parkera på den asfalterade ytan i Sigfridsvägens förlängning, i Varnhemsparken, bör bevaras/utökas. En boende på Sigfridsvägen motsätter sig skrivelsen att parkeringen i Varnhemsparken skulle vara anlagd utan tillåtelse. Parkeringen övertogs av Stockholms hem i samband med ombildningen av bostadsrätter på Sigfridsvägen.

Lantmäterimyndigheten Planförslaget ser ut att ta nyttjad tomtmark i anspråk för GATA vid fastigheterna Snöskatan 1 och Skrattmäsen

1. I det fortsatta planarbetet bör möjligheten att anpassa planförslagets gatumark till befintliga förhållanden studeras.

Kollektivtrafik

Några personer upplever trängsel i tunnelbanan och dess rulltrappor och menar att det känns otrygghet med endast en uppgång från tunnelbanan. När det ska byggas så många nya bostäder behövs en till uppgång från tunnelbanan. En person anser att det behövs en plan för tunnelbanan som är väldigt trång redan när den når Aspudden.

Parkering/mobilitetsåtgärder

Många boende ifrågasätter behovet av så många parkeringsplatser när tunnelbanan ligger några meter bort och det finns flera bilpooler i området. Några anser att det bör prioriteras för gång och vistelse och föreslår därför färre parkeringsplatser. Någon undrar hur cykelförvaringen är tänkt i de nya husen och menar att cykelförråd där man kan cykla in i är A och O. Någon anser att det är otidsenligt att planera för 72 garageplatser när staden rustar sig för ett grönare Stockholm med utbyggda cykelbanor. En boende menar att lägenheterna borde göras billigare och mer åtkomliga för personer med lägre inkomst genom att man inte bygger parkeringsgarage. Några menar att elbilar premieras och att det förbereds för fler laddplatser om garagen ska byggas.

Flera boende oroas över minskad tillgång till parkeringsplatser i området och undrar hur behovet av parkeringsplatser ska tillgodoses när de allmänna platserna minskar och antalet bostäder i området ökar?

Några anser att parkeringstalen i förslaget är för låga.

Parkeringstalet borde baseras på hur det ser ut i de exploateringar som redan genomförs av nu berörda bolag inom kvarteren Sothönan och Grågåsen och anpassa antalet parkeringsplatser i fastigheterna. Signifikanta avvikelser från det utfallet bör motiverat tydligt.

En person ifrågasätter att det endast är fem parkeringsplatser som försvinner dagtid. Personen efterfrågar vilken typ av mobilitetsåtgärder som planeras för att sänka parkeringsbehoven samt om mobilitetsåtgärderna även kommer de redan boende i området till del? Sammantaget bedömer hen att bristen på parkeringsplatser på allmän mark och planerad kvartersmark uppgår till cirka 50-60 bilar och frågar hur detta ska lösas.

Torg, trappstråk och ek

En boende anser att det är viktigt att torget utformas med en mångfald av funktioner som kan erbjudas på olika tider på dygnet för att skapa ett tryggt, inkluderande och levande centrum. En annan anser att utformningen ser trist ut föreslår ett riktigt grönt och trevligt torg med många växter som kompenserar förlusten av trädgårdar. Någon anser att det behövs fler fasta sittplatser, med ryggstöd och i varierande sitthöjd.

Flera är glada att eken bevaras men oroas över att eken inte överlever byggtiden. Någon anser att den eventuella stödbevattning av eken som kan komma att behövas vid torrperioder inte låter som ett realistiskt alternativ. Risk att eken kommer vara död inom ett par år efter avslutad byggprocess.

Någon undrar vem som ansvarar för de publika delarna när planen känns driven av byggherrentressen? Personen oroas över att föreslagna gårdsrum och torg, kommer kunna innebära än fler otrygga platser, då de inte skapar liv och rörelse utan snarare tomma ytor, mörka prång och möjliga smitvägar mellan centrum och ny angöringsgata.

Någon föreslår att trappan från torget breddas för att få ned mera solljus och möjlighet för planteringar.

Stadsdelsnämnden positivt att bevara den stora eken. Eken bör säkras med en skyddsbestämmelse på plankartan.

Trafikkontoret anser att det föreslagna torget har potential att bli en uppskattad plats för en större del av Aspudden, då placering och flöden ger goda förutsättningar för attraktiva vistelseytor och lokallägen.

Skönhetsrådet anser att eken vid Erik Segersälls väg ska ges skydd i detaljplanen.

SVOA anser att om vägdagvatten från kvartersgator skulle vara olämpligt att avleda till eken på grund av dess högre föroreningsinnehåll jämfört med kvartersdagvatten bör detta motiveras tydligare.

Naturskyddsföreningen anser att kommunen med god marginal bör freda den större ek som växer utmed Erik Segersälls väg. Mycket viktigt att ekens vattentillförsel inte rubbas och att ekens rötter inte skadas på något sätt.

Samfundet S:t Erik anser att det är väsentligt att den centrala trappan mellan bostadsvolymlerna bibehålls. är allmän platsmark och att garantier för detta införs i planbeskrivningen samt att eken på torget bevaras.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Trafikkontoret anser inte att planförslaget genererar någon omfattande motorfordonstrafik. Berörda gator bedöms kunna hantera nya fordonsrörelser utan att några fysiska anpassningar genomförs. Trafikkontoret anser att det är positivt att det planförslaget möjliggör för bättre gångbanestandard längs med Erik Segersälls väg och Schlytersvägen.

Önskemål om trädplanteringar och mer grönska i gatumiljön samt utformning av torg ska beaktas i det fortsatta arbetet. I kommande planskede ska systemhandling tas fram samtliga allmänna platser inom planområdet. Då studeras möjligheterna för trädplanteringar, grönska, sittbänkar, cykelställ mm på gator och torg.

Färgsättningen av fasaderna ska ses över till granskningen av planen.

Erik Segersälls väg & Schlytersvägen

Garageinfarter till den nya bebyggelsen måste placeras mot Erik Segersälls väg. Att endast ha en infart till den Centrala delen, vid Schlytersvägen, har diskuterats men avstyrks av juridiska/fastighetstekniska skäl då en sådan lösning kräver passage under den allmänna trappan. Staden noterar den stora oron gällande garageinarterna och kommer i det fortsatta arbetet utreda hur trottoar, gata och garageinfart kan utformas för bästa möjliga trafiksäkerhet.

Staden har för närvarande inga planer på att förlänga gångfartsområdet på Erik Segersälls väg. Inom ramen för detaljplanearbetet ska breddning av trottoarer ske för Erik Segersälls väg och Schlytersvägen. Andra eventuella framtida åtgärder kan ske med den äldre stadsplanen som stöd. Önskemål om gångfartsområde och liknande kan skickas till Trafikkontoret som tar emot medborgarnas synpunkter och förslag.

De stödmurar som finns på fastigheterna Sothönan 11 och 2 kommer att finnas kvar. Övriga stödmurar rivs i samband med byggnationen av de nya kvarteren.

Även fortsättningsvis kommer den östra sidan av Erik Segersälls väg att vara den mest använda. Både för att den sidan är intressantare med mer variation, vissa lokaler i bottenvåningen, det nya torget m.m, men även för att den sidan är mer solbelyst.

Olof Skötkonungs väg

Staden kommer att till granskningen av planen att genomföra en systemhandling som specificerar i detalj vilka åtgärder som föreslås på allmän plats inom planområdet, inklusive Olof Skötkonungs väg. Inkomna synpunkter tas i beaktande vid utformningen av gatan.

Angöringsgatan

För att säkerställa tillgänglig angöring för norra delarna av bebyggelsen måste angöringsgatan utformas för fordonstrafik. Staden har studerat en förlängning av angöringsgatan och anslutning till Sigfridsvägen. Syftet var att undvika vändplanen i slutet av angöringsgatan som är utrymmeskrävande. En anslutning skulle dock medföra stora intrång i den relativt branta terrängen och anslutningen till den branta Sigfridsvägen kan inte åstadkommas med god standard. Andra argument är att naturområdet skall skäras av och fragmenteras än mer. För att åstadkomma en tillgänglighetsanpassad anslutning skulle angöringsgatan behöva anslutas närmare korsningen mot Schlytersvägen vilket omöjliggörs av planerade ungdomsbostäder. Staden har inte för avsikt att förlänga gångbanan över fastigheten Sothönan 14 såvida inte initiativet kommer från fastighetsägaren.

Sigfridsvägen

Avfallshämtning till Sothönan norra planeras för via Schlytersvägen. Stadsbyggnadskontoret bedömer utifrån genomförda utredningar att detta ger upphov till marginella störningar.

Parkeringen vid Sigfridsvägen är belägen på stadens mark. Det finns ingen dokumentation om form av formellt tillstånd och därmed betraktas marken i projektarbetet som mark som ska användas för det allmännas bästa. Till granskningen av planen kommer det att presenteras en skiss för hur marken är tänkt att användas. Inriktningen är att del av marken ska bli vistelseyta samt vändyta. Den yta som sedan blir över kan ev. användas som allmän parkering eller, genom att mark överförs till Sothönan norra och BRF Snöskatan 1. En bedömning är att marken kan rymma 5-10 parkeringsplatser.

Kollektivtrafik

Staden har haft löpande dialog med Trafikförvaltningen under processen och Trafikförvaltningen har lämnat synpunkter i egenskap av sakägare och remissinstans. Trafikförvaltningen har inte yttrat sig med anledning av trängsel på röda linjen mot Norsborg, trängsel på Aspuddens tunnelbanestation eller det faktum att stationen endast har en uppgång.

Parkering/mobilitetsåtgärder

Parkeringstalet för projektet baseras på riktlinjer för Stockholms stad vid nybyggnation. Avsteg har redan gjorts i projektet med avseende på läget. För att få ytterligare rabatt krävs att byggaktörerna visar på mobilitetsåtgärder som främjar alternativa färdmedel. I kommande arbete detaljstuderas parkeringslösningar, mobilitetsåtgärder, utformning och placering av cykelrum. Samtliga garageplatser förbereds för en framtid med elbilar. De mobilitetsåtgärder som föreslås är ämnade för boende i de nya kvarteren. Däremot kan bilpoolslösningar, om det blir aktuellt, rikta sig till ett större omland.

Antalet parkeringsplatser som staden avkräver byggaktören att anlägga utgår från dokumentet "Riktlinjer för projektspecifika och gröna parkeringstal i Stockholm för bilparkering" vilket beslutades i Kommunfullmäktige 2015-10-19. I dokumentet anges ett spann för s.k. lägesbaserat parkeringstal mellan 0,3-0,6 där under 0,4 enligt dokumentet enbart borde vara möjligt innanför tullarna.. I detaljplanen för Sothönan har det lägesbaserade parkeringstalet, trots det, satts till 0,36 vilket är möjligt men då det frångår det övergripande dokumentet måste detta beslutas om som godkänt avsteg av stadsbyggnadsnämnden. Förutsättningen för ett så lågt parkeringstal är att byggaktören förbinder sig att arbeta med s.k. gröna P-tal där progressiva lösningar är själva kärnan.

Att inta anlägga parkeringsplatser för att därigenom kunna bygga billigare bostäder låter sig inte göras med annat än ett specifikt kommunfullmäktigebeslut i frågan då frågan är av principiell art. Stadsbyggnadskontoret bedömer att det finns andra, ännu mer centralt belägna, detaljplaneprojekt där ett sådant beslut skulle vara mer realistiskt än i centrala Aspudden.

Att antalet bostäder ökar i området ska inte påverka parkeringssituationen eftersom all parkering ska ske på kvartersmark för de tillkommande bostäderna. I Stockholm finns en politisk enighet om att bilnehavet på sikt ska minska. Staden driver aktivt en inriktning mot ett minskat bilberoende för att istället prioritera framkomligheten för cykel- och gående samt kollektivtrafik. Denna planeringsförutsättning innebär att allmänna

parkeringar minskar till förmån för bredare trottoarer och en mer vistelsevänlig gatumiljö.

Mobilitetsåtgärder ingår i det paket av åtgärder som byggaktören presenterar till bygglovsgivningen med syftet att minska klimatpåverkan och att därmed kunna minska på parkeringstalet och därigenom behöva anlägga färre parkeringsplatser. Mobilitetsåtgärderna påverkar endast de boende i de hus som byggs. För befintlig bebyggelse finns idag inget dokumenterat underskott på parkeringsplatser. Staden arbetar enligt principen att prioritera fotgängare, cyklister samt kollektivtrafikresenärer. Att ytor tas från bilister och ges till nämnda ligger helt i linje med planens och staden mål. Planen möjliggör att fler parkeringsplatser anläggs under den nya bebyggelse än vad som kan antas behövas. För befintlig bebyggelse styrs parkeringsutbudet delvis av den fria marknaden och delvis av trafikkontoret och den gatuparkering kontoret tillåter.

Torg och trappstråk

Den utredning som gjorts visar att eken har bra förutsättningar att överleva enligt förslaget, förutsatt att tillgången till vatten säkerställs. I det kommande arbetet utreds alternativ bevattning till eken under torrperioder. Staden är inte oroliga för minskat solljus då ny bebyggelse framför allt planeras norr om eken. Staden har rutiner för att säkerställa överlevnaden av träd under byggtiden. Dessutom kan staden, genom avtal, avkräva byggaktören höga viten vid skador på träd.

Ansvarat att anlägga torg och trappstråk ligger på byggaktörerna. Staden genom exploateringskontoret garanterar kvalitet i utformning och materialval. Staden genom trafikkontoret ansvarar för skötsel av gator, torg och trappstråk. Staden genom stadsdelsförvaltningen ansvarar för skötsel av parkmark.

Staden håller inte med om att utvecklingen enligt planförslaget innebär fler otrygga platser. Tvärtom bedömer staden att fler boende, publikt torg, levande bottenvåningar och alternativa gångstråk skapar en tryggare miljö.

I det fortsatta arbetet studeras möjligheten att bredda trappstråket för att få bättre solljusförhållanden vid trappan och mer dagsljus i lägenheterna.

Teknisk försörjning

Boende undrar hur infrastrukturen ska fungera med cirka 500 nya lägenheter i närområdet inklusive Blommensbergsvägen?

Dagvatten

En boende ifrågasätter dagvattenlösningar på gårdar över garage och menar att dagvattnet inte kan tas hand om i den mån det behövs vilket blir en belastning på det kommunala systemet vid skyfall. Vidare menar hen att när tätskiktet läcker måste garaget och ovanliggande gård rivas och byggas om vilket är väldigt resurskrävande för de boende och i förlängningen vår planet Någon ifrågasätter hur dagvattnet kommer tas om hand då naturmark hårdgörs. Föreslår att torget bör kunna bestå av färre hårdgjorda ytor.

SVOA önskar se en förtydligande text i dagvattenutredningen kring hur den lågpunkt strax nedanför planområdet, korsningen Erik Segersälls väg-Hägerstensvägen, kommer att påverkas.

Ei/Tele

Ellevio anför att befintligt elnät fram till planområdet kommer att behöva förstärkas samt att befintlig nätstation vid Lilla Aspudsvägen 5 behöver bytas till modell med större kapacitet.

Avfallshantering & ÄVS

Några undrar vart har man tänkt placera återvinningen, då den ej finns med i nya planen.

SVOA ser positivt på att det planeras för miljörum inom 50 meter från samtliga entréer. Det rekommenderas att planera för sortering av samtliga förpackningsslag och tidningar, men det ska även finnas plats för insamling av grovavfall och matavfall utöver restavfallet.

SVOA rekommenderar att maskinell insamling övervägs i det fortsatta planarbetet. Mobil sopsug används till exempel i flera grannkvarter i Aspudden.

Räddningstjänst

Räddningstjänsten framhäver vikten av att Tr2-trapphus och att avståndet mellan uppställningsplatser och entréer inte överstiger 50 meter

Skötsel, renhållning och underhåll

Någon upplever att skötseln och renhållningen i området inte är bra vilket kan ge ett tråkigt intryck.

Några undrar vart har man tänkt placera återvinningen, då den ej finns med i nya planen.

Stadsdelsnämnden anser att det bör klargöras vem som har driftansvar för trappstråket i detaljplanen centrala del. Förvaltningen antar att det är trafikkontoret. Det bör även förtydligas vem som har driftansvaret för den tekniska anläggningen med sittplats på det nya torget.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Kursiv text

Hälsa och säkerhet

Buller och vibrationer

Några är kritiska till att Sigfridsvägen förlängs för att möjliggöra hämtning av avfall. Det kommer att medföra en stor ökning av upplevd trafik, ökat buller och risk för vibrationer i området.

Länsstyrelsen delar Trafikförvaltningens synpunkt att bestämmelsen om maximal stömljudsnivå bör omfatta hela planområdet alternativt att kommunen bör förtydliga varför planbestämmelsen inte krävs för samtliga delar av planområdet.

Trafikförvaltningen anser att störningsskyddsbestämmelse som reglerar stömljud kopplat till tunnelbanan bör gälla inom hela planområdet.

Risk

Flera boende, främst på Sigfridsvägen, oroas för att sprängningsarbeten kan skada omgivande hus och påverka bergvärmen. Boende menar att med avseende på utrymning vid eventuell brand- eller rökutveckling menar några att det finns en risk med att tunnelbanan i Aspudden endast har en uppgång.

Länsstyrelsen anser att kommunen inför granskningskedet behöver beskriva och säkerställa att planens genomförande inte påverkar omgivande bebyggelse och infrastruktur negativt vid ett 100-årsregn.

Länsstyrelsen anser att kommunen bör förtydliga i planbeskrivningen att det på angränsande fastigheter finns misstänkt förorenade områden samt om dessa kan påverka planområdet eller inte.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden påpekar att i norra planområdets närhet (fastighet Snöskatan 1) har det bedrivits grafisk industri. Platsens lämplighet för bostäder behöver säkerställas med en

översiktlig provtagning av markföroreningar. Om föroreningar påträffas behöver utredningen kompletteras med en riskbedömning samt förslag på eventuella åtgärder.

Dagsljus

Boende anser att även om man bor längst ner ska man kunna ha dagsljus med rekommenderat 2000 lux per dag.

Länsstyrelsen anser att kommunen bör se över om planförslaget kan omarbetas så att samtliga bostadsrum uppfyller dagsljuskraven i BBR för att inte försvåra genomförandet av planen.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att majoriteten av bostäderna bör ha tillgång till åtminstone ett rum där dagsljustillgången klaras. Från planhandlingarna framgår inte hur stor andel av lägenheter som inte klarar kraven i något av bostadens rum.

Ras och skred

En boende menar att de omfattande schakt- och sprängningsarbeten som kommer att krävas innebär risk för svårupptäckta och svårvärderade skador på bergslänten som kan leda till risk för bergskred med åtföljande person- och/eller fastighetsskador.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Trafikkontoret bedömer att planförslaget inte genererar någon omfattande motorfordonstrafik. Berörda gator bedöms kunna hantera nya fordonsrörelser utan att några fysiska anpassningar genomförs.

Staden noterar att Trafikförvaltningen i sitt yttrande inte lämnat synpunkt angående risker med endast en uppgång i tunnelbanan.

Både före och efter sprängningsarbeten ska en erfaren bergstekniker besiktiga berget för kontroll av om det kommer att krävas bergförstärkningar. Vid eventuella sprängningsarbeten ska även en riskanalys utföras.

Ambitionen är att alla lägenheter ska ha bostadsrum som klarar riktvärdena för dagsljus. Med tanke på kvarterets utformning och centrala läge anser staden att undantag kan göras. I det fortsatta arbetet studeras om/hur flera boningsrum kan uppnå riktvärdena.

Svar till - En boende menar att de omfattande schakt- och sprängningsarbeten som kommer att krävas innebär risk för svårupptäckta och svårvärderade skador på bergslänten som kan leda till risk för bergskred med åtföljande person- och/eller

fastighetsskador (se yttrande DNR 208 för att kunna svara mer utförligt. Där hänvisas till rapporter mm).

Miljö- hållbarhets- och klimataspekter

Hållbarhet

Ekologisk. Några anser att det är ohållbart att bygga för privat bilism med anledning av antalet parkeringsplatser som föreslås i garage. Någon undrar varför inte förslagen kompletteras med mer progressiva lösningar för gatumarkens användande i strävan mot den hållbara stad som övergripande styrdokument framhåller? Några vill se klimatsmarta lösningar, mijötänk med solceller, toaletter som kan spolras med regnvatten och liknande som håller över tid. Förvånad och bestört hur man kan projektera ett bygge som inte alls är i linje med forskning inom stadsplanering.

Social. Någon anser att förslaget inte främjar trygghet eller hållbarhet. Flera efterlyser en blandning av bostadsrätter och hyresrätter. Boende menar att om barnkonventionens innebörd tas på allvar bör barns möjlighet att röra sig i sitt närområde tidigt beaktas i all stadsplanering – och betraktas som ett bra verktyg för att främja social hållbarhet.

Länsstyrelsen anser att kommunen bör redogöra för hur planförslaget förhåller sig till stadens övergripande mål gällande bostadsförsörjning och andra strategiska bostadsmål.

Ekonomisk. Några ser en uppenbar risk att det mitt i Aspuddens hjärta, kommer att stå två stora och halvfärdiga fasader i flera år, för att man givit tillstånd till relativt oerfarna fastighetsbolag att ge sig på ett så pass omfattande fastighetsprojekt.

Någon ifrågasätter investerings- och exploateringskalkylen. Vilka antagande om värden har gjorts? Vilka värden skapas och vilka riskerar att påverkas negativt och förstöras?

Biologisk mångfald

Flera är oroliga för att förslaget innebär sämre förutsättningar för den biologiska mångfald som idag finns i området och hänvisar bl a till uppvuxna ekar , mångfald av växtarter inklusive en rödlistad vedsvamp, ekticka. I stadens handlingsplan poängteras att biologisk mångfald är en förutsättning för att vi människor ska ha en hög livskvalitet och att vi är beroende av att det i staden finns fungerande ekosystem. Boende undrar hur staden att säkerställa att

intentionerna om vegetation och biologisk mångfald förverkligas även på kvartersmark?

Klimat

Några menar att naturmarken bidrar till att skapa ett grönare samhälle som ger ökad trivsel, skydd mot värmeböljor och fungerar även som en översvänningsyta efter kraftiga skyfall. Boende anser att det är en hel del grönområden som tas i anspråk och undrar hur staden tänker när klimatet gör att temperaturen har börjat att öka?

Boende undrar av vad och hur husen är tänkta att byggas samt vilka klimatdeklarationer de kan svara upp till vad gäller långsiktig hållbarhet. Hur visar Stockholms stadsbyggnadskontor på att klimatmål nås och en hållbar stad utvecklas? Önskar att Stockholms stad, särskilt nu, när Agenda 2030 och klimatmålen är ytterst aktuella, tar ett större ansvar vad gäller miljöhänsyn.

Några noterar att tolv små villor med egna parkeringsplatser ersätts av cirka 270 lägenheter ett stenkast från t-bana och på cykelavstånd till innerstaden. De anser att det skulle vara dåligt både för miljön och för bostadsbehövande att behöva bygga en andel av lägenheterna längre ut från stan.

Någon anser att sprängningar, dålig masshantering och tunga transporter utgör en betydande del av byggsektorns negativa klimatpåverkan.

Miljökvalitetsnormer för vatten (MKN)

Boende påtalar att ökad mängd dagvatten från området inte får ha någon förhöjd negativ påverkan på miljön och äventyra försämrade MKN.

Naturskyddsföreningen menar att berg med naturformer utgör ett värdefullt tillskott i stadsbilden och det är i linje med miljöbalken och Stockholms miljömål att behålla berg med naturmark. Föreningen anser därför att norra delen ska utgå.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Hållbarhet

Antalet parkeringsplatser som staden avkräver byggaktören att anlägga utgår från dokumentet "Riktlinjer för projektspecifika och gröna parkeringstal i Stockholm för bilparkering" vilket beslutades i Kommunfullmäktige 2015-10-19. I dokumentet anges ett spann för s.k. lägesbaserat parkeringstal mellan 0,3-0,6 där under 0,4 enligt dokumentet enbart borde vara möjligt innanför tullarna.. I detaljplanen för Sothönan har det lägesbaserade

parkeringsstalet, trots det, satts till 0,36 vilket är möjligt men då det frångår det övergripande dokumentet måste detta beslutas om som godkänt avsteg av stadsbyggnadsnämnden. Förutsättningen för ett så lågt parkeringstal är att byggaktören förbinder sig att arbeta med s.k. gröna P-tal där progressiva lösningar är själva kärnan.

Gatumarkens användande styrs inte i detaljplanen då möjligheten till förändringar behöver vara flexibel. Det är trafikkontoret som sköter gatumarken. Detaljplanen ger förutsättningar för mer progressiva lösningar genom att minimera ytorna för fordonstrafik. En ytterligare förändring av korsningen Erik Segersälls väg/Schlytersvägen ingår inte i planområdet men har diskuterats inom ramen för projektet. En sådan förändring avser att minska körytornas utbredning och istället skapa allmänna ytor för vistelse och rörelse.

Klimatsmarta lösningar med solceller, regnvattenspolande toaletter m.m. är inte krav staden kan ställa på en privatägd mark för bostäder. Staden jobbar dock kontinuerligt med incitament för att frambringa klimatsmarta lösningar.

Bostadsförsörjning: Huvuddelen av planområdet är beläget på privat mark där staden inte styr över bostädernas upplåtelseform. Stadsbyggnadskontorets bedömning är att Aspudden, enligt Stadens egen områdesvisa statistik från 2020, har en nära jämn balans mellan bostads- och hyresrätter. Att planera för bostadsrätter bedöms inte orsaka en obalans i bostadsutbudet.

Barnkonventionens innebörd applicerat på den fysiska miljön i planförslaget handlas om barns möjlighet att röra sig i sitt närområde på ett tryggt och fritt sätt. Det behöver med andra ord finnas tillräckliga friytor samt meningsfulla aktiviteter som uppmuntrar till utomhuslek. En översyn ska göras till granskningen av planen om de delar av Varnhemsparken som inte bebyggs kan anses uppfylla detta. Det finns inget uttryckligt krav om att bostäder ska ha egna innergårdar i Plan- och Bygglagen. I planförslaget finns dock gårdar, även om antalet kvm per boende är relativt litet. Tillgängligheten till både torget och Varnhemsparken bedöms bli mycket god.

Staden bedömer att planförslaget är trygghetsskapande. Det saknas mörka gränder, prång och viadukter. Fasaderna, även gavla, har rikligt med fönster och ger en känsla av trygghetsskapande uppmärksamhet.

Risken att det i centrala Aspudden kommer att stå två stora och halvfärdiga fasader i flera år bedöms som liten. Staden kan inte

neka ett privat bolag att bygga på sin egen mark på den grunden att bolaget anses oerfaret. Detaljplanen ges en genomförandetid på 5 år efter att den fått laga kraft vilket innebär att om planen inte genomförts till dess så kan staden upphäva planen eller påbörja nytt planarbete.

Den investerings- och exploateringskalkyl som gjorts för projektet anger mycket tydligt att det för stadens del inte handlar om stora ekonomiska vinster utan främst om stadsbyggnadsmässiga vinster i form av nytt torg, nytt trappstråk, lokaler för centrumverksamheter samt bostäderna. Bostäderna är viktiga för att staden ska uppnå sitt bostadsmål att det under perioden 2010 till 2030 ska byggas 140 000 nya bostäder. För privata fastighetsbolag bedömer staden att det är rimligt att göra en viss vinst då privata bolag som verkar på en fri marknad alltid tar en viss investeringsrisk.

Biologisk mångfald och klimat

Stadsplanering handlar om att väga olika värden mot varandra. I ett stadsdelscentrum i mycket kollektivtrafiknära läge väger generellt stadsmässiga och volymmässiga värden tungt. Detta då det har stora miljömässiga fördelar att minska bilinnehavet och bilanvändandet. Att ställa miljömässiga värden mot naturmässiga värden innebär svåra avvägningar. Staden har tagit ställning till att planprojektet inte ska ge upphov till en nettoförlust av naturvärden. Staden avser därmed att grönkompensera för eventuellt ianspråkstagna grönytor på andra platser.

Merparten av planområdets biologiska mångfald finns i Varnhemsparken. Staden ska till granskningen av planen se över Sothönan norras utbredning för att bevara så stor del av naturvärdena som möjligt.

Staden använder verktyget GYF (Grönytefaktor) för att säkerställa vegetation och biologisk mångfald på markanvisad kvartersmark.

Byggnadsmaterial, klimatdeklarationer och klimatarbete under själva byggtiden utgör alla ägg i samma korg. Byggaktören ansvarar för att byggandet sker enligt lagar och förordningar. Staden har små möjligheter att ställa ytterligare krav på privatägd mark. För Sothönan norra som är beläget på stadens mark ställer staden klimatrelaterade krav med syfte att minska klimatpåverkan.

MKN

Beräkningar av föroreningsbelastningen visar generellt på en minskad belastning i planerad situation efter rening, med undantag för krom (+ 1%) och kväve. För att inte detaljplanen

ska ha en negativ inverkan på möjligheterna att nå god ekologisk status är det positivt att dagvattnet vid normala regn, upp till Stockholms stads åtgärdsnivå, planeras kunna omhändertas i planteringar och infiltrationsmagasin. Detta innebär också goda möjligheter till en minskad dagvattenavrinning från området, och därigenom också en minskad årlig föroreningsbelastning. För att reducera kvävebelastningen rekommenderas att skötselplaner upprättas för grönytor och dagvattenanläggningar inom både kvartersmark och allmän platsmark. Planförslaget bedöms därigenom inte påverka möjligheterna att uppnå miljökvalitetsnormerna för vatten eftersom näringsämnen eller förorenande ämnen inte tillförs Himmerfjärden.

Övriga frågor

En person frågar hur det kan vara tillåtet att expropriera människors bostäder under 2020-talet? Har inte de individuella rättigheterna kommit längre. Personen undrar även hur politikerna kan gå fram med ett förslag som förstör kulturarvet och ta stora delar av natur i anspråk.

Någon menar att det saknas en redovisning av huruvida planerade bostäder kommer att "höra till" vårt skyddsrum (Sigfridsvägen) och hur man tänkt att kapaciteten ska vara tillräcklig.

En boende upplyser om att det växer det Liljekonvaljer på grönområdet vid korsningen Sigfridsvägen/Schlytersvägen där det ska byggas ungdomsbostäder där. I Stockholms län är Liljekonvaljer fridlysta för uppgrävning. Gäller det inte Stockholms stad?

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Staden meddelar att inga fastigheter exproprieras. De villor som ska omvandlas har sålts med goda vinster till de byggaktörer som initierat planarbetet. I samband med Start PM beslutade politikerna om planstart. Politikerna ska nu ta ställning till kontorets förslag på bearbetning av samrådsförslaget. En bearbetning som syftar till att bättre anpassa föreslagen bebyggelse till kulturmiljö och områdets karaktär.

Utredning avseende skyddsrum kommer att ske i det fortsatta planarbetet.

Liljekonvaljer är fridlysta i hela Stockholms län och får inte grävas upp. Det finns inga uppgifter om att liljekonvaljer växer inom planområdet på den del som föreslås för bebyggelse.

Stadsbyggnadskontorets sammanvägda ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret ser positivt på en utveckling av Aspuddens centrum enligt planförslaget. Detaljplanen syftar till att omvandla ett villaområde till karaktärsskapande flerbostadshus med ett nytt stadsdelstorg i ett kollektivtrafiknära läge. Bostäderna är viktiga för att uppnå stadens åtaganden i Stockholmsförhandlingen.

För att möjliggöra planens syften bedöms en rivning av 10 stycken befintliga villor vara nödvändig.

Kontoret kan konstatera att flera remissinstanser och privata yttranden är kritiska till förslagets omfattning av tillkommande exploatering. En omarbetning av förslaget, med justering av exploateringsgraden bedöms därför vara nödvändig. Bearbetningen måste ske inom projektets ekonomiska ramar som kostnadsbärare av ny allmän plats ger förutsättningar för. Kontoret föreslår med anledning av detta att planförslaget revideras med ca 10% minskning av exploateringsgraden jämfört med samrådsförslaget.

Kontoret bedömer att det utifrån föreslagna bearbetningar är möjligt att forma ett förslag som med respekt för Aspuddens befintliga värden tillför nya tillägg av hög kvalitet, till gagn för Aspudden som helhet. En hög ambitionsnivå när det gäller byggnadernas gestaltning är en förutsättning för att den omfattande bebyggelsen ska upplevas som attraktiv. Kontoret avser att arbeta vidare med gestaltningen i den fortsatta planprocessen. Kontoret bedömer också att de tekniska frågorna såsom markföreningar och dagvatten kan hanteras inom ramen för projektet, till granskningen av planen.

Föreslagna förändringar

Med anledning av de synpunkter som framförts under samrådet kommer främst följande frågor att studeras vidare i det fortsatta planarbetet:

- Bättre anpassning till områdets karaktär.
- Vilka naturvärden i Varnhemsparken som bör värnas.
- Solljusförhållanden och dagsljus
- Skyfallshantering
- Vattentillförsel till ek
- Geoteknik
- Markföreningar

Kontoret föreslår att förslaget i Norra och Västra delarna ändras så att:

- Bättre naturanpassning och minskat intrång i Varnhemsparken genom att en byggnadsvolym samt garagedelen mellan byggnaderna utgår.
- Takterrasserna ersätts med sadeltak.
- Byggnadshöjderna sänks.
- Byggnadsvolymens utbredning minskar.
-

Kontoret föreslår att förslaget i Centrala delen ändras så att:

- Exploateringsgraden minskas med ca 10% genom att de bakre delen av kvarteren sänks med ett våningsplan
- Takkuporna dras tillbaka mot Erik Segersälls väg/Schlytersvägen.
- Rumshöjden sänks från 3,0 till 2,7 m mot Erik Segersälls väg/Schlytersvägen
- Taket utförs som brutet även mot innergårdarna

Inkomna synpunkter

Nedan redovisas en sammanfattning av inkomna synpunkter från boende. För yttrandena i sin helhet hänvisas till planakten för projektet, dnr 2016-09481. Planakten för ärendet finns tillgänglig i Tekniska Nämndhuset på Fleminggatan 4.

Sakägare enligt fastighetsförteckning

Dnr 79, 80, 84 - Boende AL.

AL har inkommit med tre separata yttranden. AL upplever trängsel och utrymmesbrist i området idag och har önskemål att de centrala kvarteren ska innehålla en större matvaruaffär, föreningslokal som skulle kunna inrymmas i kulturhus eller bibliotek. Dessutom en till uppgång för tunnelbanan med tanke på utrymning och risk.

Dnr 81 - Boende MJ.

MJ önskar att förslaget begränsas till högst 4 våningar vid Schlytersvägen och att pilträdet som står nära det uppförda flerfamiljshuset på Schlytersvägen 52 kan bevaras. MJ anser att fasadfärgerna är trista och önskar mer färg, exempelvis den typiska Aspudsgula färgen.

Dnr 99 - Boende AM.

AM är kritisk till förslaget och förvånad över att det finns ett förslag som förtätar området så pass mycket och på ett så okänsligt sätt i förhållande till nuvarande natur, arkitektur och boendemiljö. AM menar att en förtätning skulle kunna göras med så mycket större hänsyn till befintlig miljö så att det vackra, mysiga och unika i området lyfts fram.

Norra - Önskvärt att området Norra sothönan inte bebyggs alls eftersom det redan pågår och planeras ett flertal byggen på grönområden i området. Om det planeras nya hus borde större hänsyn tas till områdets nuvarande villa och radhuskaraktär med grönskande trädgårdar. Det skulle innebära att hus som föreslås skalas ner betydligt i höjd och omfång, för att minska skuggning och insyn, samt att husen byggs med bättre anpassning till topografi och natur.

Västra – Huset skulle behöva skalas ner betydligt i höjd och omfång så att större hänsyn tas till områdets nuvarande karaktär av småstad, grönska, utsikt och behov av solljus. Önskvärt att inte planera ett sammanhängande hus som sträcker sig hela vägen från Erik Segersälls väg och Olof Skötkonungs väg. Färgen på huset ligger inte heller i linje med övrig bebyggelse och ”mörkar” onödigt mycket.

Centrala - Husen skulle behöva sänkas genomgående för ökat ljusinsläpp, bättre anpassning till områdets karaktär och övrig bebyggelse. Detta gäller framför allt husen mot Olof Skötkonungs

Väg (Angöringsgatan) för att villakaraktern, utsikten och grönskan bättre ska tas till vara uppe på Olof Skötkonungs Väg.

Trafik och fotgängare - AM befarar att Erik Segersälls väg blir betydligt mörkare då båda sidor kommer omfattas av höga hus. Fotgängare får för lite plats på Erik Segersälls väg i det nya förslaget. Garagets placering utgör en trafikfara för fotgängare och trottoaren blir också för smal i förhållande till trafiken. AM är orolig för att biltrafiken kommer att öka på Olof Skötkonungs väg. Även antalet fotgängare kommer att öka avsevärt och trängas med bilarna. Mer rättvisande, utifrån områdets karaktär och ur ett miljöperspektiv, om föreslagen angöringsgata endast anläggs för gångtrafikanter och cyklister.

Dnr 91 - Boende CM.

CM är kritisk till förslaget. Hen bor i en nyproducerad lägenhet inom kvarteret Sothönan och är orolig för:

- Ökad insyn då det kommer att byggas på båda sidor om huset.
- Minskad tillgång till parkeringsplatser på gatorna.
- Att behöva bo mitt i en byggarbetsplats i flera år.

Dnr 105 och 110 - Boende C & U.

C och U menar att utformningen av den föreslagna nyproduktionen av bostäder är mycket genomgripande och skulle förvandla stadsdelen oåterkallerligt. De anser att informationen om det pågående samrådet varit bristfällig och menar att flera personer skulle engagera sig om fler var medvetna om samrådet. Under rådande pandemi är det svårare att sprida informationen samt samlas för diskussion. Under rådande förhållanden och med tanke på julleddigheter borde samrådstiden förlängts till minst 3 månader.

Dnr 174 - Boende CW.

CW anser att samrådstiden varit för kort med tanke på de stora förändringar som föreslås samt att samrådstiden förlagts under en period då många är lediga och upptagna med annat. CW är kritisk till förslaget och menar att det inte finns några tecken på samspel och anpassning till befintlig bebyggelse, vad gäller storlek, volym och höjd så som anges som utgångspunkter vid ny byggnation i program för Aspudden och Midsommarkransen samt den kulturmiljöanalys som utfördes 2011. CW anser att byggnaderna i planen har många fina detaljer som samspelar med omgivningen, med de samspelar absolut inte i proportionerna. Centrala delen skiljer sig markant från Stadens program/kulturmiljöanalys beträffande sin storskalighet, höjd och fotavtryck. Med sin slutna u-form stänger de igen och ger inte en känsla av luftighet. De gröna gårdarna på planen kommer säkert att vara trevliga för de boende men kommer att vara privata och inte någon ersättning för den

grönska som försvinner från allmänheten. CW lyfter bra exempel på anpassningar i den Centrala delen, såsom de brutna plåttaken, vackra fasader, franska balkonger, frontespiser och puts i de traditionella Aspudden-färgerna. CW lyfter även att det är bra att planera för lokaler i gatuplan. Däremot är CW kritisk till de 72 garageplatser som planeras när staden rustar sig för ett Grönare Stockholm med utbyggda cykelbanor verkar otidsenligt. Garageplatser som kommer att fördyra lägenheterna samtidigt som det bäddar för ökad bilism.

CW menar att Norra delen anpassar sig till bergets form på ett bra sätt men de stora proportionerna krymper omgivningen fullständigt, tar bort siktpunkter från gatan till punkthusen och berget och de förstör utsikten från berget. CW bedömer att de nybyggda husen inom kvarteret Sothönan kommer att kilas in emellan enorma huskroppar, se ut som leksakshus, och att de inte kommer att ha någon utsikt över huvud taget.

CW är kritisk till det sammantaget försvinner mycket grönyta i Aspudden, undan för undan. Varnhemsparken byggs igen i denna och andra planer. Därutöver försvinner grönskan som har funnits i villatradgårdarna. På plankartan finns en liten flärp som är utmärkt ”park”. All form av grönska, buskar, träd, är bra, men hur litet kan ett stycke mark vara för att kallas park?

CW uttrycker oro för att antalet soltimmar ska minska drastiskt för boende på Sigfridsvägen om de två pågående planärendena genomförs och önskar att det borde utredas och/eller tydliggöras vad konsekvenserna för boende blir.

CW efterlyser ett helhetstänkande för hela Aspudden, inte bara enstaka planer var för sig, och citerar bl a följande från Hållbar stad: *”Grönskan mellan husen spelar en avgörande roll och ska finnas med som en viktig förutsättning när nya byggnader planeras”*.

CW är angelägen om att låta förstäderna behålla sin särprägel och uppmanar staden att:

- Använda de utmärkta planer (program för Aspudden och Midsommarkransen med tillhörande kulturmiljöanalys) som staden har arbetat fram!
- Skala ner proportionerna för att samspela med övrig bebyggelse! Genom att minska fotavtrycken ges också plats för gröna områden/fickor mellan husen.
- Om möjligt avvara Sothönana Norra!
- Låt ny bebyggelse samspela med naturen i högre grad. Planförslaget förändrar i grunden hela Aspuddens topografi

på kulturmiljön, grönskan och ekosystemen. Minska stenlagda ytor! Låt hus- i -park med synlig topografi fortsätta att vara typiskt för Aspuddens profil.

Dnr 100 - Boende KE.

KE uttrycker lycka och glädje över att bo i ett kulturhistoriskt värdefullt bebyggelseområde. Hen hänvisar till en tidigare ansökan om balkongbyggen som fick avslag av Länsstyrelsen med hänsyn till kvarterets kulturhistoriska värde.

KE ser inte varför 2020-talets arkitektur också skulle få utgöra en del av förstaden Aspudden men anser att *skalan* av de tilltänka bostadshusen borde ses över och att områdets karaktär således bevaras och skyddas. Den strider dessutom mot ovan nämnda instansers ställningstagande kring skydd och bevarande av kulturhistorisk miljö och det är önskvärt att det fullföljs i alla led, balkongbygge som nybygge.

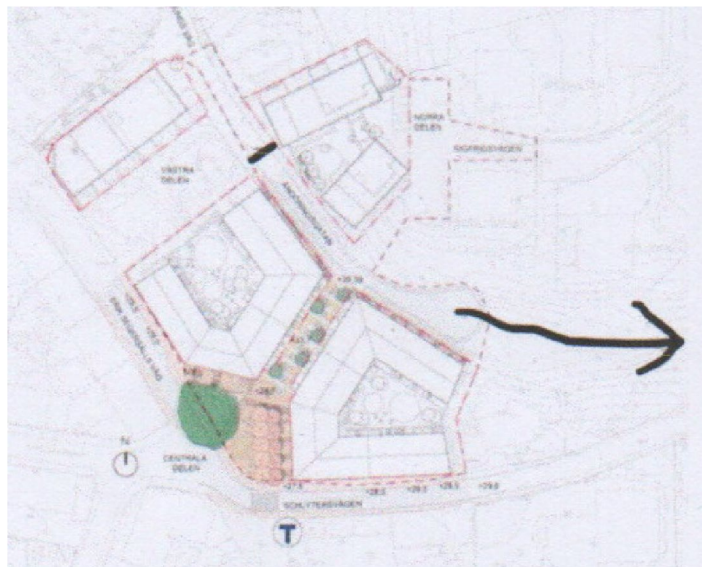
Dnr 156 - Brf Grågåsen 24

Brf Grågåsen 24 är i allmänhet positivt inställda till att området förnyas och bebyggs men är kritiska till förslaget. De menar att förtätning och nybebyggelse måste ske med varsamhet, där hänsyn tas till boende i området, naturvärden och områdets befintliga karaktär. Föreningen menar att det framstår som att ekonomiska värden har varit det primära vid planering av den nu föreslagna bebyggelsen och att förslaget innehåller flera allvarliga brister med negativa konsekvenser för boende, framtida boende och områdets karaktär. Synpunkter:

- *Husens höjd* - skulle kraftigt begränsa solljus och utsikt för oss boende i kvarteret, samt bidra till oönskad insyn. Detta förvärras ytterligare av att husen planeras så nära tomtgränsen så att godtagbara dagsljusförhållanden mm äventyras. De höga husen skulle inte bara försämra situationen för befintliga boende, utan även förstöra områdets utpräglade karaktär med främst två- och trevåningshus. En godtagbar byggnadshöjd, som tar hänsyn till områdets karaktär och är i linje med programmet för Aspudden och Midsommarkransen, bör anpassas till två våningar + inredd vind längs med villabebyggelsen på Olof Skötkonungs väg, och tre våningar + inredd vind vid stenstadsbebyggelsen längs med Erik Segersälls väg.
- *Bebyggelsens utformning* – Föreslagen kvartersstruktur och lamellhus bör brytas upp i mindre volymer för att bättre anpassas till befintlig bebyggelse och topografi, lämna yta för viktiga grönområden och för att skapa siktlinjer genom området, i enlighet med programmet. Den småskaliga och varsamma förtätningen av området som redan påbörjats med

exempelvis mindre bostadsrättshus på de gamla villatomterna bör vara tongivande.

- *Sothönan Norra* - Enligt den naturvärdesinventering som gjorts bedöms området ha ett påtagligt naturvärde. Förutom de angivna naturvärdesargument som anges i utredningarna utgör området idag en plats där barnen leker och där rådjur och annat vilt ofta syns. Mot bakgrund av ovanstående och med tanke på hur få grönområden som finns i närområdet bör området ej bebyggas överhuvudtaget. Att bebygga detta område skulle även negativt påverka trafiksituationen på Olof Skötkonungs väg, som idag är dimensionerad utifrån ett 20-tal hus.

- *Förlängning av gångbanan fram till Olof Skötkonungs väg* - En eventuell förlängning av gångbana över fastigheten, Sothönan 14, skulle innebära olägenheter för boende. Föreningen föreslår istället att tillfart till den nya bebyggelsen sker ifrån en ny väg som anläggs via Schlytersvägen/Sigfridsvägen, där hänsyn även bör tas till behovet av trygga cykelbanor i området. Ett stopp av trafiken bör genomföras i enlighet med markeringen nedan där Olof Skötkonungs väg övergår till Angöringsgatan.
- *Sothönan Västra* - En sammanhängande huskropp påverkar områdets karaktär märkbart. Brf Grågåsen 24 föreslår att bevara området som två tomter d v s två byggnadskroppar och anta en bebyggelse som stämmer överens med omkringliggande fastigheter. En byggnation med platta tak med takterrass skulle vara ett helt nytt byggnadssätt i området och skulle förändra områdets karaktär avsevärt med bland annat oönskad insyn som följd. Den planerade bebyggelsen skapar en smal, mörk och otrygg miljö vid den

väl använda och allmänna trappan som leder upp till Olof Skötkonungs. Området bör anpassas till befintlig topografi, lämna yta för grönska och ge utrymme för viktiga siktlinjer genom området.

- *Övrigt* - Då det bor många barnfamiljer i området är det framförallt stora lägenheter på 100 kvadratmeter eller större som det råder brist på och därför bör prioriteras för att dessa familjer ska ges en möjlighet att bo kvar.

Brf Grågåsen 24 understryker vikten av att den nya bebyggelsen ej enbart planeras efter maximering av ekonomiska vinster och effektiv markanvändning utan att stadens hållbarhetsmål samt Boverkets rekommendationer avseende "*god bebyggd miljö*" beaktas och efterlevs.

Dnr 165 - Brf Brf Skrattmåsen, Brf Spillråkan 3 och Brf Snöskatan 1 Föreningarna ställer sig i grunden positiva till utökad bebyggelse i Aspudden. Det är också positivt om tillgängligheten till Varnhemsparken kan ökas och att offentliga miljöer tillskapas i bottenvåningarna närmast Aspuddens tunnelbana. Föreningarna motsätter sig dock att Planförslaget genomförs i dess nuvarande utformning.

Anpassning till omgivningen – Föreningarna anser att bebyggelsens höjd, avsaknad av förgårdsmark samt omfattning avviker från befintlig bebyggelse och får mycket stor påverkan på hur de centrala delarna av Aspudden upplevs. Föreningen ifrågasätter att planförslaget innebär en god helhetsverkan med en genomtänkt och sammanhållen bebyggelsemiljö i området vilket angetts som ett viktigt skäl och mål för det aktuella planarbetet. I program för Aspudden och Midsommarkransen anges att småskaligheten är en viktig del av Aspuddens identitet och en viktig stadsbyggnadsprincip att förhålla sig till i detaljplaneskedet. Föreningarna anser att den föreslagna bebyggelsen i planområdets centrala del strider mot programmet för Aspudden och Midsommarkransen.

Påverkan på boendemiljön - Föreningarna uttrycker oro för ökade olägenheter till följd av föreslagna byggnadshöjder. Ökad insyn, minskad utsikt och sämre sol- och dagsljusförhållanden beskrivs. Föreslagna takterrasser i planområdets norra del bör inte heller byggas eftersom de kommer att innebära en ökad känsla av insyn för boende i punkthusen på höjden norr om planområdets centrala del.

Påverkan på grönområden och naturmiljöer – Föreningarna är kritiska till att grönområden försvinner och anser att förslaget

medför betydande ingrepp i Varnhemsparken, som är ett uppskattat grönområde i närområdet och som är av stor betydelse för upplevelsen av de centrala delarna av Aspudden. Befintlig grönska i villaträdgårdar kommer också att försvinna vid genomförande av planförslaget. Dessa betydande ingrepp kommer att ha en stor negativ påverkan för upplevelsen av Aspudden och innebär en stor försämring för de boende i området som har långt till större sammanhängande naturområden.

Eftersom planförslagets genomförande skulle innebära en påtaglig minskning av grönska i anslutning till Aspuddens centrala delar och försämrade förutsättningar för biologisk mångfald i närområdet motsätter sig Föreningarna att planförslaget genomförs i dess nuvarande utformning. Föreningen motsätter sig också genomförandet av planförslaget i dess nuvarande utformning med hänsyn till den påverkan som sådan byggnation skulle ha i form av att det nuvarande landskapet med öppna hållmarker i sluttningarna norr om Aspuddens centrum skulle försvinna på grund av påverkan på naturvärden samt med hänsyn till den förändring av det befintliga landskapet som detta skulle innebära. De naturvärdesinventeringar som har genomförts av planområdet omfattar inte planområdet i dess helhet. Delar av planområdets centrala del som är beläget inom fastigheten Stockholm Aspudden 2:1 har inte inventerats.

Anpassning till topografin och markarbeten – Föreningarna oroas över olägenheter i samband med de omfattande sprängnings och schaktarbeten som kommer att krävas. De är även kritiska till att ingen hänsyn tas till anpassning till topografin. Placeringen av bebyggelsen strider därmed mot det som anges i Programmet för Aspudden och Midsommarkransen om att ny bebyggelse ska ta hänsyn till topografin. Bebyggelsen i planområdets centrala del tar över huvud taget inte hänsyn till topografin utan kommer att helt och hållet täcka det berg som är beläget norr om det. Topografin framhävs inte genom sådan bebyggelse, oavsett om själva byggnadsdelarna kommer att upplevas som olika höga. Bebyggelsen i planområdets norra del kommer att placeras i en brant sluttning. Genom placeringen av denna bebyggelse kommer därmed den anpassning till topografin som gjorts vid tidigare bebyggelse i Aspudden att raderas ut. Utsikten mot öster och söder från berget/parkeringen kommer vid ett genomförande av planförslaget, i dess nuvarande form, att försvinna.

Parkering - Föreningarna ställer sig positiv till att förutsättningarna för att ordna parkering på platån i anslutning till planområdets norra del utreds och även till att sådan parkering möjliggörs. Föreningarna

motsätter sig att parkeringsplatser försvinner till följd av genomförande av planförslaget. Det antecknas att den parkeringsplats som idag är anlagd på platån i anslutning till planområdets norra del har funnits på platsen sedan punkthusen på höjden norr om planområdet uppfördes på 1940-talet.

Förslag till ändringar av planförslaget

Föreningarna föreslår följande ändringar till planförslaget samt att utredningar av förutsättningarna för planförslagets genomförande genomförs:

- Bebyggelsen i planområdets centrala del ges en avsevärt lägre höjd än den föreslagna. Den föreslagna bebyggelsen bör ges ett maximalt våningsantal om fyra våningar för att bättre anpassa sig till den omgivande och befintliga bebyggelsen.
- Bebyggelsen i planområdets norra del bör inte genomföras med hänsyn till den påverkan som den kommer att få på naturmiljön i området. Bebyggelsen bör inte heller genomföras med hänsyn till omfattande sprängningar och bergsskärning som är nödvändig för detta vilket skulle innebära ett avsteg från den anpassning till topografin som tagits vid tidigare genomförd bebyggelse.
- Bebyggelsen i planområdets norra del bör, om den ska uppföras, göras lägre och bör inte heller förses med takterrasser. Detta för att utsikten från höjden norr om planområdet inte ska gå förlorad men också för att minska känslan av insyn för boende i närområdet till den föreslagna bebyggelsen.
- Bebyggelsen bör ges ett mindre fotavtryck. På detta sätt skulle en större del områden med växtlighet i nära anslutning till områden där människor rör sig i Aspudden kunna bevaras.
- Möjligheten att parkera på den asfalterade ytan längst västerut på Sigfridsvägen, norr om planområdet bör bevaras och det bör övervägas om sådana möjligheter kan utökas.
- Ytterligare utredningar av naturvärden och påverkan på dagsljus för boende i planområdets närområde bör genomföras.

Dnr 169 - Brf Tärnan 7. Olof Skötkonungs väg 20, 126 50 Hägersten

Föreningen anser att de byggnader som föreslås i det nya planförslaget avviker väsentligt till höjd och gestaltning och skulle med sin höga höjd minska solinsläpp och utsikt och öka insyn för bakomliggande fastigheter samt väsentligt bryta mot övrig bebyggelse. Den förtätning som föreslås är inte heller försvarbar i förhållande till Aspuddens nuvarande unika och vackra

småstadskaraktär. Föreningen vill att de byggnader som ligger närmast villaområdet, men även övrig föreslagen bebyggelse, planeras till höjd och arkitektur så att de mer överensstämmer med den angränsande bebyggelsen. Samt att utrymme för solinsläpp, grönska och gräsytor bevaras i enlighet med Stadens hållbarhetsmål samt Boverkets rekommendationer avseende God bebyggd miljö.

Färgen på husen enligt förslaget västra Sothönan ligger ej heller i linje med färgsättning på omkringliggande fastigheter och innebär dessutom att miljön blir ännu mer mörk.

Föreningen uttrycker oro för ökad trafik i området och hänvisar till Olof Skötkonungs väg, som de anser inte är dimensionerad för en ökning av trafiken. Det uttrycks även oror för fotgängares säkerhet med avseende på planerade garageinfarter utmed Eriks Segersälls väg. Förtätningen ger även otrygga stråk. Exempelvis trappan vid Olof Skötkonungs väg där bebyggelsen enligt förslaget är placerad precis vid tomtgränsen.

Föreningen ifrågasätter hållbarhetsaspekten i förslaget och ser inte att Staden med den föreslagna gestaltningen tar långsiktigt ansvar för Sveriges Miljömål avseende God bebyggd miljö eller tillräckligt ansvar för livscykelperspektivet i planeringen i samband med förtätningen av området.

Dnr 171 - Boende C & F.

C & F ser positivt på att det byggs bostäder i området men är starkt kritiska till den pågående planen, i synnerhet Sothönan Norra då de planerade husen i utformning, storlek, bredd och höjd, i grunden är helt väsensfrämmande för området i övrigt. Det planerade bygget kommer att förändra och förstöra, landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen för all framtid. De är också mycket oroade över de skador på fastigheten som den planerade bebyggelsen riskerar att orsaka. Utöver de synpunkter som lämnas nedan, ansluter sig C & F till de synpunkter som framförs i samrådsyttrande (Dnr 165) från Brf Spillkråkan m fl.

Generella utgångspunkter – C & F anser att förslaget avviker från riktlinjerna i såväl översiktsplan som program för Aspudden och Midsommarkransen då exploatering är för stor för området och inte karaktäristisk för området. En utredning om exploaterings påverkan på området saknas.

C & F anser att det är mycket olyckligt att inget digitalt samrådsmöte eller medborgardialog arrangerades för att ge sakägare, boende i området och övriga intresserade möjlighet till att

ställa frågor kring oklarheter i planhandlingarna samt tillfälle till en samhällelig dialog inför vidare process i ett så omfattande bygge.

Exploateringsplan för Aspudden - En av de vägledande punkterna i programmet för Aspudden och Midsommarkransen talar om behovet av parker och grönområden. Denna plan, tillsammans med de planerade ungdomsbostäderna på Schlytersvägen, kommer att påverka området negativt genom att omvandla parkmark till bebyggelse.

Områdets karaktär - Förslagets norra och västra del är inte typiskt för området, det finns i Aspudden inga hus utformade i jätteterrasser, som de beigea finlandsfärjor vilka enligt förslaget tycks ha strandat på berget. Ytmaximeringen sker dock på bekostnad av områdets karaktär, sakägares intressen samt till nackdel för allmänhet.

Byggnaderna i Sothönan Norra uppförs delvis på nuvarande parkmark och grönområde, vilket innebär försämrade förhållanden för lek, motion och annan utevistelse för de som bor och vistas i omgivningen. C & F menar att en förlorad utsikt, ökad upplevelse av insyn samt att dagsljuset kraftigt reduceras är olägenheter som påtagligt påverkar boende på Sigfridsvägen 15 och 17. C & F är oroliga att detta påverkar värdet på lägenheterna. Här efterlyser vi en kompletterande analys av hur ljus och utsikt kommer att påverkas av den planerade bebyggelsen.

En översiktsbild av alla planerade byggprojekt i området saknas. Att inte ta med alla planerade byggnader är missvisande.

Tomten intill fastigheten (Brf Snöskatan 1) ser ut att beskäras av en breddning av Sigfridsvägen och beläggning av parkeringsplatser vilket kommer att medföra ökad trafik i området och därmed ökad risk för olyckor med barn och andra som vistas i området. Det är av underlaget heller inte helt klart om man avser att lägga beslag på bostadsrättsföreningarnas mark.

C & F efterfrågar ytterligare analys av barnperspektivet då parkmark omvandlas till privata takterrasser samt påverkan av den ytterligare trafiken på Sigfridsvägen 13-19.

I bostadsrättshus (17) finns skyddsrum, det saknas en redovisning av huruvida planerade bostäder kommer att "höra till" vårt skyddsrum och hur man tänkt att kapaciteten ska vara tillräcklig.

Markarbete som orsakar vibrationer bör ske med mycket stor försiktighet – Bostadsrättsföreningen har återkommande lagat sprickor i fasaden och har tidigare utrett dessa. Då konstaterades att sprickorna troligen orsakats av svängningar i berget till följd av sprängning vid bebyggelsen av tre kedjehus på Olof Skötkonungs väg och förskolan Grågåsen på Erik Segersälls väg. Vi efterlyser vidare en konsekvensanalys av hur sprängning och skärning av berget med därtill påföljande markvibrationer kommer att påverka fastighet och individuella bostadsrätter.

Dnr 143, 163 - Boende D & J.

Det ser lovande ut - D & J ser väldigt positivt på stadsmässig och tät bebyggelse i centrala och kollektivtrafiknära lägen och de anser att förslaget är ett bra exempel på sådan. Genom att bygga tät och funktionsblandad stad, och genom att skapa möjligheter för centrumverksamheter i bottenvåningarna, tillförs viktiga värden för många.

D & J vill inte att punkthusen ska klättra nerför berget utan hellre att den ursprungliga stadsmiljön ska få några ytterligare kvarter av den yta som fortfarande går att bebyggas.

P.O Hallmans plan for Aspudden från 1918. Inga rödmarkerade byggnader kom till utförande, men kvartersformerna lever kvar.

I de ursprungliga stadsplanerna fanns inget angivet om stadshus på aktuell yta, men desto mer på andra ytor. Fast framförallt visste man då inte att tunnelbanan skulle byggas så att områdets hjärta hamnade ett kvarter upp från Hägerstenvägen. Hade man vetat det, spekulerar D & J, hade det sannolikt varit stadshus i slänten idag. Aspudden har idag nära 10 000 invånare men hade nästan 14 000 under 50-talet, så det ska absolut vara möjligt att rymma fler än idag.

Befolkningsutveckling i Aspudden och omnejd

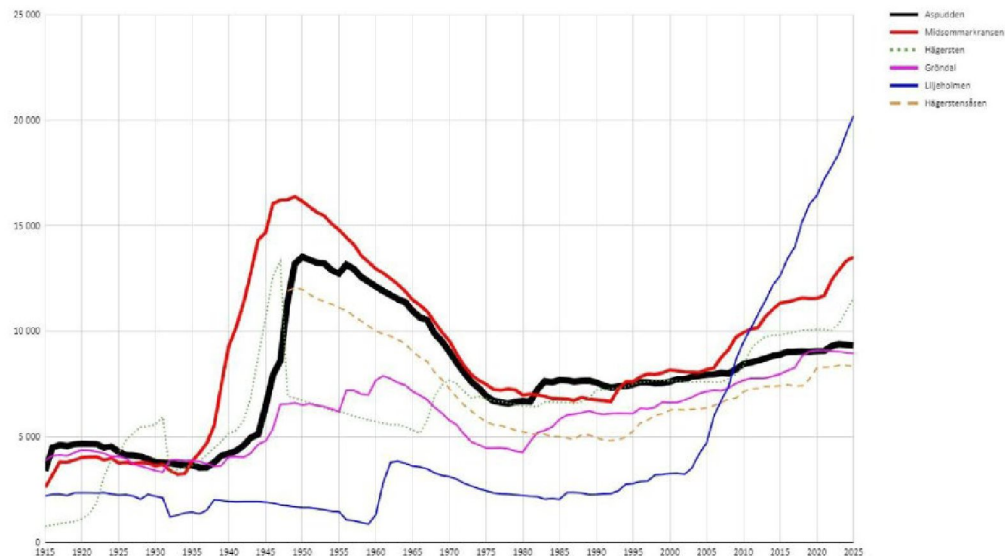

Diagram som visar befolkningsutvecklingen i Aspudden med omnejd.

Stort behov av bostäder - D & J uppskattar verkligen att man försökt maximera antalet lägenheter då bo bostadsbristen är akut. De skulle dock helst se en blandning av bostadsrätter och hyresrätter. De upplever att området har "gentrifierats" under senare år och menar att området skulle må bra av mer blandning av folk vilket även skulle gynna områdets kultur och näringar.

De menar att lägenheterna kan göras billigare och mer åtkomliga för personer med lägre inkomst genom att man inte bygger parkeringsgarage, och att tillåta mörkare lägenheter. De anser att dagens höga krav på dagsljus resulterar i att det byggs glesare och färre lägenheter vilket leder till dyrare lägenheter och i slutändan ökad segregation.

Miljö och klimat - D & J menar att det bästa för klimatet samt för folks sociala och psykiska välmående att förtäta närförorterna och hänvisar till FN:s klimatpanel och UN-Habitats fem principer. De noterar att tolv små villor med egna parkeringsplatser ersätts av cirka 270 lägenheter ett stenkast från t-bana och på cykelavstånd till innerstaden. Det är svårt att bygga grönare än så enligt D & J. De anser vidare att det skulle vara dåligt både för miljön och för bostadsbehövande att bygga en andel av lägenheterna längre ut från stan istället, bara för att vissa vill skydda en femtioårig kulturmiljö. D & J ser gärna kulturmiljö men inte på bekostnad av kultur och miljö. Vidare menar de att lägenheter som byggs längre ut från staden leder till att mer skog och mark ianspråkats samt ökad bilismen då kollektivtrafik och service inte är lika utbyggd.

D & J har bott 20 år i området och anser att det är överdrivet att kalla Varnhemsparken för ett rekreationsområde. De menar att den i dagsläget känns privat och svårtillgänglig men kan med förslaget göras mer tillgänglig tack vare trappan.

Trafik - D & J anser att man bör försöka minska parkeringstalet rejält ända ner till 0,1 och satsa mer på bilpool och cyklar. D & J tror inte att det är några problem att hitta 270 hushåll som gärna bor ett stenkast från t-bana och på cykelavstånd från stan utan att äga bil. D & J föreslår att istället för parkeringsplatser kan erbjuda en bonus till de hushåll som flyttar in och som saknar körkort.

Gågatan på nedre Erik Segersälls vag borde förlängas så att den går hela vägen upp till Blommensbergsvägen. Samt det bör planteras träd på denna sträcka. Det är också i linje med programidén som redovisar Erik S väg som ”länkande stadsstråk” och ”Grön promenad”.

Arkitektur - D & J ser positivt på att de större husen är stadshus, men anser att de bör ändras så att de passar mer in med den ursprungliga stadsmiljön i gamla Aspudden. De menar att arkitekturen överlag bör inspireras mycket mer av gamla Aspuddens hus med brutna sadeltak, varierande takhöjder, burspråk, varma gulröda färger, jugendstil, klassiska fönsterproportioner enligt gyllene snittet.

Siktlinjer - D & J anser att husen på höjden helst bör döljas nedifrån då de inte tillför området något. Ett sexvåningshus nere vid gatan som skymmer punkthusen kommer snarare göra upplevelsen vid gågatan mer jordnära än idag resonerar de.

Synpunkter på delar av planförslaget

- *Torget och trappan* - D & J är väldigt positiva till torget och trappan som de tror kommer bli väl använda och, om de blir snygga, även kan bli en sevärdhet. Trappen kommer att öppna upp nya rörelsemönster och öka tillgängligheten till grönområdena där uppe. D & J menar att det finns en risk att trappan blir väldigt populär att hänga på under soliga dagar

varför det vore bra att ha lokaler i bottenplanet även längs trappan, exempelvis så kallade bokaler.

- *Lokaler och arbetsplatser* - Det är väldigt välkommet med fler lokaler. De ser helst flera små lokaler än få större och man bör inte få täcka för butiksfönster såsom Ica gjort längs nästan hela gågatan. Något som också behövs är arbetsplatser och/eller koffice- kontorsplatshotell/kafé. Det skulle vara bra om man förbereder en lokal i de övre husen för eventuell barnverksamhet ifall det visar sig att befintliga förskolor/fritidslokaler i området inte räcker till.
- *Brandväggar* - Stadshuset bör egentligen ha brandväggar utåt så att man om 20-40-60 år kan bygga vidare på kvarteren.

Avslutning - D & J menar att detta är en sällsynt chans att bygga vidare på en stadsmiljö och låta de nya husen inspireras av det omtyckta ursprungliga gamla Aspudden med sadeltak, burspråk och varierande takhöjder mm.

Dnr 160 - Boende EÅ.

EÅ överklagar förslaget då hen menar att den norra delen av byggnadsplanen är att betrakta som ett naturvärdesobjekt med påtagligt naturvärde.

EÅ anser att den nya byggnationen kommer att få stor påverkan för boende i Aspudden. För boende uppe på berget kommer det förutom ovannämnda anledning påverka både utsikt och ljusinsläpp i fastigheterna. EÅ är även orolig för sprängningspåverkan på fasaden och lägenheter vilket kommer att påverka boendemiljön betydligt.

Dnr 204 - Boende FM.

FM anser att husen är alldeles för höga och stora och passar inte alls in i området och är orolig att de gamla fina husen kommer hamna i skuggan av klumpiga och klossliknande husen.

Dnr 161 - Boende LD.

LD menar att det är klart att man skall kunna bygga och förtäta även i Aspudden. Men att det måste vara på Aspuddens premisser. Hen är orolig för att de grönområden som finns kvar och som ger området sin speciella och trevliga karaktär har blir färre och minskar ytterligare med detta och andra pågående förslag. Samtidig som flera invånare sliter på dessa. LD upplever att skötseln och renhållningen i området inte är bra vilket kan ge ett tråkigt intryck.

LD upplever trängsel i rulltrappor och menar att det känns otrygghet med endast en uppgång från tunnelbanan. När det ska byggas så många nya bostäder behövs en till uppgång från tunnelbanan. Anser att trafiken till de nya bostäderna, via Olof Skötkonungs väg och Sigfridsvägen är väldigt problematisk. LD anser att antalet bostäder bör minska, minska byggnaderna både i höjd och djup. Göra gatan/trappan bredare för att få ned mera solljus och möjlighet för planteringar, så att man vill vistas där. Bryta upp de stora volymerna till en skala mera likt den som finns i Aspudden.

Dnr 140 - Boende L & F.

L & F ser positivt till byggnationen intill centrum men är kritiska till bebyggelsen i Norra och Västra delen. De anser att den Norra och Västra delen är en överexploatering av området och sker på bekostnad av områdets karaktär. Befintliga hus kommer att bli negativt påverkande av skuggor och få minskat solljus. Skuggor och minskat solljus kommer även att påverka utsikten och värdet av lägenheterna i de befintliga husen på Sigfridsvägen.

L & F anser att föreslagen exploatering strider mot programmet för Aspudden och Midsommarkransen på flera sätt. Bland annat att områdena inte redovisas som byggbar mark, exploateringen är för stor och avviker från områdets karaktär samt att parkmark byggs bort. Därutöver saknas en utredning om exploaterings påverkan på området.

De saknar ett samrådsmöte, förstår att det är ändrade förutsättningar under nuvarande pandemi, men menar att ett digitalt möte eller ytterligare illustrationer för att beskriva detaljplanen hade varit uppskattat. Eftersom det pågår parallella planer i området så blir illustrationerna missvisande då man inte ser hur mycket grönområde som egentligen bebyggs.

L & F ställer sig frågande till planområdets utformning där vissa fastigheter i kvarteret utelämnats och menar att området inte kommer att få ett helhetsgrepp vilket ytterligare bidrar till en fortsatt osammanhängande bebyggelse. Övriga delar av området kommer fortsättningsvis att tillåta flerfamiljsvillor/flerbostadshus på villatomter vilket ytterligare minskar de gröna ytorna mellan husen.

Uttrycker oro för att sprängningen av berget intill husen kommer att medföra ytterligare skador på och i husen längs Sigfridsvägen.

L & F är kritiska till Sigfridsvägens förlängning för att möjliggöra hämtning av avfall vilket kommer att medföra en stor ökning av

upplevd trafik, ökat buller och risk för vibrationer i området. De ser inte att trafikutredningen tagit det i beaktande.

Behov av ytterligare utredning:

- Nya plats för återvinning i anslutning till centrum då den befintliga platsen försvinner.
- Utförlig beskrivning av hur avfallshanteringen ska ske. Ser gärna att exploateringen följer Stockholm stads avfallsplan med rekommendation om maskinella lösningar för nybyggnationer.
- En antikvarisk konsekvensanalys.
- Riskanalys av sprängningen.
- Ytterligare analys av barnkonsekvenser då parkmark ianspråk tas samt att trafiken på Sigfridsvägen ökar. Ser inte att offentliga ytor som torg och trappstråk uppfyller samma funktion som skog och naturmark.
- Slutligen håller vi med Planbeskrivningen, ”*Inga hyreslägenheter föreslås vilket missgynnar mångfalden i området och försvårar för vissa kategorier av bostadssökande*”.

Dnr 106 - Boende AH.

AH anser att de nya byggnaderna är betydligt mycket högre än tidigare bebyggelse och noterar att husen som planeras i Varnhemsparken avviker från befintlig bebyggelse och kommer gå upp till samma höjd som Sigfridsvägen 15. AH är orolig för olägenheter i form av minskat ljusinsläpp och skymd sikt.

AH menar att den västra delen av Varnhemsparken är särskilt betydelsefull för Aspuddsborna och liknar området med utflyktsmålet badberget i Örnberg. Även förskolorna i området brukar vistas i parken, liksom barnen i närområdet. AH tycker att det är sorgligt att Stockholms stad ska sälja ut värdefull parkmark som nyttjas av både vuxna och barn och menar att exempelvis gräsmattan längs med Blommensbergsvägen är mer lämpad för exploatering.

AH är orolig att fastigheterna på Sigfridsvägen påverkas av sprängningsarbetet som behövs vid byggnation.

AH menar att parkeringen i Varnhemsparken, i änden av Sigfridsvägen, har funnits i flera decennier och används av många boende i punkthusen på berget. Att ta bort parkeringen för de boende i punkthusen är problematiskt då parkeringssituationen i Aspudden redan är ansträngd och med flera hundra nya boende som planeras kring kullen kommer situationen bli ännu värre.

Dnr 119 - Brf Bergman Aspudden.

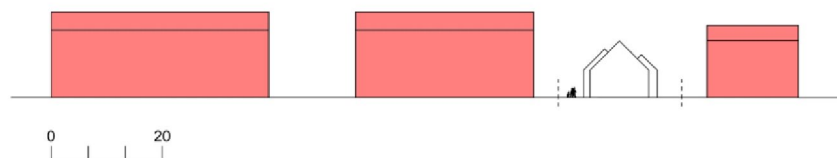
Brf Bergman, fastighet Sothönan 14, är överlag positiva till en förtätning av området, och konstaterar att deras förening är ett resultat av den småskaliga förtätning som skett under de senaste åren. De ser emellertid att förslaget innehåller allvarliga brister med så pass negativa konsekvenser för boende och områdets karaktär, att de omöjligen kan ställa sig positiva till förslaget utan justeringar.

Brf Berman konstaterar att planerna för den nya bebyggelsen inte ingår som ett utpekat område i program för Aspudden och Midsommarkransen och att förslaget strider mot programmets redovisade stadsbyggnadsprinciper.

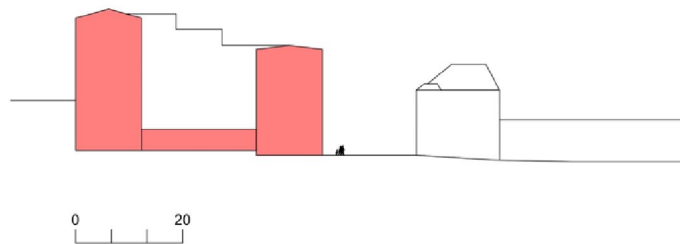
För att minska de negativa konsekvenserna för de boende i området, och områdets karaktär, ser föreningen att följande brister behöver hanteras.

Höjd på hus - Brf Bergman uttrycker oro för att föreslagen byggnadshöjd kraftigt skulle begränsa solljus och utsikt för de boende i föreningen. Detta förvärras ytterligare av att husen planeras så pass nära tomtgränsen vilket endast ger nio meter mellan husväggarna. De anser att tolv meter, så som idag, är ett godtagbart avstånd.

Brf Bergman anser att en godtagbar byggnadshöjd, som tar hänsyn till områdets karaktär och är i linje med programmet för området, bör anpassas till två våningar + inredd vind längs med villabebyggelsen på Olof Skötkonungs väg, och tre våningar + inredd vind vid stenstadsbebyggelsen längs med Erik Segersälls väg. Vidare anser de att höjden på den föreslagna bebyggelsen inte kan motiveras av att byggherrarna eftersträvar ett effektivt utnyttjande av marken.

*Sektion mot sydväst genom anföringsgatan.
BRF Bergmans hus inklämt mellan de nya huskropparna*

Sektion mot öst genom sexvåningshuset vid Schlytersvägen

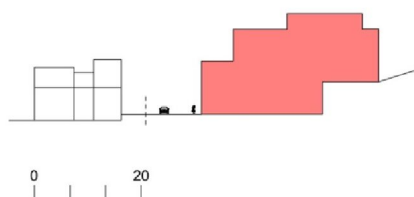
Typ av byggnation - Brf Bergman anser att långa breda lameller tvärs med områdetstopografi strider mot områdets karaktär och bryter siktlinjer mot grönska och parkmark, som ären viktig del av Aspuddens omtyckta särdrag. Kvartersstrukturen och lamellhusen bör brytas upp i mindre volymer för att bättre anpassas till befintlig topografi, lämna yta för grönska och för att skapa siktlinjer genom området. Ett sådant förhållningssätt, menar de, skulle gå i linje med den småskaliga förtätningen av området som redan påbörjats med mindre bostadsrättshus inom de gamla villatomterna.

De är oroliga för att förslaget innebär sämre förutsättningar för den biologiska mångfald som idag finns i området.

Antagande om tillgång till mark - Brf Bergman meddelar att de inte accepterar en förlängning av gångbanan på södra sidan av angoringsgatan, enligt trafikutredningen, om det innebär intrång på föreningens mark.

Västra delen - De anser att den planerade bebyggelsen bör förhålla sig med 4,5 meter mot tomtgräns mot trappan för att skapa godtagbaraförhållanden vid det allmänna stråket.

Norra delen - De anser att byggnaden bör anpassas till två våningar mot angoringsgatan och att den indragna övre delen bör vara högst tre våningar. De anser också att den indragna övre delen av byggnaden, som angränsar till punkthusen längs Sigfridsvägen, inte ska överstiga tre våningar.

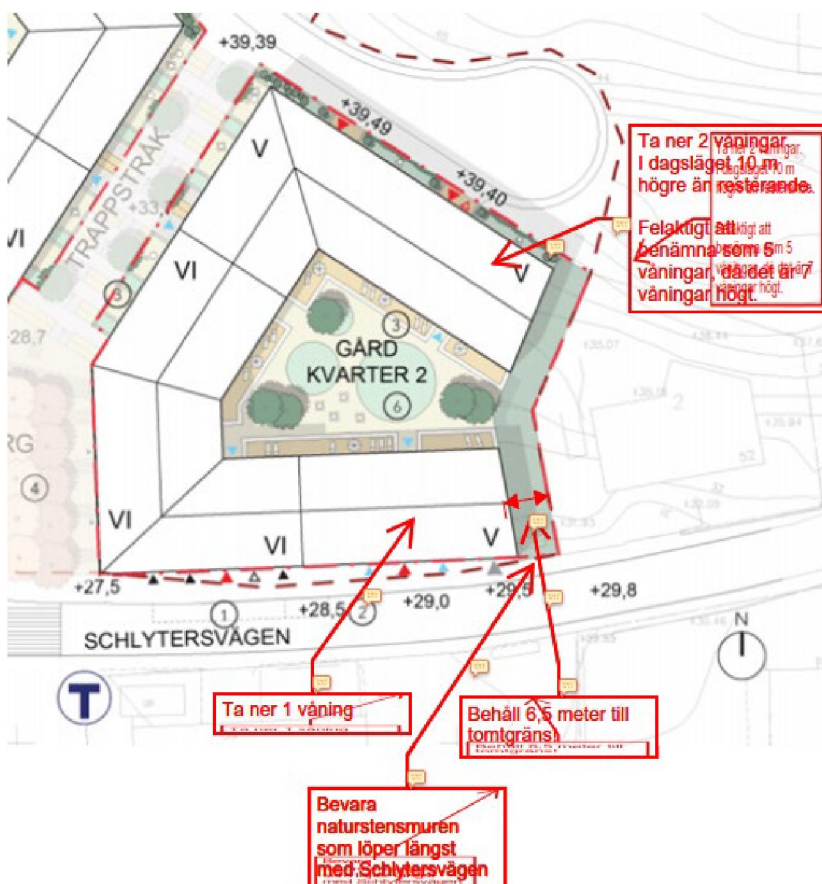

Sektion mot nordväst genom sexvåningshuset vid angoringsgatan

Dnr 122 - Brf Sothönan. Schlytersvägen 52

Brf Sothönan anser att deras fastighet kommer påverkas betydligt av förslaget. Föreningen är framförallt orolig för att insynen blir betydligt större. Men nämner även sämre utsikt och färre soltimmar. Brf Sothönan menar att förändringen av antalet soltimmar även kommer att påverka den växtlighet som finns på fastigheten. Föreningen lämnar förslag på åtgärder för att minska de negativa konsekvenserna. Detta skulle resultera i fler soltimmar och minskad insyn:

- Sänka höjden på husen, en våning på huskropp mot gatan, 2 våningar på huskropp mot Angöringsgatan.
- Flytta huskroppen så den ligger 6,5 meter från vår tomtgräns så som det befintliga huset gör idag. Syftet är att kompensera och bevara grönytor som finns idag
- Alternativt minska bredden på de huskroppar som vetter mot vår fastighet.
- Inga fönster mot öster (på gavlarna). Absolut inga balkonger!

Brf Sothönan noterar att den norra huskroppen närmast deras fastighet, benämns som 5 våningar, men detta är räknat från

Angöringsgatan men 7 våningar räknat från gården och mot föreningen.

Saknar handlingen ”*Undersökning om betydande miljöpåverkan*” tidigare kallad behovsbedömning. Man bör se över helheten hur detta påverkar miljö, materiella värden mm. Detta bygge kommer innebära en negativ påverkan på närboende, särskilt under byggtiden.

Föreningen:

- Frågar hur gårdarna utformas för att få in tillräckligt med solljus för att klara någon typ av vegetation?
- Undrar om de höga hus som planeras tillåter att eken på torget får det solljus som krävs?
- Saknar redovisning av marken där angöringsgatan anläggs i naturvärdesinventeringen och ifrågasätter rimligheten med att en stor mängd berg ska schaktas bort.
- Undrar hur hanteringen av bergmassor kommer att hanteras i genomförandeprocessen.
- Oroas över den ökade mängden boende i Aspudden och undrar över hur Schlytersvägen kommer kunna hantera trafiken? Här finns både Korpens förskola samt inlastningen till Ica som påverkas av ökad trafik. I det PM-Trafik som tagits fram har man tagit fram trafikflöden från 2012, det känns som ej aktuella trafikflöden.
- Vill bevara den Pil samt den vegetation som i dagsläget finns mellan våra byggnader.
- Vill även bevara den naturstensmur som löper längst med Schlytersvägen.
- Undrar vart har man tänkt placera återvinningen, då den ej finns med i nya planen?

Dnr 150 - Boende AB.

AB har full förståelse för att området har potential för förtätning och att Stockholm ser möjligheten att bygga fler bostäder i Aspudden, så länge det ligger i linje med områdets karaktär. AB anser att planförslaget ter sig alltför stort i förhållande till nuvarande bebyggelse, och att skalan på de föreslagna husen bör ses över. Det nya planförslaget överensstämmer inte med program för Aspudden och Midsommarkransen.

Brister i hänsyn till befintlig topografi, terräng och ”hus-i-park” Norra delen - AB anser att förslaget inte tar hänsyn till den topografi som är del av området och undrar varför planen inte hellre kan föreslå byggnation av typ ”hus i park”. Varför inte fortsätta i samma stil som intilliggande område där ungdomsbostäder planeras i punkthus?

Brister i föreslagna byggnadstyper i förhållande till

småhuskaraktär i Västra delen - AB anser att förslaget i Västra delen inte alls är i linje med befintlig karaktär och förespråkar samma typ av småskalig bebyggelse, mindre flerbostadshus/radhus, som tidigare byggts på flera tomter längs Olof Skötkonungs väg. Oroas över att befintliga trädgårdar helt kommer att försvinna samt vilka konsekvenser det får för områdets trivsel. AB noterar även att byggnaden ligger nära trappan, vilket troligen kommer att skapa en mörk och otrygg väg.

Brister i kvarterstruktur Centrala delen - AB menar att kvarteren ser alltför stora ut i förhållande till närliggande bebyggelse och miljö.

Byggnadsvolymer, byggnadshöjd, storlek på gårdar och gaturum, ljusförhållanden och de "publika platser" de påstås skapa – verkar ogenomtänkt varför AB anser att staden bör se över förslaget. Gestaltningmässigt försöker husen likna de äldre flerbostadshus som finns i kvarteret, men då de två nya kvarteren är mycket större blir resultatet oharmoniskt i alla fall menar AB. Är orolig för att området kommer att mista charm och attraktivitet om dessa två kolosser uppförs enligt förslag.

Brister i "publikt torg" – AB undrar vem som ansvarar för de publika delarna när planen känns driven av byggherreintressen. Oroas över att föreslagna gårdsrum och torg, kommer kunna innebära än fler otrygga platser, då de inte skapar liv och rörelse utan snarare tomma ytor, mörka prång och möjliga smitvägar mellan centrum och ny angöringsgata. Orolig att eken inte klarar av byggtiden.

Trafikförhållanden? - Oroas över trafiksäkerheten för barn under byggtiden då tung trafik kommer att belasta vägarna. Oroas även för olägenheter såsom buller och damm under byggtiden. Menar att trafiken kommer att öka mycket än idag och att parkeringsbehoven kommer att öka avsevärt med föreslagen bebyggelse. Anser att garageinfart mot Erik Segersälls väg är en trafikfara och undrar hur planerna ser ut för att säkerställa kvalitet i området överlag vad gäller parkering, trafik och sönderkörda vägar p g a byggtrafik?

Miljöaspekter och klimathänsyn? - Boende anser att noll hänsyn verkar tas till befintlig terräng och att stora sprängarbeten kommer att krävas, med geologiska konsekvenser, även vad gäller bergvärme i intilliggande hus, vattenavrinning, fukt, etc.

Anser att förslaget innebär stora negativa konsekvenser miljömässigt för hela Aspudden då många befintliga träd tas ned,

trädgårdar förvandlas till hårdgjorda ytor. Konsekvenser som minskad biologisk mångfald, färre ”fria ytor” för lek, mindre ljus o.s.v. Önskar att Stockholms stad, särskilt nu, när Agenda 2030 och klimatmålen är ytterst aktuella, tar ett större ansvar vad gäller miljöhänsyn och tydligt visar det i sina planförslag för kommande bebyggelse. AB anser att planförslaget tyvärr känns väldigt styrt av byggintressen, och visar på liten vilja från staden att driva ett engagerat arbete för hållbar stadsutveckling.

AB undrar av vad och hur husen är tänkta att byggas samt vilka klimatdeklarationer de kan svara upp till vad gäller långsiktig hållbarhet. Hur visar Stockholms stadsbyggnadskontor på att klimatmål nås och en hållbar stad utvecklas?

Dnr 123 - Boende A & T.

Allmänna miljöaspekter – A & T anser att det är rimligt att förtätningar sker i Aspudden med tanke på behovet av bostäder. Men de är kritiska till husens volym och våningshöjd som de menar rimmar dåligt med skrivningar om anpassning till befintlig bebyggelse. De anser även att förslaget att inte anpassas till topografin, på ett vis som innebär mindre borttagning av berg. Sprängningar, dålig masshantering och tunga transporter utgör en betydande del av byggsektorns negativa klimatpåverkan. A & T anser att de byggherrar som är ansvariga för de senaste årens exploateringar av villatomter inte har utmärkt sig vad gäller bevarande eller återställande av naturmark, eller för att på annat sätt ha kompenserat för förlorad vegetation.

Hur kommer staden att säkerställa att intentionerna om vegetation och biologisk mångfald förverkligas även på kvartersmark?

Anpassning av trafiken – A & T önskar bättre anpassning till fotgängare och barn i gaturummen och menar att det finns en inofficiell kultur i Aspudden där fotgängare ”tar för sig” av vissa gaturum. Särskilt det tider då många barn och föräldrar rör sig till och från skola och förskola. Planen föreslår lastplatser och garagedfarter som inkräktar på den östra trottoaren. Trafikutredningen föreslår att gatuparkeringen byter sida från den västra till den östra för att styra bilarna till den obrutna trottoaren på den västra sidan.

- Räcker detta för att bryta det nuvarande rörelsemönstret där den östra sidan är den mest använda?
- Varför kan inte hela sträckan av Erik Segersäll väg utformas som en förlängning av ”gågatan” i centrum – en gata för barn som övriga trafikanter får anpassa sig efter?

A & T anser att om fotgängares faktiska och upplevda rörelsefrihet försämras blir skrivningar om att ”skapa aktiva gaturum” bara tomma ord. Nya bostäder innebär fler bilar, även elbilar tar plats. På flera av de stråk som berörs av planerna finns inte plats för mötande fordon.

- Varför kompletteras inte förslagen med mer progressiva lösningar för gatumarkens användande i strävan mot den hållbara stad som övergripande styrdokument framhåller?

Olof Skötkonungs väg, norra delen - Gatan är smal, stora fordon kan inte mötas, med parkerade bilar är det trångt även utan möte.

- Hur är det tänkt att på denna del av Olof Skötkonungs väg klara byggtrafiken med schakt och anläggningar?

Var kommer barnen in? – A & T menar att om barnkonventionens innebörd tas på allvar, bör barns möjlighet att röra sig i sitt närområde tidigt beaktas i all stadsplanering – och betraktas som ett bra verktyg för att främja social hållbarhet.

Dnr 147 - Boende GS.

GS är inte emot en förtätning av Aspudden. Men GS anser att det är av högsta betydelse att de nya byggnaderna passar in i Aspudden som idag utgörs i huvudsak av låg äldre bebyggelse. GS önskar att förslaget utformas med större påverkan från stadsbyggnadskontoret och att det ställs högre krav på byggherrarna, vars ekonomiska marginaler måste vara enorma, vad gäller utformning.

GS önskar en utformning som är betydligt mer grön! Behovet av grönområden kommer ju att öka ej minska.

Oroas över ökad trafik och risk för olyckor, särskilt på Olof Skötkonungs väg, och ser med tillförsikt fram emot ett reviderat förslag från staden.

Dnr 146 - Boende HA. Heikki Asplund, Erik Segersälls väg 9, 126 50 Hägersten

HA anser att höjden på husen längs Erik Segersälls väg är för höga, de bör inte vara högre än de befintliga hus som finns på andra sidan Erik Segersäll väg. Föreslår att föreslagna hus flyttas norrut så att Erik Segersälls väg kan breddas och ge plats för bredare trottoarer samt eventuellt en cykelbana. Det ger också möjlighet att behålla de parkeringsplatserna.

Dnr 121 - Boende IL. , Sigfridsvägen 17, 126 50 Hägersten

IL anser att det är en hel del grönområden som tas i anspråk och undrar hur staden tänker när KLIMATET gör att temperaturen har börjat att öka?

Anser att det inte är acceptabelt att nybyggnationerna blir 5-6 våningar och menar att det kommer att sticka ut och förstöra med insyn och förstörd utsikt för boende uppe på berget. Viktigt är också att bostäderna som ska byggas smälter in i nuvarande bebyggelse och får inte byggas högre än 3-4 våningar.

Undrar hur infrastrukturen ska fungera med ca 500 nya lägenheter i närområdet inkl. Blommensbergsvägen?

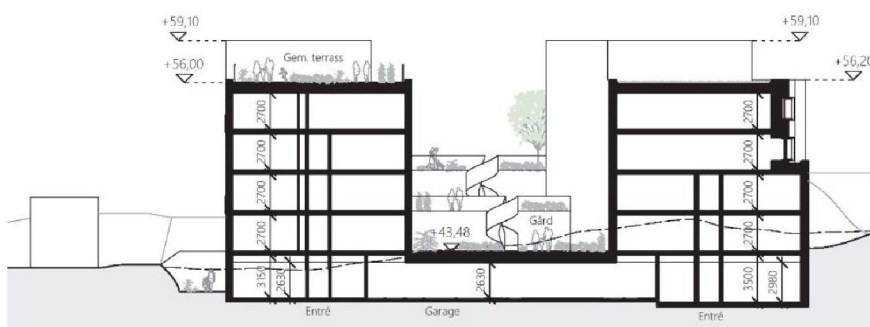
Upplyser om att det växer det Liljekonvaljer på grönområdet vid korsningen Sigfridsvägen/Schlytersvägen där det ska byggas ungdomsbostäder där. I Stockholms län är Liljekonvaljer fridlysta för uppgrävning. Gäller det inte Stockholms stad?

Dnr 132 - Boende J & C,

J & C anser att förslaget strider mot program för Aspudden och Midsommarkransen och de tre vägledande principer, småskalighet, Grönt och Varierat.

- Att beskriva exploateringen som *småskalig* är att göra kraftigt våld på vad som är den gängse uppfattningen om innebörden av detta ord.
- Befintliga exploateringar av villatomter, den föreslagna detaljplaneändringen, och närliggande exploateringar (2019-05855, 2019-05858, 2015-17932) reducerar kraftigt parkmarken i närområdet. Genom att tillåta bebyggelse ända fram till tomtgräns utraderas den nuvarande naturliga grönskan, och planteringen av några dussin träd i rabatter ersätter en mycket liten del av detta.
- Principen om varierat byggnadssätt ger utrymme för att gestalta områdena med en egen profil, men detta ställer också krav på att områden anpassas för att passa ihop med befintlig bebyggelse.

Byggnadshöjd och proportioner – J & C anser att all föreslagen bebyggelse är oproportionerligt stor och ger känslan av att byggherrarna inte skyr några medel för att få in fler lägenheter på bekostnad av områdets charm och småstadskänsla. Byggnadshöjden bör regleras i förhållande till övrig bebyggelse i Aspuddens centrum. Att ny byggnadshöjd överstiger äldre är rimligt men bör begränsas till motsvarande ett våningsplan med hänsyn tagen till skillnader i markhöjd. Nedanstående bild, hämtad ur Illustrationsbilagan, visar husen och dess närmsta granne. Om det varit arkitektens ambition att vara hänsynsfull mot skalorna i området får man onekligen konstatera att misslyckandet är omfattande menar J & C.

Då exploateringen sker på högt belägen parkmark och i direkt anslutning till villor bör den Norra delen exploateras betydligt varsammare. En rimlig övergång till befintligt villaområde är istället att exploatera området med radhusliknande bebyggelse anser J & C. Detta gäller även bebyggelsen i Västra delen. Här kan byggnader i motsvarande höjd som kvarteret Gärdsmynen medges mot Erik Segersälls väg och radhus anläggas högst upp mot Olof Skötkonungs väg.

J & C konstaterar att det pågår flera byggnadsplaner i Aspudden samt exploatering inom samtliga kvarvarande villakvarter genom en ytterst liberal tolkning av en 100-årig stadsplan. J & C är kritiska till de småskaliga entreprenörerna såsom The Other Group som inte, i sina tidigare arbeten i området, visat någon särskild hänsyn till grönområden. De noterar att de ekar som tills nyligen vuxit på villatomterna, är borta.

Trafik, parkeringsnorm - J & C anser att parkeringstalen i förslaget är för låga och menar att nybyggnation av bostadsrätter attraherar företrädesvis köpstarka hushåll med resemonster som sträcker sig långt bortom tunnelbanans utbredning. De oroas över ökad trafik, sämre framkomlighet och ökat tryck på parkeringsplatser till följd av glädjekalkyler för parkeringstal, stort antal planerade lägenheter totalt i Aspudden samt ökat antal hemleveranser. J & C exemplifierar situationen med en bild från Olof Skötkonungs väg där bredden inte tillåter möte där parkerade bilar står. Vid nyttjande av tillåten parkering kommer möten kräva att trafikanter backar till lämplig mötesplats. Situationen är också applicerbar för Nydalavägen, Rimbertsvägen och delar av Schlytersvägen.

Sophämtning 14 januari 2021 på Olof Skötkonungs väg med en bil parkerad på höger sida.

Markerade delar där möten redan idag inte är möjliga vid parkering.

En rimlig åtgärd, menar J & C, vore att beräkna utfall av parkeringstal för de exploateringar som redan genomförs av nu berörda bolag inom kvarteren Sothönan och Grågåsen och anpassa antalet parkeringsplatser i fastigheterna. Signifikanta avvikelser från det utfallet bör motiverat tydligt.

Förslaget visar en breddning av trottoarer på Erik Segersälls väg, vilket är lovvärt. Men staden bör tydliggöra vilka åtgärder som kommer att genomföras för att säkra trafiksituationen på Olof Skötkonungs väg samt övriga ovan nämnda vägar – för bilister, cyklister och fotgängare.

J & C menar att trappan vid Västra delen kan bli väldigt mörk då den föreslagna byggnationen går ända fram till tomtgräns och föreslår att byggnaden förläggs en bit in på tomten.

Helhetsbilden av stadsdelens utveckling – Slutligen åligger det staden att klargöra hur pågående projekt ska samverka för att

utveckla Aspudden. Under en längre tid har staden tillåtit berörda byggbolag att enskilt exploatera villatomter genom att utnyttja otydligheter i gällande ålderstigna stadsplan. Detta har lett till uppköp och planerat förfall av tomter som gränsar till Aspuddens centrum. Genom planerade projekt i området beskär staden det område som tidigare reserverats för småskalig bebyggelse och reducerar kraftigt parkmarken som bäddat in området i grönska.

J & C anser att staden har ett ansvar att tydliggöra långsiktiga villkor för stadsutvecklingen för de boende i området för att inte upprepa samma mönster, där privata byggare köper upp delar av Aspudden för att låta det förfalla i spekulation om ändrade detaljplaner. Nuvarande exploatering med detaljplanering av mycket små områden gör det svårt för boende att förutse stadens intentioner och planera sitt långsiktiga boende. Med den mängd av tillskott av nya bostäder som idag planeras finns dessutom ett tydligt behov att staden säkerställer att tillgång till kommunal service i form av skola, förskola, etc. är korrekt dimensionerad, tillskott till detta syns inte till i pågående exploateringsplaner.

Dnr 135 - Brf Aspudden Longhorn.

Förslaget tar ingen hänsyn till befintlig bebyggelse och kulturhistoriska värden - Rivandet av befintlig bebyggelse, mängden sprängning som planeras samt storleken på de nya fastigheterna kommer avsevärt ändra både stadsbilden samt topografin i området menar föreningen. Planförslaget bör omarbetas likt Sothönan 11 och Sothönan 2, dvs flertalet mindre fastigheter som inte påverkar stadsbilden lika mycket.

Höga risker i nu presenterad planbeskrivning – Föreningen menar att den planerade kräver en mycket hög finansiering och innebär en stor risk ifall något oförutsett inträffar under uppförandet av byggnaderna. Föreningen ser en uppenbar risk att det mitt i Aspuddens hjärta, kommer att stå två stora och halvfärdiga fasader i flera år, för att staden givit tillstånd till relativt oerfarna fastighetsbolag att ge sig på ett så pass omfattande fastighetsprojekt.

Slutsats – Föreningen anser att förslaget bör omarbetas för att istället avse ett antal mindre fastigheter på avsett område. I syfte att minska påverkan på stadsbilden samt minska risken för lång byggprocess till följd av finansieringsproblem.

Dnr 201 - Boende MK, Maria Kappel, Sigfridsvägen 15, 126 50 Hägersten

MK anser att Varnhemsparken inte ska exploateras och avyttras av staden för detta bygge. En avyttring skulle innebära att halva

Varnhemsparken försvinner till nybyggnation. Det strider mot stadens antagna Program för Aspudden och Midsommarkransen.

Att avyttra hälften av parken är inte lämpligt med avseende på Aspuddens karaktär, boendes tillgång till natur samt ur kulturmiljösynpunkt. MK noterar i Kulturmiljöutredningen från 2012 att parken är en typisk 50-talspark och omnämns som "*av stort värde*". Anser att parken bör bevaras då Aspudden idag har samma nivå av grönområdes-täthet som innerstaden och därmed inte kan förtätas genom att ta bort parkområde. MK föreslår istället att Varnhemsparken bevaras, sköts om bättre av staden och tillgängliggörs för de boende.

MK hänvisar till program för Aspudden och Midsommarkransen där inga hus planerades i området samt till Start PM där 100 bostadsrätter inom kvarteret Sothönan föreslogs. MK menar att förslaget är ett alldeles för stort byggområde jämfört med den utvecklingsplan som fanns i programmet. MK menar vidare att det inte gjorts någon naturvärdesinventering för aktuellt område av Varnhemsparken som ska bebyggas.

MK hänvisar till den landskapsanalys (2012) där det förespråkas att punkthusen på höjden, inte ska skymmas utan utgöra fondmotiv. MK menar att de nya husen som föreslås byggas är så pass stora och höga att de tar bort detta fondmotiv och skymmer punkthusen.

MK uttrycker oro för minskad utsikt, ökad insyn och sämre ljusinsläpp. Menar att Norra delen av förslaget förstör karaktären i området samt att den karaktäristiska att siluetten förstörs då naturmarken försvinner.

MK som är starkt kritisk till att grönområdet bebyggs är även orolig för en lång tids olägenhet för boende när det gäller buller när berget ska sprängas bort. Stor risk finns också för att befintliga husgrunder kommer att skadas vid det omfattande sprängarbetet som krävs. Utöver det har Sigfridsvägen 15 bergvärme som kan komma att påverkas.

MK anser att de planerade husen avviker avsevärt från husens höjd i Aspudden. De tilltänkta husen står också på högre höjd än centrums marknivå, vilket får dem att upplevas som ännu högre. MK menar att de nya husen kommer att upplevas som en hög massiv vägg som skymmer ljuset på torget, samt för intilliggande hus. De behöver därför vara avsevärt lägre, max 4 vån höga. De nya husen bör ha rödfärgade tak, helst i tegel, för att smälta in i Aspudden, anser MK.

Platta tak som föreslås i Norra och Västra delarna är inte att följa Aspuddens karaktär i utformningen av husen.

MK önskar att det byggdes fristående mindre och lägre hus, med röda brutna tak, en bit indraget från trottoaren i äldre stil som smälter in med den äldre bebyggelse som finns runt centrum. MK hänvisar till ett hus som Familjebostäder har byggt i Midsommarkransen, bild nedan, fast med max 4 våningar. Mellan dessa fristående hus skulle fortfarande en trappa upp till Varnhemsparken kunna byggas för att tillgängliggöra området för boende.

Dnr 133 - Boende M & L, Maria Raymondsdotter och Lee Worton, Olof Skötkonungs väg 23, 126 50 Hägersten

Områdets karaktär – M & L anser att förslaget är ett så stort grepp på områdets karaktär att det förändrar själva kärnan av det som är Aspudden. Nybyggnation på de gamla villatomterna bör ske i linje med Stockholms stads program för Aspudden och Midsommarkransen och byggnadshöjder och exploateringsstal ska anpassas till områdets karaktär och utveckling. De anser att nuvarande förslag inte alls följer detta program.

Trafiksituation – M & L oroas över ökad trafik på områdets små gator som redan idag är fulla med parkerade bilar. I det nya förslaget kommer Olof Skötkonungs väg inte förbli återvändsgata utan det ska skapas en genomfart, vilket sammantaget med det stora antalet nya bostäder skulle innebära en betydlig ökning av biltrafik på gatan.

Framtidens varmare klimat – M & L anser att naturmarken i Norra delen inte bör bebyggas och menar att det är viktigt att behålla viss grönska, mellanrum där det kan svalka och där större mängder nederbörd naturligt hinner rinna undan. M & L menar att de redan idag har problem med översvämmade brunnar vid kraftigt nedfall. Naturmarken bidrar till att skapa ett grönare samhälle som ger ökad trivsel, skydd mot värmeböljor och fungerar även som en översvämningsyta där stora regnmängder kan rinna undan i samband med kraftiga skyfall.

M & L föreslår följande hanteras i syfte att minska de negativa konsekvenserna för områdets karaktär, för de boende i området och för alla de som älskar och besöker Aspudden:

- *Höjd på hus* - En rimlig byggnadshöjd med hänsyn till villaområdets karaktär bör vara två våningar + inredd vind längs med Olof Skötkonungs väg, och tre våningar + inredd vind längs med Erik Segersälls väg. Småskalighet är en viktig del av Aspuddens identitet, de planerade byggnaderna är inte småskaliga.
- *Västra delen* - Den huskropp som nu planeras bredvid den befintliga allmänna trappan är gigantisk i höjd och bredd, trappan blir inklämd och kommer att ligga i skugga, utsikten genom kvarteret blockeras, även här saknas förståelse för den mänskliga skalan i stadsplaneringen.
- *Typ av byggnation* - Den föreslagna kvartersstrukturen bör brytas upp i mindre volymer för att anpassas till området, integrerat med bevarad mark och grönska och med möjlighet till sikt genom området. Ett förhållningssätt i linje med den småskaliga förtätning av området som redan påbörjats med mindre flerbostadshus förespråkas.

Dnr 199 - Boende M & C,

M & C anser att förslaget ligger långt ifrån det program från 2013 som Stockholms stad tagit fram som utgångspunkt för Aspuddens fortsatta utveckling. I programmet anges tydligt att området ska utvecklas på ett varsamt sätt och med hänsyn tagen till befintlig bebyggelse, innefattande områdets karaktär och byggnadshöjder. Med anledning av den stora avvikelser undrar M & C vad Stockholms stads vision för Aspudden egentligen är?

För hög bygghöjd – M & C anser att bygghöjden för den nya detaljplanen väsentligt överstiger omkringliggande befintliga byggnader och att det står i direkt strid med stadens rekommendationer i program för Aspudden och Midsommarkransen.

Radikal reducering av grönska – M & C anser att förslaget radikalt kommer att reducera den grönska som frodas i de gamla villatomterna och som utgör en avstressande kuliss i det annars stenbelagda centrumet. De menar att Aspudden redan är hårt ansatt av förtätning på grönområdenas bekostnad. Hänvisar till Boverkets skrift ”Låt staden grönska”. Där understryks det centrala med att utveckla stadsmiljöer utan att ge avkall på grönska, en s.k. strategisk investering för att skapa en attraktivare plats för boende och besökare. Mot bakgrund av detta önskar M & C ett förslag med mer uppbruten karaktär bestående av mindre flerbostadshus/radhus. Likt det som redan byggts på ett flertal tomter i området vilket skulle ge en mer naturlig anpassning till området.

Anpassning till omkringliggande miljö - Att beakta omkringliggande miljö som utgångspunkt för att anpassa tillkommande ny bebyggelse har varit ett centralt tema i Stockholms översiktsplan. Detta har även varit en fråga som Stadsbyggnadskontoret vid samtliga byggnadsprojekt i Aspuddens villakvarter, sedan 2009, varit känslig för och i dialog med boende lyckats styra väl. M & C anser att karaktär och skala på föreslagna fastigheter är alltför avvikande i förhållande till intilliggande kvarter och hus. Västra och Norra delarna gränsar till ett område som domineras av villor och parhus och samtliga av dessa är uppförda med sadeltak. M & C anser att takterrasserna enligt förslaget är alltför kontrasterande och att större hänsyn ska tas till områdets karaktär av villor/parhus med sadeltak. Karaktären för den Centrala delen har försökt ta intryck av omgivande befintliga byggnader, vilket är en god intention. Storleken av kvarteret och det faktum att det planeras byggas på kuperad mark, som historiskt sett varit ämnad åt småhus, alternativt punkthus, gör dock att förslaget inte kan ses som ett hållbart alternativ för Aspuddens framtida uttryck.

Tillträde, säkerhet och räddningsvägar – M & C undrar hur biltrafiken på Olof Skötkonungs väg kommer att hanteras, dels under planerad byggnation, dels för framtiden? M & C menar att tillträde och framkomlighet på Olof Skötkonungs väg måste säkras för räddningsfordon om ytterligare bebyggelse tillförs området. M & C menar att en säkerhetsanalys av tillgängligheten för räddningsfordon helt saknas i trafikutredningen.

Dnr 138 - Boende NB.

NB har inga invändningar mot att det byggs lägenheter vid Aspuddens Centrum, men anser att det finns flera skäl att bygga mindre hus och färre lägenheter, och den redovisade trafiksituationen är ett av dem.

NB motsätter sig skrivelsen, i PM Trafik, att parkeringen i Varnhemsparken skulle vara anlagd utan tillåtelse. Parkeringen övertogs av Stockholms hem i samband med ombildningen av bostadsrätter på Sigfridsvägen. En skylt som hänvisar till Stockholms stads parkering vid slutet av Sigfridsvägen innebär att staden rimligen haft kännedom om samt godkänt parkeringen resonerar NB.

Parkering - NB ifrågasätter att det endast är fem parkeringsplatser som försvinner dagtid utan att det är betydligt fler. NB undrar hur behovet av tillgång till parkeringsplats tillgodoses vid denna minskning?

NB bedömer, utifrån texterna i planbeskrivningen, att det finns ett underskott av cirka 32 parkeringsplatser på kvartersmark som ska kompenseras med mobilitetsåtgärder. NB efterfrågar vilken typ av mobilitetsåtgärder som planeras för att uppfylla kraven samt om mobilitetsåtgärderna även kommer de redan boende i området till del? NB menar att bristen på parkeringsplatser på allmän och planerad kvartersmark uppgår till cirka 50-60 bilar och frågar hur detta ska lösas.

Kollektivtrafik – NB upplyser om att Aspuddens tunnelbana endast har en uppgång och att det är en riskfaktor vid eventuell brand, rök eller gasutveckling. Nu planeras för ytterligare cirka 390 lägenheter i närområdet. NB frågar om det är försvarbart ur säkerhets- och trängselsynpunkt?

Dnr 200 - Boende RJ. Renée Johansson, Schlytersvägen 52, 126 50 Hägersten

RJ oroas över att det östra kvarteret, vid Schlytersvägen, kommer att orsaka stora olägenheter i form av insyn och färre soltimmar. RJ önskar att bredden på huskropparna halveras, så att öppningen mot den nyblivna innergården blir större. Likaså önskar RJ att höjden på huskroppen mot gatan sänks med en våning och huskroppen mot berget sänks med två våningar.

Dnr 208 - Boende MP. Maria Pihlsgård, Olof Skötkonungs väg 18, 126 50 Hägersten

MP är starkt kritisk till förslaget i den Norra delen och anger flera skäl till att den inte ska uppföras. Ett av skälen är att föreslagen

bebyggelse i Norra delen, men även Västra delen, medför mycket stor negativ påverkan på fastigheten Tärnan 8 och på annan kringliggande bebyggelse när det gäller solljus, insyn och utsikt. Mp bedömer att planförslaget i sin nuvarande utformning inte överensstämmande med översiktsplanen, att avvägning mellan enskilda intressen och allmänna intressen inte är rätt balanserad och att detta även gäller för avvägning mellan olika allmänna intressen. Utöver de enskilda intressen som gäller för MP och andra kringboende är hans största invändning att barn- och ungdomsperspektivet ej tillräckligt har beaktats. Som fastighetsägare anser MP, med hänsyn till läget på fastigheten, den nuvarande detaljplanen och de relativt nyuppförda och av staden bygglovsbeviljade byggnaderna inom villaområdet, att han ej kan anses ha haft anledning att förvänta sig att ny bebyggelse skulle medföra dessa olägenheter. Av dessa skäl anser han att föreliggande planförslag strider mot 2 kap. 9 § PBL. MP föreslår att:

- Norra delen av planområdet bör utgå
- Den föreslagna angöringsgatan bör ej anläggas.
- Plan för byggnaden inom Västra delen av planområdet bör omarbetas så att byggnadens storlek, form och utformning blir bättre anpassad till omgivande bebyggelse.
- Säkerställ att den stora eken har vattenförsörjning även vid tillfälle av längre torrperioder.

Grönområdet - MP är starkt kritisk till förslaget i den Norra delen och lämnar ett flertal argument till varför området inte bör bebyggas. MP menar att grönområdet är en liten oas av grönska mitt i den stadsnära bebyggelsen där det finns ett flertal djurarter. MP saknar en beskrivning av hur området används i nuläget. I planbeskrivningen redovisas att området upplevs privat och MP undrar vems upplevelse det är som åsyftas? MP som bostadsägare i området menar att grönområdet används tämligen flitigt av barn och yngre ungdomar för lek, kojbyggnad, pulkaåkning mm. Ett litet område med otuktad skog är en skattkammare för våra stadsbarn menar MP. Att ta bort detta område samtidigt som antalet boende i området ökar vore oklokt och ligger ej i linje med barn- och ungdomsperspektivet som betonas i stadens översiktsplan. MP betraktar grusvägen, förlängningen av Olof Skötkonungs väg, som gångväg och menar att de boende i området använder den som detta. Om grusvägen omvandlas till en gata avsedd för biltrafik så försvinner platsen som möjliggör för grannar att smalas för kräftskiva o dylikt. Någon realistisk alternativ plats finns ej att tillgå varför denna typ av sammankomster sannolikt kommer att utgå resonerar MP. I grönområdet finns uppvuxna ekar och andra lövträd, mångfald av växtarter inklusive en rödlistad vedsvamp, ekticka, vilken noterades särskilt i samband med

naturvärdesinventeringen. I stadens handlingsplan poängteras att biologisk mångfald är en förutsättning för att vi människor ska ha en hög livskvalitet, men också för att det liv på planeten som vi känner till överhuvudtaget ska kunna fortgå; att vi är beroende av att det i staden finns fungerande ekosystem. Avvägningar mellan olika intressen måste göras. Med hänsyn till hur många gröna ytor som kommer försvinna i samband med planerade bebyggelsen inom Centrala och Västra planområdet samt andra delar av Aspudden, hur området nyttjas i nuläge, områdets påtagliga naturvärdet samt de olägenheter som den föreslagna bebyggelsen skulle utgöra för de kringboende så tycker jag det är rimligt att lägga ner tanken att bebygga Norra planområdet och att istället lämna det orört.

Sprängning och schaktning – MP menar att de omfattande schakt- och sprängningsarbeten som kommer att krävas innebär risk för skador på omgivande bebyggelse, omfattande bullerstörningar under byggtiden, samt risk för svårupptäckta och svårvärderade skador på bergslänten som kan leda till risk för bergskred med åtföljande person- och/eller fastighetsskador. Av planförslaget framgår att en riskanalys skall utföras för att kartlägga restriktioner som gäller för sprängningen. Resultat av denna analys bör rimligen inväntas innan eventuellt beslut att föra processen vidare anser MP. Utöver det som finns angivet i planförslaget anser MP att riskanalysen även bör svara på frågan om vilka bullernivåer som boende i omgivningen kommer att utsättas för under byggprocessen. Då området är tätbebyggt oroas MP över att störningarna under byggtiden i form av sprängningar kommer att drabba många. MP finner även en reell oro för hur hundar ska klara så omfattande sprängningar helt nära intill.

MP oroas över de risker som omfattande schakt- och sprängningsarbete medför på kort och medellång sikt och hänvisar till den information som tillhandahålls av Statens geologiska institut (SGI 2018, Säkra bergsslänter, Kunskapsläget och fallstudier, SGI Publikation 44, Statens geotekniska institut, Linköping). Av informationsskriften framgår att omfattande schakt- och sprängningsarbeten innebär ökad risk för skred, och detta även i bergsslänter som annars är att betrakta som stabila. MP lyfter fram ett exempel från skriften som beskriver omständigheterna kring ett allvarligt ras som inträffade i Norge 2008. *"Efter det att bygglov beviljats utfördes sprängningsarbeten, schakt och byggnation. Fyra år efter att bygget hade avslutats inträffade raset, fem människor omkom. Skador i berget som uppkommit till följd av schakt- och sprängningsarbetet medförde att hållfastheten successivt urholkades och till slut att ett omfattande ras utlöstes."*

Enligt SGI är det även för experter svårt att bedöma bergs hållfasthet, det finns en grad av subjektivitet i varje bedömning och i informationsskriften poängteras att svåra bergtekniska bedömningar med stor osäkerhet troligen ger konservativa beräkningar (d v s underskattar riskerna). Från SGI:s informationsskrift - det är flera tydliga generella orsaker till de problem som skapar risk för ras i berg. Några av dessa är:

- *Undersökningar av geologin inför byggnation kan sällan bli så omfattande att alla svaga strukturer beaktats.*
- *Ekonomi inom ett ansvarsområde eller i ett projekt är styrande, vilket kan leda till att design av bergslanter inte prioriteras i tillräcklig utsträckning.*
- *Planområdets storlek kan också sätta rumsliga begränsningar för att kunna genomföra optimala, hållbara lösningar för slanters utformning genom att låta dem följa bergets naturliga strukturer.*

MP menar vidare att de schakt- sprängningsarbeten som krävs för det norra området innebär stora kostnader vilket leder till att bebyggelsen blir kraftigt överdimensionerad för att uppnå kostnadseffektivitet. MP anser att det är ytterligare ett skäl till att området ej bör användas för bebyggelse.

Insyn och utblick – Den nya bebyggelsen kommer att medföra en betydande insyn och bortfall av utblickar menar MP. MP anser att avståndet är för litet mellan ny byggnad och fastigheten Tärnan 8 med tanke på den nya byggandens höjd och utformning. Därtill tillkommer ett flertal utstickande balkonger som krymper avståndet ytterligare. Detta är en orimlig förändring i negativ riktning för min fastighet menar MP.

Sol & skugga - MP efterfrågar tydligare material som visar hur hens fastighet påverkas av skuggningen. Utifrån de översiktliga illustrationer som finns framgår det tydligt att de nya byggnaderna i Norra och Västra delen kommer att påverka fastigheten Tärnan 8 på ett dramatiskt sätt. Från att ha ypperlig solljusbestrålning till ett läge där såväl hus som övrig tomtyta kommer ligga i skugga i stort sett hela dagarna under större delen av året. En oacceptabel förändring anser MP. Studien bör även innefatta en dagsljusstudie. Förhållanden före och efter nybyggnation bör redovisas och åtminstone fyra utspridda och för året representativa datum bör redovisas och vid varje datum åtminstone fyra klockslag per dag.

Den stora eken - Mycket förtjänstfullt har staden varit noga med att den stora eken som finns i planområdets södra del, mot Erik Segersälls väg, ska bevaras. MP anser att den eventuella stödbevattning av eken som kan komma att behövas vid

torrperioder inte låter som ett realistiskt alternativ. MP menar vidare att detta innebär risk att eken kommer vara död inom ett par år efter avslutad byggprocess. Klimatförändringar är en realitet. Extremväder med såväl långa torrperioder som omfattande skyfall är att räkna med och något som måste tas med i beräkningen.

Dnr 164 - Brf Gärdsmygen 207 genom ÅB och AO samt 32 namnunderskrifter.

Allmänt - Föreningen är inte negativa till byggnation, men anser att de planerade bostäderna inte är anpassade vare sig till Aspuddens övriga bebyggelse när det gäller storlek och utförande eller dess förhållande till platsens historia. Den planerade byggnationen i kvarteret Sothönan m fl kommer att få en stor påverkan för boende i området. I området är även fler byggnationer planerade (dnr 2015-17932 & 2019-05858) vilket sammantaget kommer att påverka boendemiljön ansenligt och den kumulativa effekten får anses vara stor. Vi vill lyfta ett antal punkter som vi inte anser är tillräckligt förankrade i lokalsamhället. Föreningen anser inte heller att de analyser som gjorts gällande buller, siktlinjer, ljus, trängsel, skolor och förskolor etc. är tillräckliga.

Kulturmiljö med mera – I översiktsplanen beskrivs Aspudden som ett område med stora stadsutvecklingsmöjligheter. Under kapitlet Kulturmiljö i en växande stad står följande: ”Att väva samman ny bebyggelse med befintliga värden är angeläget i stadsbyggandet. Nya tillägg i stadsväven ska uttrycka ett medvetet förhållningssätt till kulturmiljöns värden.”

I samband med framtagande av närliggande detaljplan, ungdomsbostäder vid korsningen Schlytersvägen – Sigfridsvägen, genomfördes en kulturmiljöanalys. Föreningen menar att samma slutsats och förhållningssätt till nybyggnation som beskrivs i kulturmiljöanalysen för angränsande område, även ska gälla för aktuell detaljplan.

Föreningen konstaterar att bostadskvarteren i direkt anslutning till planområdet är gulmarkerade i Stockholms stadsmuseums kulturhistoriska klassificering. Planområdet gränsar även direkt till område som av stadsmuseet klassificerats som Kulturhistoriskt värdefull miljö. I dessa områden behöver särskild uppmärksamhet ägnas åt kulturhistoriska värden. Stockholms stadsmuseums klassificering är inte juridiskt bindande men den bör ses som starkt vägledande vid bedömning av en byggnads kulturhistoriska värde.

Föreningen anser att byggnaderna är mycket omfattande i storlek och befärad att de kommer att uppfattas som en mur istället för den småhusbebyggda sluttning som man nu möter när man kommer upp

från tunnelbanan. De oroas över att områdets kulturhistoriska värden och kulturhistoriska läsbarhet kommer att försvinna. Föreningen hänvisar till en rapport från Riksantikvarieämbetet ”Kulturvärden försvinner i byggprocessen (2018)” där slutsatsen är att det finns stora brister i hur kulturvärden uppmärksammas och hanteras och att en konsekvens är att kulturvärden riskerar att gå förlorade. Föreningen bekymrar sig även för buller, föroreningar av olika slag samt trängsel och framkomlighet på gatorna med tanke på den omfattande förtätning som föreslås.

Föreningen hänvisar även till ett av Sveriges miljömål som är ”God bebyggd miljö”: *Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas* (Föreningens fetstil). Föreningen nämner ett nyligen uppfört flerbostadshus i kvarteret som de menar inte smält in i omgivningen.

Synpunkter på planförslaget:

- Husen bör inte vara högre än tre våningar för att smälta in i stadsväven. För att undvika att centrumet känns instängt behövs luftutrymme och ljusinsläpp. Den största delen av Aspuddens bebyggelse är trevåningshus eller villor. Vilket bidrar till en trivsamt småstadskaraktär och utgör en del av områdets kulturhistoriska läsbarhet. Det vore ett misstag att bygga bort den karaktär som är så uppskattad av både boende och besökare.
- För att det inte ska bli mörkt och trångt bör byggnaderna flyttas in från trottoarerna. Det skulle också göra att vyn blir mer harmonisk och att det finns större möjligheter att plantera träd (se nedan) vilket är viktigt för luftmiljön längs gator med högre huskroppar på varje sida.
- För att kompensera för villatomternas grönska bör nya planteringar finnas ut mot gatorna. Detta saknas helt i förslaget. Den trädplantering som finns på den lilla gågatan i själva centrum, längs Lilla Aspudsvägen, är ett bra exempel på hur man kan göra. Den ek som nämns i detaljplanen är inte nog för att skapa en grön och trivsamt omgivning.
- Både Schlytersvägen och Erik Segersälls väg är högt trafikerade och redan nu är det trång och bullersört då ljud studsar mellan husväggarna. Ska det dessutom vara butikslokaler i bottenplan, så blir det än viktigare att

- passagen ska fungera och inte bli en trång, instängd och ljudförorenad plats med dålig luft.
- Föreningen anser att de planerade husen blir väldigt dominanta. Ett centrum sätter stor prägel på en stadsdel. Ett centrum är som hallen i ett hem. Hur man tas emot, känner sig välkommen. Det centrum som det aktuella planförslaget visar för Aspudden, raderar nuvarande karaktär och vi riskerar att få ett anonymiserat centrum, med huskroppar som murar. Aspuddens centrum får ett utseende som liknar Liljeholmens, Axelsbergs och Örnbergs centrum, platser som ingen förknippar med välkomnande och trygg atmosfär. Om projektet genomförs riskeras mycket av det som gör att Aspudden idag anses som en av de mest attraktiva förorterna. Detta förslag främjar inte trygghet eller hållbarhet.
 - Förtätning behöver inte vara dåligt, det finns exempel från området som ändå får anses vara lyckade. Vi ifrågasätter dock den enorma förändring som denna byggnation tillsammans med övriga planerade projekt kommer att innebära. Från det småskaliga och grönskande, till stora, monumentala huskroppar.

Föreningen eftersöker planer som bättre tar hänsyn till nuvarande miljöer. De eftersöker nytänkande och inspirerande arkitektur som till och med skulle kunna lyfta områdets karaktär och omgivning och de eftersöker en bättre kommunikation från Stockholms stad och en större delaktighet.

Föreningen avslutar med ett citat från Sofia Nerbrand, ledarskribent, DN (12/1 2021): *”Vad som byggs nu får betydelse för trivsel och funktion i staden under lång tid framöver. Fasader och färgsättning spelar roll, inte bara antalet nya bostäder, vilket brukar vara vad politiker fokuserar på. Skönhet är, liksom miljöhänsyn och tillgänglighet, ett viktigt värde. Människan är en estetisk varelse, vars välbefinnande påverkas av hur omgivningen ser ut.”*

Övriga, ej sakägare

Dnr 83 - Boende AA.

AA anser att husen måste mjukas upp, få mer färg, burspråk och varierande takhöjder. Att få in Aspuddens karaktär som tex husen på Sigfridsgatan som byggdes på 80talet men passar utmärkt in i sekelskiftes-estetiken.

Dnr 67 - Boende CN.

CN anser att det är jättebra att man bygger i området och att centrum fräschas upp. Människor måste ha någonstans att bo och bra att centrum blir större. CN tycker det är trist att inte huset byggs i gammal sekelskiftes stil, då Aspudden tillhör en av de första närförorterna till Stockholms innerstad. Tråkiga och rent av fula hus. Bevisligen går det att bygga i gammal stil, vilket skulle ge och bevara områdets karaktär

Dnr 69 - Boende CS.

CS anser att det är ett utmärkt förslag att bygga vidare på Aspuddens stadskvaliteter utifrån att man tar tillvara tanken från när stadsdelen uppfördes efter förra sekelskiftet. Man bygger i tydligt sammanhängande kvartersstruktur som samspelar med byggnadstradition i omgivande kvarter. Ett stort plus för den intima platsbildningen med det kringbyggda torget, som bidrar till social mötesplats för lokala samt utifrån besökande. Man skapar ett ”rum” i stadsväven, som bidrar till trygghet, interaktion mellan människor. Ett mycket fint projekt.

Dnr 76 - Boende EWR.

EWR är enig med att staden ska utvecklas och att fler bostäder behöver byggas men reagerar mot de planer som ligger för kvarteret Sothönan. EWR anser inte att husen passar in i Aspuddens historiska och väl skötta miljö som Stockholms första förort. Övriga hus har i regel 3 våningar omkring och dessa består av 6 våningar även om den översta är infälld för att döljas. EWG föreslår istället att bygga i stigande form uppför berget så att det inte blir en tjock hög vägg av husfasad längs Erik Segersälls gata.

EWG anser att denna koloss skulle passat bättre några kvarter längre bort där man bl.a. byggt nya hus på Blommenbergsvägen. EWG saknar bilder för hur det kommer se ut som helhet utöver den väldigt insmickrande bilden precis vis Aspuddens torg med körsbärsträd i blom och en bistro

Dnr 70 - Boende JG.

JG önskar både hyresrätter och bostadsrätter, för att värna om valmöjligheterna av bostadsform i området (och Stockholm i stort).

Dnr 72, 194 - Boende KO.

KO tycker det är härligt med ett utökat centrum i Aspudden. KO betonar att det verkligen behövs större lägenheter i Aspudden. KO föreslår följande:

1. Bygg stora lägenheter. Många barnfamiljer bor trångt i Aspudden. De vill bo kvar men utbudet av större lägenheter är begränsat.

2. Bredda trottoaren och flytta in husen en bit från gatan så att gångvägen till och från skolan blir säkrare. Gör inga garageinfarter ut mot Erik segersälls väg. Ha en gemensam infart från Schlytersvägen istället. Kanske till och med gör den korta vägsträckan från Aspuddens tunnelbana upp till Olof Skötkonungs väg till gågata.
3. Plantera träd längs med Erik Segersälls väg. Bevara lite av naturen som försvinner när villatomterna tas bort.

Dnr 171 - Boende KW.

KW anser bygg gärna! KW tycker man ska bygga så att det blir slutna kvarter med lokaler såsom barer och restauranger i bottenvåningarna bra! Sätt igång bara, det är så bedrövtligt många som står i bostadskön i Stockholm.

Dnr 73 - Boende LE.

LE anser att planarbetet med tät stadsbebyggelse ser lovande ut för att skapa en tydlig stadskaraktär som sedan tidigare är välkänt för Aspudden. LE anser att byggnadernas visuella arkitektur behöver sammanlänkas än mer med den klassiska sekelskiftsarkitekturen som präglar området starkt och anser att man ska våga utmana begrepp som pastisch och helt enkelt bidra till arkitektur som är hållbar, tidlöst vacker och populär. LE förslår att man kollar på exempelvis London eller Berlin där mängder av byggnader byggts med klassisk arkitektur de senaste 10 åren (eller området vid St Eriks ögonsjukhus på Kungsholmen), både i större och mindre skala. Forskning (från Boinstitutet, länk nedan) som tydlig har visat på att klassisk arkitektur har tydliga kopplingar till folks välmående och välvilja: <https://via.tt.se/pressmeddelande/klassisk-arkitektur-gor-oss-lyckligare?publisherId=2221592&releaseId=3265827>

LE lyfter även fler exempel på arkitekter och organisationer som helt sysslar med hållbara byggen med klassisk arkitektur i grunden, t.ex. svenska Jupiter & Gran: <https://www.jupitergran.se/>

Dnr 86 - Boende ME.

ME har tagit del av förslaget till detaljplanen för de nya 270 bostäderna i Aspudden, och är otroligt less och besviken på hur man förstör. ME anser att en grön plätt på 10 kvm kanske inte används till motion eller picknick, men gör desto mer för ögat och för samtliga boende/besökare i området. ME kan inte förstå att man nu vill bygga över de få plättarna som finns i bebyggda områden, och dessutom med för området helt opassande byggnader. ME ifrågasätter vem det egentligen är som sitter på de där jobben? Var dessa personer bor? Vad de har för anknytning till området?

ME ifrågasätter också att man vill införa lilla Axelsberg mitt i klassiskt vackra Aspudden, och föreslår istället att samlar alla fula och beige klossbyggnader i separata områden där de som gillar det förutsägbara, färglösa och höga hus kan bosätta sig? Så kan dom som valt att bo i Aspudden baserat på hur det ser ut idag får bo kvar här? ME anser att detta förslag raserar dennes planer på att köpa en bostadsrätt i området. ME framför följande önskan:

- Tänk på vilka färger husen i området har idag och tänk på vilken stil vi har i området, de husen folk faktiskt tycker är vackra. I Sverige behöver vi som oftast har det mulet och grått, mer färg som glädjer även höst, vinter och vår.

Dnr 68 - Boende MH.

MH tycker det är toppen och på tiden att det blir ett riktigt torg där med lokaler i bottenplan! MH tycker att området nu faktiskt har en rätt skräpig känsla med gamla villor som förfaller och övervuxna trädgårdar. Som boende i Aspudden är MH väldigt taggad på detta förslag!

Dnr 78 - Boende MT.

MT anser att en förtätning av området i Aspudden är förkastligt och att områdets dynamik försvinner med tät bebyggelse. MT förstår att bostäder behövs men anser att det finns mer lämpligare områden i storstlm. MT tycker att detta känns som ett försök att få ut maximalt med vinst i ett område som det förväntas finnas övre medelinkomsttagare. MT önskar att man tänker om.

Dnr 74, 141 - Boende MN.

MN tycker det är välkommet att det byggs fler bostäder i sthlm, särskilt åt ungdomar. MN anser att byggnaderna borde utformas på ett annat sätt. Aspuddens förstadsstruktur med byggnader som har en tydlig koppling till gatan skapar en trevlig stadsmiljö, och MN anser att det vore bra om den principen kunde tillämpas även på dessa hus. Det skulle exempelvis kunna vara lameller som följer gatan. Punkthus skapar tyvärr inte samma koppling till gatan och ger ett sämre stadsrum.

MN anser att detta är ett mycket bra förslag. Området ligger nära t-banan och bör ha en ganska stor exploatering. MN anser att planen tar hänsyn till Aspuddens särprägel med slutna/halvslutna kvarter med branta takfall. Det i kombination med trappan kommer verkligen lyfta ett redan vackert område ytterligare. MN tycker att arkitekturen är bra, eventuellt skulle den kunna ta ännu mer hänsyn till områdets säregna arkitektur. MN vill inte i området se hus i park eller liknande då det skapar sämre stadsliv och innebär att färre personer kan bo i detta fina läge.

Dnr 82 - Boende OI.

OI anser att husen som byggs på Eriks Segersälls väg bör vara i lika många våningar och lika höga upp tillnock och gränsen mellan fasad och tak som befintliga hus på motstående sida av gatan

Dnr 85 - Boende AO.

AO har länge väntat på att något ska byggas i centrala Aspudden istället för de eftersatta småhus som används mest för parkering av lastbilar och konstruktionsmaterial, och blir särskilt glad av att man planerar att bygga ett torg mitt i deras stadsdel, så bra!

AO förväntade sig något som kommer att smälta in bättre, de som bor i Aspudden älskar sina kvarter som känns så hemtrevliga och opretentiösa, med en vacker och mysig blandning av sekelskifteshus och ett 30/40/50-tals känsla. Särskilt de två stora hus i den centrala delen känns helt malplacerade, både när det gäller storlek/höjd och arkitektur. AO anser att det ser ut som att arkitekten klippte ut hus från Liljeholmskajen och klistrade in de mitt i Aspudden och tror att den härliga lågmälda bilden kommer att raderas helt när två klumpiga och alldeles för höga hus kommer att blockera hela centrala Aspudden. AO förstår behovet av att bygga nya lägenheter, men hoppas att det också går att ta hänsyn till utseendet av deras vackra stad.

Dnr 90 - Boende KB.

KB tycker att det är ett bra förslag att förtäta på aktuell plats i ett bra läge nära tunnelbana. I dag utgör korsningen Erik Segersälls väg/Schlytersvägen en osäker trafiksituation med oklara samband för gående. Det nya torget innebär en möjlighet att ta ett helhetsgrepp på platsen, exempelvis med ett gångfartsområde som förbinder torget och södra delen av Erik Segersälls väg. Hänsyn behöver även tas till befintlig återvinningsstation. KB föreslår att detta utreds vidare.

KB tycker inte att föreslaget trappstråk ger tillräckligt god tillgänglighet mellan områdets övre och nedre del. KB föreslår att möjlighet till ny gång/cykelväg mellan den nya angöringsgatans vändplan och Schlytersvägen utreds.

KB tycker att utformning och gestaltning av framför allt den "centrala delen" innebär en stor påfrestning på Aspuddens karaktär och småskalighet och lyfter bl a:

- Befintlig bebyggelse har i stora delar en våningshöjd på 3 våningar.
- Gator med befintliga fyrvåningshus på båda sidor har större bredd.

- Befintliga högre byggnader är indragna med förgårdsmark vilket ger ytterligare "luft" mellan byggnaderna.
- Förslaget innebär ett flertal byggnader i sex våningar, där sockelvåningen dessutom är förhöjd. Avstånd mellan husen har inte anpassats efter denna nya skala vilket medför trånga, mörka gator, trappstråk och innergårdar.
- De föreslagna frontespiserna på tillkommande bebyggelse uppfattas endast som ett missriktat försök att kamouflera byggnadshöjden. Med den föreslagna byggnadshöjden ger frontespiserna märkliga proportioner i sammanhanget och uppfattas som anakronistiska.

KB föreslår att förslaget bearbetas så att våningshöjder, volymer, storlek på innergårdar och förgårdsmark anpassas till den rådande skalan i Aspudden. Detta säkerställs lämpligen med jämförande sektioner som visar gatubredder och byggnadshöjder. KB anser att då skulle det kunna bli ett mycket trevligt nytillskott i området.

Dnr 97 - Boende ES.

Utredningar och social hållbarhet - En social- och barnkonsekvensanalys ska genomföras innan granskning för att kunna utforma den på ett sätt som tillföra ett bra socialt liv i Aspudden. Detta projekt bidra till centrumutveckling i Aspudden och ska utredas så. Byggaktörerna ska visa i idékoncept hur långsiktigt arbete med social hållbarhet kan åstadkommas.

Torg - Jättebra att det blir ett offentligt torg till centrala Aspudden, det finns idag behov av ett tryggt, bilfritt torg. Även trappsteget är en bra möjlighet att kunna skapa möten mellan invånare om det utformas rätt. För att det ska vara tryggt, inkluderande och levande, ska de offentliga platserna utformas på ett sätt där en mångfald av funktioner kan erbjuds på olika tider om dygnet och året och kan användas av olika grupper. Det ska finnas platser för kommersiella verksamheter, för spontana möten och för medskapande/ spontana initiativ. Det är en bra möjlighet att utforma ett mer levande centrum i Aspudden, helst tillsammans med dem som bor i Aspudden idag.

Klimatsmart och hållbart byggande - Stockholm har en möjlighet att ligga på framkant när det gäller klimatsmarta byggnader, tex genom att använda hållbarhetscertifierade byggmaterial, säkerställa återvinning och återbruk av byggmaterial och sträva efter så låg klimatpåverkan som möjligt i både produktion och drift av byggnader. Här finns det en bra möjlighet att bygga klimatsmart och hållbart med hög kvalitet som håller över tid.

Husvolym - En mänsklig skala för husvolym är upp till 4 våningar, vilket är också den som upplevs som mest vanligt i Aspuddens centrum. Kombinerad med den naturliga topografin här som luta upp från t-bana, vore det lämplig att arbeta vidare med en ännu mer varierade våningsnivå för att få ner det till 4-5 våningar längst gatan och runt torget.

Dnr 92, 93, 94 - Boende FM.

FM frågar hur staden ska utöka park och grönområden i stadsdelen för att möta den ökade efterfrågan som kommer med nyinflyttade?

FM har synpunkt angående den centrala delen, där hen anser att husen är för höga och föreslår att man tar ner bebyggelsen så att den anpassas till angränsande byggnader. Från gågatan vid Ica kommer bebyggelsen se ännu större ut eftersom man är på en lägre markhöjd där. FM anser också att illustrationen "*Vy gårdgatan*" är missledande och inte ger en bra bild av hur det kommer se ut och undrar om man försöker dölja något. FM föreslår att man drar ner transparensen på träden i förgrunden alternativt redovisar avlövad tillstånd. Fm tycker det är bra att eken sparas och anser att den behövs för att möta skalan på de höga husen. FM anser också att det är viktigt men svårt att bevara eken rotsystem och ge rätt förutsättningar för den framöver, och undrar om det är det fastlagt vite på trädet i fall en olycka skulle ske?

FM ifrågasätter lösningen med garage på Sothönan Norra. Av dess anledningar:

- Garagets tätskikt håller ca 30 år, finns inte tätskikt med längre livslängd. När tätskiktet läcker måste garaget och ovanliggande gård rivras och byggas om vilket är väldigt resurskrävande för de boende och i förlängningen vår planet.
- En gård med underliggande garage har mycket dåliga möjligheter att hantera dagvattenhantering. Dagvattnet kommer inte kunna tas hand om i den mån det behövs och vattnet blir en belastning på det kommunala systemet vid skyfall.
- Garagevägg med port mellan husen mot gatan hör inte hemma i den stadsbild som finns i området. Mer passande skulle vara hus i naturmark.
- Garaget omöjliggör medelstora till stora träd. Små träd och solitärbuskar ger ett ynkligt och torftigt uttryck som inte kan möta skala på närliggande bebyggelse eller matcha den grönska som finns i området och de ekosystemtjänster som staden behöver.
- Det finns t-bana och mängder av bilpooler i området. Ohållbart att bygga för privat bilism.

Vill ha en bekräftelse på att hens synpunkter inkommit samt återkoppling på desamma.

Dnr 102 - Boende HD.

Tycker att det är väldigt olyckligt att man väljer att bygga bort grönområden. Naturlivet tar skada. Tycker även att det är olyckligt att man ska spränga i berget. Berg kommer inte tillbaka. Att helt bygga bort den öppenhet som man känner när man kommer upp från T-banan är tråkigt! Möjligheten att kunna se berg och terräng är viktig. Husen är alldeles för höga och det kommer att kännas trångt och instängt. Dagsljus på gatorna kommer att avsevärt minska genom att de höga husen kastar skuggor. Att man väljer att helt gå emot övrig arkitektur i området är ofattbart. Det UNIKA med Aspudden är ju Manhemshuset blandat med 50-tals husen. Ett litet Malmö i söderort. Detta väljer man helt att blunda för. FM anser att detta är en byggherre utan känsla för området samt att det är tydligt att det främst är vinster på marknaden som driver planen.

Dnr 98 - Boende LP.

LP motsätter sig starkt detta bygge då det minskar grönområden som redan är väldigt få, och det förstör den småstadskänsla som är Aspuddens signum. Aspudden är redan förtätat väldigt mycket och klarar inte mer bostäder så tätt.

Dnr 101 - Boende MB.

MB tycker att detta förslag bryter alltför mycket mot den stadsplan som finns i området idag, samt att det skulle innebära ett allt för stort ingrepp i den karaktäristiska bebyggelse som redan utmärker området, och känslan av förstad skulle försvinna. MB är säker på att det finns förslag på förändringar som visar mer hänsyn till det som redan är. MB inser också att ingen av de inblandade bor i området för då skulle man inte föreslå detta. MB vill gärna få återkoppling på att synpunkterna tagits emot samt att man läst och förstått innebörden.

Dnr 96 - Boende MJ.

MJ anser att de nya byggnaderna är alldeles för höga. Hemsk utformad arkitektur som förstör hela Aspuddens centrum. De som ska bo i lägenheterna har inte mycket grönområde runt omkring sig. De boende nedanför dessa hus kommer att få mindre dagsljus och mer insyn och inte mer offentlig mark som det påstås. MJ antar att bygget med sprängningar kommer ta många år innan det är klart. De boende i Aspudden kommer att leva på en byggarbetsplats med buller dagligen i kanske 5 års tid, en mardröm.

Dnr 104 - Boende VS.

VS hoppas att man lyssnar till de boende. Aspudden är en mycket populär närförort och har så varit under väldigt lång tid.

Detta helt utan centrumbyggnad eller torg. Det har satsats på att bygga upp ett stort centrum i Liljeholmen som ligger ett stopp ifrån med t-banan och VS anser inte att det behövs fler affärer i Aspudden och ifrågasätter hur man tänker? VS framför att det finns många exempel på liknande orter som har just centrum och torg som inte är lika framgångsrika vad gäller trivsel, och anser att chansa, med risk för att förstöra det trivsamma i Aspudden är verkligen olyckligt. Att förstöra något som är så uppskattat och mysigt som det redan är. Uttrycket ”*Dont fix whats not broken*” passar väl in här. VS framför att ingen i Aspudden har efterfrågat ett torg med sol och anser att det är mysigt som det är just för att det är så litet och pittoreskt. Folk vallfärdar till och med till Aspudden just av detta skäl.

VS förstår att man vill få in fler bostäder och att privata byggbolag vill tjäna pengar och då är det en enkel lösning, om ni ser det via att bygga i redan populär närförort. Överhängande risk blir tyvärr att man förstör något unikt och fint. Det vore bättre att spara något unikt som lilla Aspudden för framtiden så ni kan jämföra och se vad som gör ett ställe mysigt. VS rekommenderar att man åker en kort bit bort till Västertorp där just det som beskrivs finns. De har ett torg samt centrumgata med sol. VS anser att det är bättre att tex satsa pengarna på att göra tex Axelsberg centrum mysigare. Förtäta där med fina lägenhetshus som kan bryta av mot de trista bruna höghusen och få till ett mysigt centrum med liv. Mälarhöjden som ligger invid saknar centrum och all potential finns för att Axelsberg skulle kunna öka i trivsel och där kan man göra riktig skillnad om det är vad man verkligen önskar. VS ber att man tar till sig av denna återkoppling. Alla grannar hen talat med känner likadant.

Dnr 151 - Lokala hyresgästföreningen Kryckan genom ADS, samt ytterligare två medlemmar

De boende anser att samrådstiden är alltför kort under rådande omständigheter. Med jul-, nyårs- och trettonhelger under remisstiden och dessutom en pandemi med ett smittoläge som försvårar människors vardag, man kan tex inte hålla medlemsmöten, så borde samrådstiden ha förlängts och tycker det skamligt att så inte skett. De boende anser att det finns oändligt mycket att fundera över och förhålla sig till i detaljplanen. P g a tidsbrist framför dom ett de får inskränka sig till ett fåtal punkter.

- Att planerade 270 lägenheter enbart består av bostadsrätter anser de vara hårresande. Lägenheter behövs men främst hyresrätter som kan efterfrågas av betydligt fler än vad gäller mycket dyra bostadsrätter. Även i attraktiva lägen som detta bör hyresrätter vara prio ett. I Aspudden råder det också obalans – omvandlingen av allmännyttan till

bostadsrätter har fått det att tippa över alldeles och i centrala Aspudden dominerar bostadsrätterna helt.

Bostadssegregationen är ett av Stockholms allvarligaste problem. Att i det läget och i ett så stort projekt enbart bygga bostadsrätter menar dom är kortsiktigt och oansvarigt, samt odemokratiskt.

- Liten hänsyn tas till vad som sägs i planer och utredningar, t ex program för Aspudden och Midsommarkransen om miljön i Aspudden. I föreliggande plan är husen dels alldeles för höga, max fyra våningar bör gälla, dels placerade på ett sådant sätt att de med föreslagen höjd fullständigt ödelägger den fria sikten genom kvarteret Sothönan. Det gäller såväl husen längs gatorna som Norra Sothönan. Norras två hus tillåts sticka upp flera våningar över bergets (nu park) nivå. Oacceptabelt.
- För mycket parkmark tas i anspråk. Man kan inte se varje byggnadsplan för sig. Byggandet av ungdomsbostäder på Schlytersvägen tar i stort sett bort all mark i Varnhemsparken som vätter åt det hållet. Förslagen för Västra och Norra delarna tar bort ännu mer. För en stor del av den mark som blir kvar på höjden reser sig två huskroppar som en mur. Den fria sikten över Aspuddens tak, bort mot Hägerstensåsen och Örnberg, går förlorat för alltid. Berget att leka på, att sola på, att dricka kaffe eller ett glas vin i solnedgången. Allas berg. Det kompenseras inte av att ett fåtal kapitalstarka personer får terrasser och balkonger till sina bostadsrätter.

Dnr 144, 152, 153, 157, 166,167, 181 och 209 - Boende ADS m fl.

Dnr 144 - Boende AC.

Dnr 167 - Boende G & S.

Dnr 191 - Boende GS.

Dnr 149 - Boende KW.

Dnr 181 - Boende MLH.

Dnr 157 - Boende SV.

Dnr 209 - Boende TH.

Dnr 153 - Boende U & K.

Dnr 166 - Boende MM.

Anser att den föreslagna nyproduktionen av bostäder i Aspudden strider mot de program, planer och utredningar som gjorts för stadsdelen och området.

- Den förstör den topografiska bilden och upplevelsen. Aspudden är en bergig stadsdel där det som tidigare byggts anpassats till de höjdförhållanden som råder.
- Den tar parkmark i anspråk, parkmark som ger möjlighet till utsikt långt längre än över Aspudden. Denna högt belägna naturmark kan inte ersättas av parkmark någon annanstans i stadsdelen och heller inte av ordnade sittplatser.
- Den privatiserar och hårdgör en vital del av Stockholms och Aspudsbornas gemensamma mark och omvandlar den till privata uteplatser och gårdar.

Detta föreslås samtidigt som annan park- och naturmark i centrala Aspudden troligtvis också kommer att bebyggas: ungdomsbostäder i fyra stora huskroppar planeras på Schlytersvägen och Sigfridsvägen och förslag om att bygga bostäder vid ett grönt gångstråk längs Blommensbergsvägen ligger i startgroparna. I Kulturanalys 2011 (Nyrens) sammanfattar man bl a att hänsyn bör tas till parkmarken: rörelsestråk, siktlinjer, naturformationer och träd. Minsta möjliga ingrepp i topografin bör eftersträvas.

Anser att de planerade husens utformning strider mot Aspuddens karaktär av småstad med dels 1910-talsbebyggelse längs dalen mellan åsen och berget och den senare modernistiska bebyggelsen av typen ”hus-i-park” främst mot norr. Husen längs Hägerstenvägen är fyra våningar höga och lämnar man Hägerstenvägen blir husen lägre, tre eller fyra våningar. De senast byggda husen som byggdes på 80-talet i kvarteret Korpen, anpassades till Aspuddens skala och är fyra våningar höga.

- De planerade husen i centrala Sothönan är flera våningar för höga. Placeringen längs trottoaren förhindrar den fria siktlinjen upp mot berget.
- Med sin i Aspudden alltför höga höjd blir de mycket dominant och förstör luftligheten och den småstadskaraktär som ska bevaras.
- Husens höjd måste anpassas till de hus de samspelar med på andra sidan resp. gata. Och man kan inte ta de befintliga husens nockhöjd som mått för väggar! De lodräta väggarna bör vara ungefär lika höga på vardera sidan av gatan.
- Av ovanstående följer att husen inte bör ha mer än fyra våningar.
- Färgskalan på husen bör anpassas till omgivande hus. Det innebär en palett med milt gult, milda röda nyanser, olika nyanser av ockra.

Anser att de ljusa färger som visas för centrala Sothönan i detaljplanen ansluter till husen på Hägerstenvägen inte alls ligger i anslutning till projekt Sothönan. I Kulturanalys 2020 (White) läser man bl a att höjden på volymerna ska anpassas för att inte

konkurrera med byggnaderna på höjden och att proportionerna ska samspela med den modernistiska bebyggelsen. I Programmet för Aspudden står det att det befintliga punkthuset på Sigfridsvägen får inte skymmas av den nya bebyggelsen. Anser att Sothönan norra måste även det tas ned rejält i höjd och husen inte bör nå över bergets nivå. Det innebär en kraftig minskning av möjlig byggyta men bevarar berget för kommande generationer. Stockholm gläder sig åt allt sitt vatten men kan också glädja sig åt sina berg som ger karaktär och utblickar längs Mälarens södra stränder. I flera av stadens program för stadens utveckling understryks naturmarkens betydelse för människors och stadens välmående. I planen för Kvarteret Sothönan står, under rubriken Barnkonsekvenser, att *”naturmark tas i anspråk och privatiseras”*. Annat, som bredare trottoarer och bredare trappstråk, anses kunna uppväga förlusten. Sedan står det att *”Inom nära gångavstånd finns såväl naturmark i Varnhemsparken samt anlagd park i Aspudsparken och Botvidsparken.”* Men det är ju just i Varnhemsparken man bygger, förstör spännande lektytor och utblickar!

I planförslaget står det, med en svag ton av beklagande, att inga hyreslägenheter föreslås vilket missgynnar mångfalden i området och försvårar för vissa kategorier av bostadssökande. Det anser ADS får betraktas som en kraftig underdrift. Uttrycket vissa kategorier bör nog här bytas ut mot **flertalet**. Det råder redan obalans mellan bostadsformerna. Bostadsrätterna dominerar kraftigt, i synnerhet i centrala Aspudden. Det är inte bostadsrätter för de mer kapitalstarka som det råder brist på i Stockholm. Tvärtom. I en stad med erkända problem med bostadssegregation, och där man pratar om mångfald, är det variation i upplåtelseformer som behövs.

Att mot alla planer och utredningar, på ett oåterkalleligt sätt, förstöra en värdefull och varierad förstadsmiljö med hus och natur, är häpnadsväckande ohistoriskt och oansvarigt. En förstörd stadsmiljö med nytillkomna bostäder för de mer besuttna, uppvägs inte av ett nytillkommet torg och en trappa.

Dnr 168 - Boende AJ.

AJ vill framföra synpunkter på samrådsförslaget i egenskap av boende i närheten som ofta har personliga ärenden i Aspudden. AJ starkt positiv till planen och en vidareutveckling av stadsstrukturen i området. AJ tycker planerna generellt passar in väl i Aspuddens centrum och bär fina gemensamma arkitektoniska drag med den bebyggelse som skapar Aspuddens främsta kvaliteter. Bra med *skall-formulering* i detaljplanen på centrumverksamhet kring torget, men anser att det gärna öppnas upp i detaljplanen för centrumverksamhet i åtminstone ett plan till omkring torget, även

om detta inte är något som är aktuellt att bygga efter i dagsläget. Det ska även finnas någon kravställande formulering kring en miniminivå av centrumaktivitet i övrig bebyggelse, istället för att bara lägga *får-formuleringar* i detaljplanen som oftast leder till bebyggelse som inte aktiverar gatumiljön. Detta för att skapa en levande stad. Området omkring Aspudden har idag en god funktionsblandning av service och bostäder med en fin arkitektonisk och stadsmässig utformning och planen följer detta mönster i stort.

En brist i området anser AJ är att det finns relativt få publika ytor kring Aspudden centrum som också inte domineras av biltrafik. Där anser AJ att torget har god potential att bli en trevlig mötesplats som fyller den bristen. En uteservering på det torget kommer vara oändligt mycket mer trevligt än de uteserveringar som finns idag längs med Hägerstensvägen.

AJ tycker det är starkt positivt att gestaltungsprinciper och färgsättning skrivs in i detaljplanen och skulle även gärna se tydligare färgsättningskrav i planen för vissa delar av kvarteren. Så som gestaltungsprogrammet ser ut just nu riskerar torget att bli relativt kallt färgmässigt och det hade varit uppskattat om samma beigea, gula och något pastelliga nyanser även fanns vid torget. AJ anser att mansardtakens färgsättning bör följa kvarteren runtomkring med rött eller mörkgrått.

Dnr 192 - Boende A-KSE.

A-KSE instämmer i yttrande dnr 164 även om hen inte hann skriva under. A-KSE tycker att området är en förebild för eftersträvaransvärda och gestaltade livsmiljöer och stadsmiljöer. Det är ett helt fantastiskt område med oerhört fina kultur och naturvärden, levande småstadsmiljövärden med mera. A-KSE är positiv till en viss förtätning och utveckling av centrum och det förslag på ny byggnation är i många avseende inspirerande och välgenomtänkt. A-KSE inkommer här med ytterligare förstärkning kring synpunkter på risken att Aspuddens unika natur- och kulturvärden riskeras att förstöras istället för skapa värden samt några frågor och generella inspel som hen skulle önska tas på allvar vad gäller all stadsplanering.

A-KSE skulle vilja att staden som ansvarig för stadsutveckling och därmed samhällets utveckling utifrån både miljömässiga och sociala aspekter redovisar hur en ökad befolkningsmängd i Aspudden påverkar områdets natur och grönska i en större helhet. De boende i området upplever redan idag trängsel i de fantastiska gröna och blåa områden som präglar Aspudden. Exempelvis på det populära Örnberget, utmed de fina gångvägar som finns utmed vattnet, det fina lilla skogspartiet bakom restaurang Winterviken samt i

Aspuddsparken. A-KSE kan inte förstå hur man kan förtäta så till den grad och säga sig skapa stadsvärden om man samtidigt med en ökad belastning kommer att förstöra de naturvärden som hela områden har. A-KSE anser det problematiskt att endast referera till hur eventuella naturvärden utifrån den mark som ska bebyggas förändras, utan att se på hur hela områdets natur och kulturvärden förändras utifrån hur befolkningen kommer att röra sig.

A-KSE ifrågasätter hur investeringskalkylen och exploateringskalkylen ser ut för hela Aspuddens förändring? Hur värderas olika värden? Vilket antagande om värden har gjorts? Vad menar staden med värde? Vilka värden skapas och vilka riskerar att påverkas alltför negativt och förstöras? Kanske med en negativ effekt på lång sikt.

Pandemin har i allra högsta grad visat det vi redan visste och det forskningen sedan länge påvisat, att vi människor behöver grönska och natur för att må bra, samt levande stadsmiljöer där vi kan känna oss trygga och att vi är del av ett sammanhang. Dessa aspekter är oerhört värdefulla men de syns inte alltid i investeringskalkylerna. Ibland syns det som ökade mark- och fastighetsvärden på bostäder. Och det kommer ju bli högt i Aspudden eftersom här också finns - idag - unika natur och kulturvärden och närhet till kollektivtrafik och ett stenkast till innerstaden. Men vad händer med våra behov av att få utrymme i parken, på örnerget, och på stigarna runt Vinterviken? A-KSE undrar om hänsyn har tagits till dessa viktiga värden? Har det räknats på slitage av natur och grönska. Räcker grönområdena och ekosystemtjänsterna till för att klara luftrening, välbefinnande, ökad hetta och 100-årsregn? I vilken kalkyl räknas det på dessa värden? A-KSE undrar hur förtätningen av grönytor, stigar, träd, luft mellan husen och siktlinjer ut? Är antalet nya bostäder verkligen proportionerligt mot mängden grönska yta för oss människor som bor och kommer att bo här. Inte minst med tanke på att pandemin kommer få konsekvenser så tillvida att vi också fortsättningsvis kommer att vara kvar här på arbetstid - vi kommer i ökad utsträckning fortsätta att jobba hemifrån, vilket även det kommer innebära ytterligare påfrestning för områdets grönytor. A-KSE föreslår:

- 1) minska höjden, dvs antalet våningar och antalen lägenheter som planeras - både i detta ärende men också i de andra Aspuddsplanerna. Öka inte på befolkningens oproportionerligt. Tänk mer helhet när det gäller bostadsförsörjning. Stockholm stad kan skapa fler bostäder på andra sätt, genom att till exempel omvandla kontorshus i centrum och där det passar. Bostadsbristen behöver inte åtgärdas genom att i Aspudden långsamt förändra den unika

karaktären så att fler högre hus byggs. Och återigen så handlar det här om kalkyler - om att de byggaktörer som har förvärvat marken måste bygga flera våningar och fler lägenheter för att - enligt dem få ekonomi. Men då har man inte räknat med de värden som försvinner. Kalkylen är för snäv och tar inte hänsyn till viktiga samhällsvärden och viktiga mänskliga värden i en större helhet.

- 2) i högre grad anpassa de nya byggnaderna till den 40-50-talsarkitektur som präglar Aspudden - det bidrar till att öka värden
- 3) mångdubbla planen för ytor och utrymmen för grönska och natur
- 4) ta hjälp av oss - som bor här. Vi har stor kunskap om området, vi vill gärna vara med och bidra så att det blir så bra som möjligt. Det skapar också värden av inkludering, samhörighet och delaktighet.
- 5) använd er gärna av principerna om universell utformning, hälsofrämjande och tillitsfrämjande stadsplanering så att vi tänker på alla grupper i samhället

<https://www.healthycities.se/wpcontent/uploads/2020/05/Tillitsfra%CC%88mjande-stadsplanering-april-2020-2.pdf>

Men punkterna ovan är väl förstås alldeles för sena i processen, som till många delar redan är tagna.

Dnr 178 - Boende A-IS.

A-IS har tagit del av förslaget på bebyggelse i Aspuddens Centrum och anser att arkitekturen känns stel och trist och inte alls i samklang med övrig bebyggelse, ungdom- och 40-talshus. Rektangulära dystra kolosser. Dessutom högre än övriga hus som ju har 4-5 våningar. A-IS anser att dessa hus förfular vårt centrum och hoppas att man tänker om.

Dnr 184 - Boende AL.

AL tycker att de lägenheter som är planerade har alldeles för många våningar och passar inte alls in i stadsbilden för Aspudden.

Dnr 190 - Boende AF.

AF är positivt inställd till att det byggs fler bostäder nära en tunnelbana, det gynnar miljön och Aspudden som stadsdel kan inte ta fler bilar. AF även positivt inställd till ungdomsbostäder och fler lokaler, butiker, restaurang och caféer då dessa saknas och de som finns är föråldrade verksamheter. AF förstår att Aspudden inte längre kommer vara den idyll det har varit, det ser man redan utifrån ritningarna på bygget, och tycker förslaget påminner för mycket av det som pågår runtomkring Liljeholmen och delar av t ex Sickla. AF anser att förslaget inte är en långtänkande arkitektur man

kan vara stolt över om 40år. AF har förståelse för att det är dyrt att bygga liknande de hus från 1912 som tex finns längst Hägerstenvägen och pilgrimsvägen och tror inte på pastisch men anser att det planerade bygget är:

1. För monotont i utseende
2. För högt i relation till närstående arkitektur
3. Materialvalen och utseendet skär sig med Aspudden.

AF anser att det är viktigt att titta på varje stadsdel individuellt och inte bygga samma överallt för att det är enklare eller kostnadseffektivt. Ett exempel är Hagastaden, där de lyckats ändå bygga nya hus med fina detaljer blandat med nyskapande arkitektur. Annars anser AF att det behövs en plan för tunnelbanan från och till Norsborg som är väldigt trång redan när den når Aspudden. Tåget mot Fruängen har inte samma problem.

Dnr 175 - Boende BS.

BS hoppas på att det förbereds för laddplatser för elbilar på alla nya parkeringsplatser.

Dnr 203 - Boende CG.

- De planerade husen smälter inte in i Aspuddens sekelskiftsbebyggelse. Förstör charmen i området.
- Huskropparna är för höga.
- Tänk på att vi behöver luft och ljus i Sverige för att må bra. Låt inte huskropparna ge intryck att skugga och förminska volymen av livet runt omkring.
- Tänk på miljön och globala uppvärmningen. Det måste finnas utrymme för gott om träd och grönt runt husen. Varför inte huskroppar med vertikala odlingar.
- Arbeta med fasader som smälter in med redan tidigare bebyggelse- sekelskiftshusen - och småstadskarakteristik!!

Dnr 205 - Boende CTL.

CTL är boende i området och har läst igenom delar av underlaget och har följande synpunkter:

- Vill att dagljusstudie även utförs på befintliga lägenheter. Lägenheter på bottenvåningen på Erik Segersälls väg kommer få betydligt med begränsat med ljus.
- Arkitekturen bör matcha omgivningen och Aspuddens övriga bostäders utseende bättre, både i utseende och storlek. Just nu känns det här som en stor kollos i en annars småstadskänsla.
- Som CTL förstår det ska det även vara två utfarter från parkeringshus Eriks Segersälls gata som också utgör frekvent passage av barn till och från skolan, samt många

- gångtrafikanter på väg till och från tunnelbanan. En annan lösning är att rekommendera.
- Om garage ska byggas anser CTL att elbilar ska premieras eller att det ska vara uteslutande för elbilar. Husen som planeras är nära tunnelbanan och har dessutom cykelavstånd till stan. Var med och driv på mot ett fossilfritt samhälle.
 - Området idag utgör hus med tomter, vilket innebär att det är mycket yta där vattnet idag kan tränga igenom marken som kommer bli hårdlagd. Det bygget som planeras nu, även om marken i sig inte anses vara viktig ur en naturvärdessynpunkt (bortsett från eken) kommer ju ta bort en betydande andel natur. Hur kommer detta tas om hand om?
 - CTL vill påpeka att försämring av miljö kvalitetsnormer inte får ske oavsett om utsjöpåverkan är större än den från land. Ökad mängd dagvatten från området får inte ha någon förhöjd negativ påverkan på miljön och äventyra försämrade MKN.
 - I dagvattenutredningen diskuteras regnbäddar, det skulle vara fint om dessa bäddar vätte mot vägen på bekostnad av byggnadens tjocklek och på så vis skapa en fin gångbana och ett större ljusinsläpp på Erik segersälls väg. Detta skulle även kunna kompensera för den förlust av grönområde som man i dagsläget möts av.
 - Vill poängtera vikten av att bevara den skyddsvärda eken och dess vikt för biologisk mångfald. Vill i det trycka på utlåtande i analysen kring eken ”*Utöver skydd från direkt markpåverkan och mekaniska skador måste även övriga förhållanden i rotmiljön skyddas från negativ påverkan som exempelvis förändring av grundvattennivån eller markvatten*”.
 - Även kravet på solljus som nämns. Vill även påpeka att det står i dagvattenutredningen att dagvatten föreslås samlas i magasin nära eken för att även förse eken med vatten. Här bör vattnets föroreningsgrad ses över och om detta är lämpligt för en skyddsvärd ek.
 - CTL anser att staden bör undvika att täcka allt i hårdytor för att gynna naturlig infiltration, biologisk mångfald mm. Torget bör kunna bestå av förre hårdytor än det planerade underlaget.
 - Varnhemsparken kommer även att påverkas av den andra detaljplanen är att denna park utgör ett naturområde med rikt djurliv och gamla ekar som i sig är viktiga ur ett biologiskt mångfaldsperspektiv. Parken omnämns även av Skönhetsrådet som en typisk 50 tals park.

Dnr 154, 158 - Boende LP m fl.

Då de planerade byggnaderna i kvarteret Sothönan är mycket omfattande i storlek, befarrar LP att de kommer att uppfattas som en mur, istället för den småhusbebyggda sluttning som man nu möter när man kommer upp från tunnelbanan. LP anser att områdets kulturhistoriska läsbarhet kommer att försvinna med den speciella blandning av bebyggelse som gjort Aspudden till en så attraktiv förort. I området är även fler byggnationer planerade vilket sammantaget kommer att påverka nuvarande boendemiljön väldigt mycket. LP anser inte att de analyser som gjorts gällande buller, siktlinjer, ljus, trängsel, skolor och förskolor etc. är tillräckliga.

- Nya tillägg i stadsväven bör uttrycka ett medvetet förhållningssätt till kulturmiljöns värde. För att undvika att centrumet känns instängt behövs luftutrymme och ljusinsläpp, husen bör därför inte vara högre än tre våningar för att smälta in i stadsväven. Det vore ett misstag att bygga bort den karaktär som är så uppskattad av både boende och besökare.
- För att det inte ska bli mörkt och trångt bör byggnaderna flyttas in från trottoarerna. Det skulle också göra att vyn blir mer harmonisk och att det finns större möjligheter att plantera träd vilket är viktigt för luftmiljön längs gator med högre huskroppar på varje sida.
- För att kompensera för de träd, planteringar och buskar som nu finns framför husen bör nya planteringar planeras ut mot gatorna även om det inte går att jämföra med den trivsel som trädgårdarna har bidragit med. Den ek som nämns i detaljplanen är inte nog för att skapa en grön och trivsam omgivning.
- Både Schlytersvägen och Erik Segersälls väg är redan nu trånga och högt trafikerade. Här rör sig människor till och från tunnelbana, skola och rekreationsområden mm. Ska det dessutom vara butikslokaler och garage i bottenplan, så blir det än viktigare att passagen ska fungera och inte bli en trång, instängd och ljudförorenad plats med dålig luft.
- De planerade husen för ”Sothönan 3 mfl” blir väldigt dominanta. Det centrum som det aktuella planförslaget visar för Aspudden raderar nuvarande karaktär, vi riskerar att få ett anonymiserat centrum med huskroppar som murar.
- Förtätning behöver inte vara dåligt, men jag ifrågasätter dock den enorma förändring som denna byggnation tillsammans med övriga planerade projekt kommer att innebära. Från det småskaliga och grönskande, till dessa stora monumentala huskroppar.
- LP eftersöker en plan som bättre tar hänsyn till nuvarande miljö. Aspuddens popularitet beror mycket på att det finns

en blandning av bebyggelse från olika tider som sammantaget har bildat en plats med småstadskaraktär. Vid val av fasadmateriäl bör god helhetsverkan med kringliggande bebyggelse eftersträvas. Nya byggnader bör upplevas som hus-i-naturmark.

Dnr 207 - Boende E & D.

E & D ställer sig starkt emot detta förslag och kan inte förstå hur lådhusen ens gick igenom som förslag.

- De fyrkantiga lådhusen (t.v. och övre i era bilder) passar ö.h.t. inte in i den övriga bebyggelsen. E & D finner det otroligt allvarligt att ett sådant omaka förslag ens läggs fram. Det passar varken i än med sekelskifteshusen eller 30-40-talshusen. Det är otroligt viktigt att behålla känslan i Aspudden. Platta tak passar inte in.
- Angående de övriga husen kan nämnas att de någorlunda ser ut att likna sekelskifteshusen men med för små och boxiga balkonger. Husen är på tok för höga för området.
- E & D vill att man lyssnar på de boende. De boende vill inte ha fler själlösa hus. Se exempelvis arkitekturupproret på Facebook för att förstå allvaret med hur Sverige förfulas och förstör områden medan man runtom i Europa åter bygger i äldre stil.

Exempelvis är följande byggt i Göteborg på 2000-talet av Stjernberg Hultén Arkitekter. Det är fullt möjligt att bygga nytt på ett klassiskt och vackert vis.

Dnr 186 - Boende E & A.

E & A anser att det presenterade förslaget innebär en skaff-förlängning av Olof Skötkonungs väg, som skulle en slags in huvudled till de nya fastigheterna för transporter och persontrafik. Uppskattningsvis, med okulär besiktning av kartan (innehållande också de andra alternativ för bilar och transporter att nå fastigheter), samt med bra lokal- och terrängkännedom, anser E & A att det är mycket troligt att Olof Skötkonungs väg skulle ta det mesta av den nya transportkapaciteten.

E & A framför att det idag sker väldigt mycket genomfart genom den branta och farliga Nydalavägen: både legitim trafik till och från fastigheterna, samt som otillåten genomfart mellan Blommenbergsvägen och (Rimbertsvägen-Sigfridsvägen-) Hägerstenvägen, trots skyltningen som förbjuder detta. Genomfart var blockerad under flera årtionden (-80 -90, -00) med fasta hinder pga samma skäl och olyckor som hade skett, men sedan ca 10 år tillbaka togs hindren borta, och trafiken har fullständigt exploderad. Samt som farterna har ökad, särskild då man måste "gasa på" att komma upp hela Nydalavägen om det är minsta halt. E & A kräver att Nydalavägen blir återigen permanent blockerad för genomgångstrafik, om byggplanen med tänkta eller liknande gatuplanering genomförs.

Dnr 196 - Boende E & J.

Lämnat samma text som Boende E & A, Dnr 186, med tillägget: E & J anser att det är farligt nog för deras barn som det är idag. Och denna utveckling kommer att göra det mycket värre. Om Aspudden ska utvecklas mot mer stadslikmiljö måste trafiksäkerheten också utvecklas. Barn behöver få gå säkert till och från skolan och kompisar. Nu vintertid riskerar de att bli påkörda av bilar som glider okontrollerat ner för Nydalavägen. E & J befarar att deras altan riskerar att bli nerkörd av alla stora lastbilar som passerar på den smala Rimbertsvägen. Trafiksituationen idag är farlig, iom blir det ännu värre! Folk struntar fullt i skylten att endast trafik till och från fastigheterna är tillåten.

Dnr 189 - Boende HO.

HO tycker att förslaget ifråga är ett utmärkt tillskott till centrala Aspudden. Det förstärker området kring tunnelbanan som ett stadsdelscentrum och bidrar också till att motverka bilden av Aspudden som en smal "en-gatu-stadsdel". Det bildas ett förstärkt djup genom de nya kvarteren helt enkelt.

HO anser också att den arkitektoniska utformningen känns väl anpassad till området. Stilen är sparsmakad men intressant och tilltalande. HO hoppas verkligen att förslaget INTE bantas eller bryta upp i enbart punkthus. Just torgbildningen är det som ramar in och skapar ett tilltalande rum för invånarna. En mycket fin samlingsplats med offentliga verksamheter.

Dnr 198 - Boende HS.

HS är uppvuxen i Aspudden och bor där nu med min sambo och dotter och tycker det är så sorgligt att se varenda liten gräsplätt bebyggas med opersonliga byggnader som t.ex de fula vita lådorna i

Örnsbergs centrum. HS kan acceptera att det behöver byggas mer men upplever detta förslag som respektlöst mot omgivningen. Husen är på tok för höga, att de dessutom ska klättra upp på berget kommer bidra ytterligare till höghuskänslan. HS anser max 3-4 våningar som husen intill.

HS vill också framföra att Aspuddens tunnelbanestation redan idag är jättefull, alla förskolor har långa köer, det går knappt att få en parkering ute på gatan.

HS anser också att det är respektlöst mot stadsplanerarna som planlade Aspudden en gång i tiden med hänsyn till människor och djurs tillgång till grönområden och att det är tråkigt att trädgårdar och skogsmiljö ska bytas till stora kolosser. Villaområdets charm och personlighet förloras för stora klossar som kommer sätta stor prägel på Aspudden för all framtid. Tycker att miljörenderingarna är sjukt missvisande då de är i fågelperspektiv. HS framför hopp om förändring i förslaget.

Dnr 185 - Boende ID.

ID tycker att de lägenheter som är planerade har alldeles för många våningar och inte alls passar in i stadsbilden för Aspudden.

Dnr 182 - Boende IL.

IL är förvånad, besviken och bestört hur man kan projektera ett bygge som inte alls är i linje med forskning inom stadsplanering! Varför förväntas alla andra professionella utövare göra det, men inte stadsarkitekter, politiker och byggherrar? IL anser att projektet faller på följande punkter:

- Huset ligger för tätt- människor ska kunna se gröna ytor eller öppna landskap från sina fönster (basic kunskap).
- Även om man har olyckan att bo längst ner ska kunna ha dagsljus in med rekommenderat 2000 lux per dag.
- Det finns inga grönytor planerade mellan husen.
- Man kommer att spränga bort och skövla bort de träd och trädgårdar som finns nu, utan att planera att ersätta dessa (var är klimatkompenseringen?).
- Husen är alldeles för tätt byggda och alldeles för höga- passar inte alls in i den övriga stadsbilden och karaktären i Aspudden - Ska det här bli ytterligare ett av Stockholms närförorters skämsbygge?
- Det är planerat en garageutfart precis vid förskolan och precis där en av omgivande gator är som allra smalast. Hur tänkte ni då?
- Man har inte visat hur övriga byggprojekt ytterligare kommer att förstöra den luftighet som finns just nu i

Aspudden. Smart- då kan man ju lura de boende här ytterligare!

- Il undrar vem som kommer att tjäna miljoner (miljarder) på denna massaker på Aspudden? "Follow the money"! Det hela luktar vinstmaximering på bekostnad av oss människor och djur som vistas här i Aspudden. Ett uppdrag för "Uppdrag Granskning"?

Dnr 193 - Boende KT.

KT tycker att de planerade byggnaderna är alldeles för höga, inte alls anpassade till den befintliga omgivningen. Aspudden betraktas som attraktivt område, vilket beror på att det är relativt småskaligt och harmoniskt. De senaste åren har staden av någon anledning godkänt helt opassande byggnader just i Aspudden centrum. Det trots att det finns generella krav, och även specifika för Aspudden, att man ska anpassa nybyggnationen till den befintliga byggnationen. De skisserade husen är närmast groteska i förhållande till omgivningen. 270 nya lägenheter innebär ca 1000 nya boende i området, vilket innebär stort behov av nya skolor och förskolor, nya aktivitetsanläggningar mm. Det är redan stor brist på skolor och förskolor i området. Det finns inte heller infrastruktur som kan hantera en sån stor ökning av boende.

Dnr 183 - Boende KSB.

Protest mot planförslaget. KSB vill att man ska värna om den speciella karaktär som finns i ytterstadsområdena där Aspudden ligger. Här finns en varierad bebyggelse, låga flerfamiljshus, villor och enstaka punkthus med mycket grönska runtomkring. Gatubilden är öppen och varm. Det ger en välkomnande känsla, vilket är av högt värde för alla som bor här. Förslaget som presenterats sticker ut från den allmänna gatubilden. Där är hårdgjorda ytor med huskroppar som är slutna, klossiga och höga och som ligger i direkt anslutning till gatan. Då området som ska bebyggas dessutom är en uppförsbacke accentueras detta ytterligare och skapar en trång, mörk och instängd känsla. KSB föreslår att om man tänker ta ytterligare ett grönområde i anspråk, att bevara känslan och byggstilen, dra in huskropparna, göra dem lägre och ha grönt mellan hus och väg, så som det är på flera av de kringliggande gatorna. Det skulle ge en vänlig, öppen och ljus gatubild samt behålla områdets karaktär. KSV önskar en personlig återkoppling på detta.

Dnr 197 - Boende LB.

LB har sett förslaget på nya bostadshus vid Aspuddens T-bana och tycker att bygga bostäder där verkar vettigt, och att torget skulle bli ett fint tillskott till Aspuddens Centrum. LB anser att

byggnadskropparnas storlek är i en skala som inte stämmer ihop med skalan på de befintliga byggnaderna i Aspuddens Centrum. Dom föreslagna husen måste göras både lägre och smalare för att passa in på platsen. LB hoppas därför på ett reviderat planförslag med nedbantade huskroppar som samspelar bättre med omgivningen både när det gäller skala och utformning.

Dnr 137 - Boende MB.

MB anser att det är fel att bygga stora hus i befintlig miljö och riva småhusbebyggelsen, då det är kulturhistoriska värden i att behålla småhusen i Aspudden för att främja småstadskänslan och historiska värden. MB anser att istället utnyttja platsen vid nedfarten vid Essingeleden, Shellmacken och bussgaraget.

Dnr 109 - Boende AT.

AT anser att det förslag som Stadsbyggnadskontoret presenterat kring byggnadsplanerna för Sothönan verkar tillföra mycket gott till Aspudden, i synnerhet kring de centrala delarna, som bäddar för nya ytor och ny service för Aspuddenbor. AT har synpunkter gällande de två nya garageutfarterna på Erik Segersälls väg.

AT anser att det inte verkar finnas någon direkt tanke kring hur ett skolbarn på ett trafiksäkert sätt ska ta sig från centrum till skolan. AT ifrågasätter om breddningen av trottoaren till 3 meter är tillräcklig för att tillföra två nya garageutfarter i direkt anslutning till denna trottoar. Hur säkerställs trafiksäkerheten kring garageutfarterna över barnens skolväg och hur säkerställs att bilister ser barnen? AT anser inte att planbeskrivningen i sitt nuvarande utförande tar upp det som resonemang och resonemang kring barnperspektiv tas bara upp flyktigt med andra saker i fokus. Västra delen bjuder heller inte på annat än ett soprum och en garageutfart, och rimmar inte alls med det som står i planbeskrivningen om att *"bebyggelsen och dess innehåll ska skapa attraktiva gaturum längs Erik Segersälls väg och Schlytersvägen"* och att *"skapa en variationsrik gatumiljö med levande bottenvåningar"*. AT föreslår följande för hur man kan lösa problemet:

- Bredda trottoaren enligt plan, och vidare hela vägen ner till efter Grågåsen, men bygg istället större gemensamt garagerum någon annanstans, till exempel i berget, med infart på annan plats.
- Gör även västra trottoaren till en naturlig och säker gångväg för skolbarn, boende, och för de som ska till Aspuddsparkens östra delar eller ner till Vinterviken. Det innebär utöver nya övergångsstället (enligt förslag) även att korsningarna med Olof Skötkonungs väg och Sverkersgatan rätas upp och förses med riktiga barnvänliga övergångsställen, samt att trottoaren breddas vid passagen

över krönet. Gatan skulle kunna göras enkelriktad om det krävs.

- Gör Erik Segersälls väg till gågatuzon minst till Sverkersgatan men helst till Blommensbergsvägen, och låt bilar köra max i gåfart. Nya gynnsamma affärslokaler skapas då både för Sothönan Västra och för de nya hus som byggs väster om Erik Segersälls väg i det andra projektet. Detta skulle göra Aspudden till en mycket säkrare och trevligare stadsdel som helhet.

Det kommer förmodligen byggas ännu mer kring Blommensbergsvägen, och ännu fler människor kommer röra sig denna väg. De två byggprojekten verkar drivas separat utan en gemensam tanke kring hur barn och vuxna ska kunna röra sig i dessa nya rum. AT vill be de som är involverade i detta projekt, de som är ansvariga för stadsplanen och de som arbetar med projektet kring Blommensbergsvägen att kommunicera och gemensamt hitta en bra och långsiktig lösning för dem som ofta går den här sträckan med barn, och för skolbarn som är stora nog att gå själva. Se till att göra ordentliga förbättringar nu när chansen finns.

Dnr 107 - Boende BL.

BL noterar att det pågår många planer i området. BL ifrågasätter hur staden planerar att tillgodose alla dessa tusentals nya Hägerstensbor med områden och aktiviteter för fritiden? Räcker skolor, förskolor och fritidsgårdar till? Hur tillgodoses vård- och omsorgsbehoven? Varje projekt redovisar sin påverkan på trafikmängden och kommer fram till att den inte blir så stor. Men sammanlagt blir det en avsevärd ökning av biltrafik. Närhet till kollektivtrafik gör inte automatiskt att man avstår från bil. Hur påverkar ökande trafik området som helhet, med tanke på säkerhet, buller och luftföroreningar?

Sammanfattning:

- Minska höjden på husen i centrum.
- Bygg inte på naturmark.
- Bevara Aspuddens småskalighet och grönska.

Centrala delen - BL förslår att man behåller Aspuddens känsla av småskalighet, genom att minska höjden på alla hus med två våningar. Dessa höga hus passar inte på Erik Segersälls väg eller Sclytersvägen, som är smala villagator. BL anser att hus i gula och rödaktiga toner passar bättre in i miljön.

Norra delen - Områdets naturvärden har inte kunnat bedömas fullt ut eftersom man besökte området i mars. En ny mätning när växter och fåglar är på plats ska göras! BL anser att med tanke på klimatet borde man vid stadsplanering alltid bygga på redan bebyggd mark,

aldrig på naturmark. De gröna mellanrummen i förorterna är dessutom en del av det som gör områdena attraktiva. Även de grönområden som inte ”används” är betydelsefulla. Träd och växter bidrar till att minska luftföroreningar och är viktiga för människans hälsa. Insekter, fåglar och djur behövs för den biologiska mångfalden.

Västra delen - BL anser att man istället för att bygga jättelika bruna kolosser till hus med platta tak, istället ska ansluta till villaområdets karaktär och skala och bygga radhus som klättrar upp längs sluttningen.

BL anser vidare att man ska bedöma alla nybyggnadsprojekt i ett vidare perspektiv, hur påverkar den sammanlagda mängden nya bostäder stadsdelen? Läs gärna artikeln i DN 6 januari 2021 ”Mörker hotar våra drömmars stad Stockholm”, där bl a klimataspekten tas upp: <https://www.dn.se/kultur/morker-hotar-vara-drommars-stad-stockholm/>

Dnr 111 - Boende DD.

DD tror att många aspuddsbor är omedvetna om samrådet som pågår om ny föreslagen bebyggelse i centrala Aspudden. Information om samrådet om byggplanerna har fångats upp av enskilda personer via appen ”Bättre stadsdel”, eventuellt via lokaltidningen som knappt delas ut längre och informationslappar från Stadsbyggnadskontoret som var uppsatta på några portar på Erik Segersälls väg.

DD anser att utformningen av den föreslagna nyproduktionen av bostäder är mycket genomgripande och skulle förvandla stadsdelen oåterkalleligt. Många människor skulle sannolikt engagera sig i planerna om de visste vad som sker. P.g.a rådande pandemi, är det mycket svårare än annars att sprida information och att samlas för samtal och diskussion då möten näst intill omöjligt. DD anser att den lagstadgade samrådstiden under rådande förhållanden bör utsträckas till minst 3 månader.

Dnr 114 - Boende ER.

ER vill börja med att säga att hen inte är negativ till ”utbyggnad” av stadsdelen. Men anser efter att ha tittat på planskiss, och blir oroad, då planeringen måste vara utförd av någon som vill få in så många lägenheter som möjligt på ytan. ER anser att område måste planeras för att ”passa” in i omgivningen. I planen är husen för höga, det är inte rimligt att låta detta område ”skymma” sikten för andra, samt för tätt. ER uppmanar att verkligen överväga byggandet av så högt och tätt och önskar verkligen att den natur som finns i området inte bebyggs, den är till så stor glädje för alla.

Dnr 116 - Boende HN.

HN anser att man borde se över de två nya garageutfarter vid Erik Segersälls väg och om man kan flytta dessa till ett lämpligare ställe. De krockar enligt ritningen idag med många barns promenadstråk till/från skola/förskola. Man bör tänka till en ytterligare gång för att säkerställa säkerheten för alla de barn som går förbi där dagligen.

Dnr 115 - Boende ME.

ME anser att det i sin helhet är en mycket bra plan som kommer att tillföra mycket positivt till Aspuddens centrala delar. Både det nya torget och den nya trappgatan skapar nya platser och stråk kommer bli mycket populära inslag i stadsbilden. ME anser att det också är mycket positivt att stadsbyggnadskontoret har fokuserat på att skapa stadsbebyggelse i stället för förort. ME anser att en viktig ambition i den riktningen är att det är krav på lokaler i många bottenvåningar. Tvingande krav på lokaler i bottenvåningar kring torget och trappgatan bör absolut finnas med i slutplan och att ambitionen bör vara att skapa ännu fler lokaler i bottenvåningarna mot Erik Segersälls väg och Schlytersvägen, eftersom det är ett centrumnära läge och därmed en plats där centrumändamål bör främjas så mycket som möjligt. ME anser att exploateringsgraden ska vara så hög som möjligt när man skapar stadsbebyggelse, i detta läge precis bredvid den kapacitetsstarka tunnelbanan. Men utan att avvika väsentligt från den tidigare bebyggelse som finns i Aspudden och där tycker ME att stadsbyggnadskontoret har gjort en bra avvägning i planen. ME anser att det inte bör göras några större förändringar i antalet lägenheter som ska byggas inom planen.

ME anser att det som framför allt kan förbättras i planen är trafiklösningen i den centrala delen framför det nya torget. ME anser att när man gör en radikal förändring av detta slag självklart bör göra gånggata av något slag vid korsningen Schlytersvägen / Erik Segersälls väg, som en förlängning av gånggatan mellan Hägerstensvägen och Schlytersvägen. ME anser inte att det finns anledning till att denna smala gata som gränsar av den redan befintliga gånggatan och det blivande torget ska ha genomfartstrafik av bilar. Inte heller bör det vara genomfart från västra delen av Schlytersvägen / Lilla Aspudsvägen in till ytan framför det nya torget. Om det, som det ser ut i planen nu, byggs garage under den nya bebyggelsen med infart både från Erik Segersälls väg och Schlytersvägen, så kanske den bästa lösningen är att gånggatan sträcker sig fram till precis innan dessa garage. ME anser att målet här bör vara att i stället skapa en miljö som präglas av gångtrafik. Hur man än utformar denna gångtrafikantmiljö så bör åtminstone ytan framför det nya torget reserveras för gångtrafik, det kommer

att göra denna miljö väldigt mycket mer attraktiv och säker för alla som rör sig i centrala Aspudden.

ME anser att det finns ett starkt incitament att redan nu fundera på om inte Erik Segersälls väg hela vägen från Schlytersvägen till Blommensbergsvägen ska vara gågata, alternativt gågata fram till Olof Skötkonungs väg och sedan någon form av gångfartsgata resten av biten fram till Blommensbergsvägen. Det skulle även göra det naturligt att förespråka levande bottenvåningar längs ny bebyggelse i den norra delen av Erik Segersälls väg samt längs Blommensbergsvägen, och på så sätt skapa ett sammanhållet nytt centrumstråk från Aspuddens centrum och norrut längs Erik Segersälls väg där bilarna får stå tillbaka för gångtrafikanterna.

Slutligen tycker ME att man bör undersöka om det går att ha endast en infart / utfart till garage från Schlytersvägen. I dess ställe skulle man kunna få in ytterligare en lokal med verksamhet i denna bottenvåning, något som skulle höja funktionalitet och attraktivitet avsevärt i detta centrumnära läge.

Dnr 103 - Boende MW.

- Blir chockad över de höga husen som ska byggas i Aspudden nära T-banan.
- Dessutom verkar det som att en del grönytor försvinner på andra ställen. Inte bra!
- Vill inte att det ska förtätas mer runt Blommensbergsvägen!

Dnr 113 - Boende P & T.

P & T tycker det är upprörande att läsa om ännu en förtätning och förfulning i Stockholm och Aspudden och vill hänvisa till kulturdebatt i DN <https://www.dn.se/kultur/morker-hotar-varadrommars-stad-stockholm/> P & T frågar när detta ska stoppas? P & T vill inte ha fler byggnader som förstör de små grönområden som finns.

Dnr 112 - Boende ST.

Har lämnat samma yttrande som DNR 105

Dnr 125 - Boende A-MN,

A-MN tycker man ska dämpa sig! A-MN har bott i Aspudden i drygt 40 år och sett smygförtätningar och "gentrifieringen", istället för barnmässigt dagis ett flervåningshus (f.ö. en av stans fulaste byggnader), istället för äppelträd en "mur" som måste stöttas med metallgaller. De sista äppelträden kommer såklart att ryka. A-MN tipsar, tala med Danderyd!

Dnr 117 - Boende MH.

MH ifrågasätter lämpligheten i garageuppfarterna som planeras på Erik Segersälls gata, då det är en väg där många barn går till och från skolan. Är utfarterna direkt angränsande till trottoaren eller finns det en "utomhus uppfart" också?

Dnr 118 - Boende MB.

MB anser inte att placeringen av de två garageuppfarterna som planeras på Erik Sägersälls väg är en trygg lösning med tanke på att det går tåg med små barn och skolbarn på Erik Segersälls väg varje morgon och eftermiddag.

Dnr 131 - Boende CM,

CM undrar om dessa hus har designats för att förvara cyklar till sina boende, då fler och fler pendlar med cykel. Ett cykelförråd man cyklar in i känns som a och o i dag. CM undrar också om man tänkt på att hemmet ska fungera som arbetsplats också i framtiden där fler jobbar delar av veckan hemma. CM tycker det vore fint om torgmiljön kunde fortsätta att ha välkomnade färger som i de äldre delarna av Aspudden. Inga plexiglas balkonger i skrikiga färger! Eller överdesignade metall räcken med utskurna mönster. CM vill se klimatsmarta lösningar, miljötänk med solceller, badrum där toaletter kan spolad med regnvatten.

Dnr 136 - Boende GBK.

GBK vill framföra att det finns förståelse för förtätning och nya hem i Stockholms närförorter och ej är motståndare till det men har några funderingar och synpunkter på planförslaget.

GBK ifrågasätter om det måste byggas så stort och så tätt? Husen mot dagens centrum känns närmast som en hög betongvägg. GBK föreslår att man sänker antalet våningar till 4 och mjukar upp fasaden mot nya lilla torget och gatorna genom att hämta inspiration från 1910-tals husen i Aspudden. Om det absolut måste byggas 270 lägenheter kan man utöka antal våningar uppför backen mot punkthusen - först till 5 och sedan till 6 våningar.

GBK hänvisar bl a till byggnader som uppfördes för cirka 20 år sedan på Vattenledning svägen och Tellusborgsvägen i Midsommarkransen som bra exempel på arkitektur. Trevliga hus och hem betyder mycket för trivseln, byggnaderna skall stå i årtal framöver därför är det extra viktigt att man tänker på människan i miljön och anpassar nybyggnation till befintlig.

Dnr 134 - Boende MW.

MW vill framföra att förslaget verkar avvika mot stadens egna målsättningar, utifrån Översiktsplanen, Program för midsommarkransen och Naturvärdesbedömning och syftet med den

nya detaljplanen. För att bättre passa in i den befintliga bebyggelsens skala, dess gestaltning och småstadskaraktären föreslår MW följande ändringar av förslaget:

- en sänkning av byggnadshöjder
- smalare byggnadskroppar.
- mer grönska och mindre åverkan på befintlig marknivå.

För att prioritera gång och vistelse, samtidigt som man tillgodoser privatpersoners transportbehov, föreslår MW följande ändringar av förslaget:

- planera för färre antal parkeringsplatser
- målstyr mot nya delade fordonstjänster, vilket reducerar behovet av privatägd bil.
- uppmuntra till nyttjande av kollektivtrafik, vilket det kollektivtrafiknära läget i stor grad redan gör.

Dnr 206 - Boende MNR.

MNR anser att det ser ut att vara väl avvägda och genomförbara planer. Mycket bra att Stockholm börjat bygga mer stad och mindre förort för både klimatet och invånarnas skull. Bra att man bygger högt, tätt och kollektivtrafiknära.

Dnr 202 - Boende ME.

ME anser inte att de nya husen i Aspudden passar in, vare sig arkitektoniskt eller i harmoni med småstadskänslan här. Vill inte ha ett Hammarby sjöstad eller Liljeholmen i miniatyr här.

Dnr 155 - Boende MN.

MN tycker att förslaget som ligger för ny bebyggelse i förslaget är mycket bra. MN tycker det är glädjande att se förslag på kvartersbebyggelse istället för punkt- eller lamellhus. Det behövs många bostäder och MN anser att det är helt rätt att satsa på tät stadslignande bebyggelse i ett så pass centralt och kollektivtrafiknära läge. MN tycker dessutom det är mycket bra med hus på upp till sex våningar, att fasaderna inte är indragna från gatan vilket skapar otrygghet, samt lokaler i bottenplan!

Dnr 162 - Boende PN.

PN tycker att planen ser i sin helhet bra ut, men att det skulle vara bra att använda marken bättre genom att höja exploateringsnivån ytterligare med ca 100 bostäder till. Detta genom att variera takhöjden mer inom fastigheterna, tex skulle hörnfastigheterna tillåtas sticks upp lite mer. Vidare förordar PN en större fasad och färgvariation inom varje kvarter för att öka det dynamiska intrycket, detta är så viktigt för den psykosociala miljön. Speciellt gatunivån och någon våning upp behöver utformas mer varierat och dekorativt för att upplevas som välkomnande.

PN anser att den lilla torgytan vid botten av den vackert utformade trappan, samt längs med trottoarerna behöver fler fasta sittplatser för icke kommersiellt socialt umgänge. Sittplatser ska utformas så att de även fungerar för rörelsehindrade och äldre. Vissa sittplatser bör vara uppvärmda på vintern, för rörelsehindrades och äldres eventuella behov av att sitta och vila.

PN anser att trädplantering och sittbänkar bör anläggas längs hela planens del av både Erik Segersälls väg, Schlytersvägen och Olof Skötkonungs väg och dess eventuella förlängning och rundplats. Det vore också på sin plats att färga och variera beläggningen av cykelbanan, träd och sittplatsytan och dessutom trottoarens promenadyta i olika färger för att tydligt skilja dem åt. Speciellt utmärkta (färgsatta) parkeringsplatser för färdtjänst bör också placeras anser PN. Det vore välbehövligt om två gratis publika toaletter byggs in i fasaderna på någon av fastigheterna vid torget. PN anser också att man ska tänka på att ha en varierande och mjuk ljussättning, gärna i olika färgtoner, där människor rör sig, för att skapa en behaglig men ändå lättöverskådad miljö. LED belysning i träd tillför väldigt mycket för trivsel och atmosfär under de många månader av mörker vi har på våra breddgrader.

Dnr 188 - Boende PN.

PN tycker inte om förslaget för höga hus och Aspudden blir sig inte likt.

Dnr 139 - Boende PA.

PA tycker att planförslaget i stort ser bra ut. Lagom nivå på exploateringen. PN tycker att husen i ännu större utsträckning än i förslaget skulle kunna ta inspiration ifrån den ursprungliga bebyggelsen i området från 1910-talet, som den centrala delen.

Dnr 148 - Boende SS.

SS anser att bygget är för avvikande mot Aspuddens centrum idag, för högt, kompakt och släpper inte igenom ljuset och går inte i samklang med befintlig bebyggelse. Ett bygge som ligger så centralt bör vara ödmjukare i sin framtoning. SS ifrågasätter om kapaciteten för vårdcentraler, skolor, parkeringsplatser och bilar och cyklister kommer att räcka till då det totalt finns tre projekt med bostäder för Aspudden, med totalt ca 620 nya hushåll. Redan idag är kapaciteten begränsad.

Dnr 195 - Boende SR.

Aspuddens centrum ser förskräckliga ut och att det är trång som det är idag.

Dnr 142 - Boende SR.

SR motsätter sig den planerade förtätningen i Aspudden utifrån följande:

Moraliska - SR ifrågasätter hur det fortfarande kan vara tillåtet att expropriera människors bostäder under 2020-talet, har inte de individuella rättigheterna kommit längre?

SR ifrågasätter även hur någon i den politiska- och byråkratiska klassen kan påstå att de föreslagna byggnaderna är vackra och kommer att tillföra något positivt till Aspudden? Det är bara arkitekter och stadsbyggnadskontoret som kan tycka att fyrkantiga hus, efter två decenniers av rivande av vårt kulturarv fortfarande är intressant arkitektur som livar upp ett område

Ideologiska - SR ifrågasätter hur partier som Vänsterpartiet och Socialdemokraterna som bryr sig om vanligt folk kan vilja förstöra vad som faktisk är en del av folkhemmet – Aspudden byggdes för att arbetarklassen skulle bo lika fint som den borgerliga klassen. Hur Miljöpartiet kan tillåta denna skövling av natur som pågått i Aspudden med omnejd? Friska ädelträd och stora delar av parkområdet har redan förtätats vilket håller på att helt förstöra de vackra sammanhängande grönområdena som Aspudden är känt för och en av orsakerna till att folk flyttar dit. Hur Centern, Liberalerna med Moderaterna och KD kan gå med på att egnahemsägare får sina hem beslagtagna av kommunen för att politiker och byggherrar gjort gemensam sak? Detta borde rimligtvis strida mot allt vad marknadsekonomi heter! Beslutsfattare har i vanlig ordning inte räknat med extraordinära omständigheter som till exempel en pandemi som gör att folk i framtiden (det vill säga konsumenter av bostäder) inte vill bo tätt – och inte heller åka kommunalt för den delen. SR föreslår att detta förslag lämnas till Brännbart på Östberga återvinning och låter villaägarna sam övriga Aspuddsbor vara ifred och få behålla den, fortfarande, vackra parkliknande omgivningen!

Dnr 187 - Boende JK.

JK anser att stora, fula och alldeles för höga väsensskilda hus bland den i övrigt småskaliga trevåningsbebyggelsen inte är bra. JK undrar vad man tänker göra med bostadsrätterna vid T-banan, riva? JK ifrågasätter också om man endast ska ta sig in med bil från Manhemsgatan, och om man nu kommer in, var skall man parkera? JK har redan sett hur det kan gå när ingen sätter gränser, och menar då naturligtvis den grå "Abomination" som tar upp plats på Erik Segersälls väg. Gör om. Gör rätt!

Dnr 170 - Boende UA.

UA instämmer i yttrandet inlämnat av AÖ och ÅB (Dnr 164)

Kommunen måste ta hänsyn till befintlig miljö och bebyggelse och bevara Aspuddens karaktär av småstad. Viktigt att bevara grönområden, nu under pågående pandemi har vi påmint om vikten av tillgång till natur, frisk luft och strövområden och att inte bygga för tätt.

Dnr 211 - Boende VJ.

VJ önskar att man kunde bevara både villaområdet och Varnhemsparken då båda områdena är viktiga för de boende i Aspudden. Det finns ett stort kulturvärde i själva mixen mellan villaområden och flerfamiljsområden som ger Aspudden en särskild karaktär, och som minner om dess historia som gammal arbetarförstad med egnahemshus. När gäller Varnhemsparken används den av många, och ju fler som flyttar till Aspudden desto fler grönytor behövs. Utöver denna negativa påverkan på boendemiljön så vill VJ lämna följande synpunkter.

VJ anser att det är problematiskt att man gör en naturvärdesbedömning för ett område i taget, och inte för helheten, särskilt när det planeras ytterligare byggen alldeles intill. Dessutom ingår i bedömningen endast kartläggning av områden med värde för biologisk mångfald. Naturvärdesbedömning utifrån friluftsvärden, geologiska eller kulturella värden ingår inte. Utifrån naturvärdesbedömningarna och med ytterligare planerad bebyggelse i samma område, samt flera ekar som riskerar att huggas ner längs Blommensbergsvägen i det planerade bygget där, tycker VJ att det borde vara skäl att inte upplåta marken i Varnhemsparken för bebyggelse. VJ saknar i planen för hur denna växtlighet ska kompenseras eller tankar kring att plantera växter för pollinerare.

VJ anser att förslaget kring utformningen av torget ser trist ut och förslår ett riktigt grönt och trevligt torg med många växter.

VJ anser att om man ska bygga något nytt i en så central och viktig plats i Aspudden så måste man bygga något vackert och som går i samma stil som det Aspuddenborna uppskattar med sin stadsdel idag, sekelskifteshuset. VJ tycker också man borde anpassa husen efter den befintliga miljön och inte spränga i bergen. Husen i förslaget verkar också lite för höga med tanke på att de är så nära en smal gata, så VJ anser att antingen borde de sänkas, eller flyttas längre in från gatan. VJ ifrågasätter varför man ska spränga i berget för att bygga parkeringsplatser i ett hus som ligger några meter från t-banan när man i dessa tider ska tänka på miljön.

Dnr 179 - Boende MK.

MK anser att den nuvarande byggplanen av centrum inte tar hänsyn till Aspuddens, då främst Hägerstenvägens utformning och utseende. Tråkigt om man förstör mysiga Aspudden genom att bygga fasader som är svårt missanpassade till stadsbilden i övrigt. MK föreslår stället att fasadutseendet på de planerade byggnaderna bör efterlikna de äldre byggnaderna längs Hägerstenvägen.

Dnr 180 - Boende TNB.

TNB tycker det är en fantastisk välgjord detaljplan, som tillför både välkomnade bostäder och en passande småskalig stadsmässighet. Det nya Aspuddstorget kommer att bli en självklar mötesplats.

Dnr 20 i ärende 2019-05858 - Boende LR.

LR är generellt sett inte negativ till ombyggnad eller modernisering, snarare positiv. Men det specifika förslaget som finns anser LR är att gå i fel riktning för Aspudden. LR refererar rakt av till de kommentarer som redan har publicerats av AÖ och ÅB (Dnr 164). LR anser att förslaget som finns bör stoppas och planeras om.

- De planerade husen blir väldigt dominanta. Det centrum som det aktuella planförslaget visar för Aspudden, raderar nuvarande karaktär som riskerar att få ett anonymiserat centrum, med huskroppar som murar.
- Områdets kulturhistoriska läsbarhet kommer att försvinna och så också den speciella blandning av bebyggelse som har gjort Aspudden till en attraktiv förort.
- Man bör ta mer hänsyn till Aspuddens övriga bebyggelse när det gäller storlek och utförande eller dess förhållande till platsens historia.
- Det bör ges mer utrymme för att plantera träd vilket är viktigt för luftmiljön.
- För att ge fler personer möjligheter att bosätta sig på den aktuella platsen skulle man kunna bygga upp nya villalikhande hus, som fungerar som flerfamiljshus. Det går naturligtvis in fler invånare i ett högt lägenhetshus med 5-6 våningar, men här måste Aspuddens småstadskaraktär och övriga stadsvy prioriteras framför detta.
- Husen bör åtminstone inte vara högre än tre våningar för att smälta in i stadsväven. Den största delen av Aspuddens bebyggelse är trevåningshus eller villor.

Dnr 214 - Boende IL.

IL anser att det finns en stor risk för att barnomsorgen inte kommer att räcka till de projekt som planeras i stadsdelen. Projektet bör bära sina egna behov av förskoleplatser! IL anser det inte lämpligt att ta ytterligare parkmark i anspråk för detta då många boende kring Aspudden söker sig till stadsdelen för rekreation.

Dnr 215 - Boende AG.

AG tycker att förslaget ser fint ut och kommer tillföra Aspudden mycket positivt. AG är dock oroad att husen är för höga i förhållande till sin omgivning och närliggande hus och att det kommer kännas som en hög vägg när man kommer upp från tunnelbanan. AG förslår att man kanske ska ta bort en våning.

Dnr 212 - Boende AS.

AS föreslår att man tittar och ser hur det blev mellan Aspudden och Örnberg med alla möjliga sorters hus och färger, det blev inte så harmoniskt. AS vill att man anpassar de nya husen till den stil som redan finns. Tyckte förslaget såg ut som stora klossar och ganska klumpigt tyvärr.

Pia Ölvebro
planchef

Peter Tomtlund
stadsplanerare